

Roron i Akus Lukas kata salik ia

Si Akus Ro ke Lukas kata salik ia, tarapo arai korong ta Iesu ninia na igenen ke kame vil ato ri Israel, kuvul ve mamain ta matan vap aongos kapa. Taun Iesu kalapo buk tutapongai ani kana avibisan, kata mengen ta Malanganto Gogoai kapo laksunguk ia, ani ka an akus ta kana mengen roron a God ani ri vap logo (4:18), na Lukas kapo akus aduk luai ta Iesu kapo pakangai ani ri vap si kari keve mamaiten. Keve bil ang Iesu kata abis ia, kata vil auruk kana vap na kila uruk alava luai ania. Taun a Maria kala ingus ia singina, ri vap kita uruk ania (1:42-48; 2:10), au na si akamusai i buk, taun a Iesu kata kiklak pok ane nei kuku, kala aunai lakat kari uruk (24:25). Si pongua na palpal i buk ke (1-2 na 9-19) mang keve bil Lukas nia papa kata akuskus tatana, asukang ta akuskus i ri angelo ve ri katakai i aiveven sipsip, Iesu nei rina i atailai si kana po nat lik, kankanuai i mengen ani igenen ang le Samareia, na mang kankanuai i mengen kapa ani nat ang kata pasal pelek a tamana. Mang matan bil Lukas kapo mengen alava tatana, laulauan i uli sokotuk adual, avibisan i Malanganto Gogoai, na kana laulauan roron a God i lomom suai ani rikek si ri vap aongos. Lukas kata mengen kapa ta mang keve bil ri aina kita abis ia. Kalingana i Lukas parik kapa taputuk e ke, parik. Ninia palau kata salik a buk ke Avibisan si Mamain ta Aposel.

Lukas kata salik a akus ke ani Teopilo

¹ Vap miang kitala salik a mang keve akus kus i keve bil ang kilapo serei atutuman nei liuan ira, ² asukang val kita luk le si vap po tung ang ani Akus, nang riria vap ang kitapo arai ani keve bil ang ta mataria akorong le si ainoai i taun. ³ Asukang a nau kapa, using natala luk ia si kag gusgus aro luai ani keve bil aongos le si ainoai i taun tung kana anginang, natapo lomlomoni ani naka salsalik aroron a atugtugi ina anim, kag igenen roron luai ta Teopilo, ⁴ ani kula kun nas ta keve akalkalit ang kutala luk ia kapo tutuman luai.

Amalangasai ani kana serei a Ioanes katakai i asing tauia

⁵ Si taun ang a Erodes katapo tulava i palpal Iudaia singina, mangsikei a katakai i sula katapo ago, kana asan ta Sakarias, le si keve katakai i sula si kuvkuvulan ang si Abia. Na kisngana katapo mangsikei a aina le si patvap si Aron, kana asan ta Elisabet. ⁶ Rilong aongos kilongtapo uli lau korong e matana i God, na kilongtapo uli using aro ani keve asok na saupai si Volava, na katapo kovek i oring asi mengen arikek anirilong singina. ⁷ Na kilongtapo kovek i inatus using a Elisabet katapo ngolo na rilong aongos kilongtapo lapan paspasal. ⁸ Au, mangsikei a taun katapo teng kana abis i sula, using ke kana kuvkuvulan ta taun si abis mete God, ⁹ asukang val kari laulauan ipo gusgus, kitala sabonai ania ta kakana ta taun ani ka palak ane nei lu i atailai si Volava asi an sula ani bil sain roron. ¹⁰ Na

ri vap aongos kitapo ago e komo ipo sokotuk, si taun i po sula. ¹¹ Na mangsikei a angelo si Volava kala tu aserei singina na kame lapo tung si palso i pata ipo sula. ¹² Na kala taping a Sakarias si arai ani bil asukang, velai ani kapo leng. ¹³ Au na angelo ang kala antok ia ta, “Ku ago ta leng an, Sakarias, using kam sokotuk kitala longong ia, na kisngam ta Elisabet ka ingus ta kam nat, na ku atuk ia ta kana asan, Ioanes. ¹⁴ Ku uruk alava na vap miang ki maramarak si kana serei, ¹⁵ using ka igenen lava e mete Volava, na ka alal ani vaen ve mang keve laman kit. Na Malanganto Gogoai ka aol ia le si taun kapo ago lak e vingana i rinana. ¹⁶ Ka songo pok amiang i ri Israel taun a Volava kari God, ¹⁷ na ka pasal aino e matana ta dual na kitmat val Elias, asi kana asinong kuvul pok ani ri angtama, na ka ulpokai ani vap longobot ani ki atogon pok a lomlomoni korong, na e iang ka itoiton akokoai ani Volava ta kana vap.” ¹⁸ Na Sakarias kala sui a angelo ang ta, “Na saka malangas an ta bil ke kapo tutuman? Using nau nalapo lapan na kisngag kapa kalapo lapan luai.” ¹⁹ Na angelo ang kala polpol ia asukang ke, “Nau kana na Gabariel vopo uli tung ke mete God, na kata asok iau asi kag me mengen amalangas anim ta akus ro ke. ²⁰ Na ku arai, ku tav angkoai asi pege, na ku ago bot tung si taun ang a keve bil kala serei atutuman singina, using parik kuta lapa lomlomon ta kag mengen, nang voiang ka serei atutuman si kana taun.”

²¹ Na vap ang e komo kilapo ko na Sakarias na kilapo sugul ta marai sa kalapo amun a taun lava ang nei lu i atailai. ²² Au na taun kamela

soung, parik katapa angkoai si ka pege iria, na kila malangas ta katala arai ani ararai nei lu i atailai. Na kala atoktokngai ta kungana sikei kapo bot. ²³ Na taun ang kala akamusai ani kana taun i abis, le na kala pasal pok ane si kana rina. ²⁴ Na mang rukun taun e mung kisngana Elisabet kala atogon sungsungukan na asukang parik katapa pasal pelek a nei lu ani palpalima na ulen aongos. Kala antok ta, ²⁵ “Kana vang, Volava kala akalit iau ta kana lomlomonai roron na kala luk suai ani kag mese e mete ri vap!”

Amalangasai ani kana serei a Iesu

²⁶ Au, si va limalesikei i ulen, God kala asok kana angelo Gabariel asi kana pasal taun ani mang rina e palpal Galilaia, kana asan ta Nasaret, ²⁷ ane si mangsikei a kavulik tanginang, ila pala ani mang igenen kana asan ta Iosep, le si patvap si David. Kana asan a kavulik ang ta Maria. ²⁸ Au, kala serei singina na kala antok ia ta, “Kala ro, numai a kavulik roron luai. Volava ve numai!” ²⁹ Na kala pisu alava si mengen ang, na kapo sugul ta nei a supsupai i mengen i angruduai ang. ³⁰ Na angelo ang kala antok ia ta, “Ku ago ta leng an Maria, using a God katala lomon aro ua. ³¹ Arai, ku atogon lak kam sungsungukan, na ku ingus asereiai ta nat tauan, na ku atuk ia ta Iesu. ³² Ka serei a igenen lava na ki posong ia ta nat i Vopo Tavirimok Luai ang. Na Volava God ka atung ia ani ka tulava val tivuna ta David. ³³ Na ka tulava asikei i matan vap ang si Iakov na kana vainagoan parik kapa angkoai si ka kamus!” ³⁴ Na Maria kala antok a angelo ang ta, “Bil ke

ka saka serei an? Using parik lak natapa ago ve ri tauan.”³⁵ Na angelo ang kala atai ia ta, “Malanganto Gogoai ka riuk lak singim na kitmat i Vopo Tavirimok Luai ka aol ua. Asukang na nat daus ang ku ingus lak ia, nia na nat i God.”³⁶ Ku arai ani tungam ta Elisabet, si kalapo lapan luai. Kitapo lomon ia ta kapo ngolo sikei kana kalapo va limalesikei i ulen ani kana sungsungukan.³⁷ Using si God kapo kovek luai i bil kapo kitmat.”³⁸ Na Maria kala antok ta, “Nau kana na asosokai si Volava. Ka serei singig val kam mengen.” Le na angelo ang kala pasal pelek ia.

Maria kata sasaos a Elisabet

³⁹ Si pangau i taun ang, Maria kala tapasuk na kala sumasuma suai taun a palpal mulangan ane si mang rina e Iudaia.⁴⁰ Na kala palak ane nei lu si Sakarias na kanla mengen i angruduai ve Elisabet.⁴¹ Taun ang a Elisabet kala longong kana mengen a Maria, popo ang e vingana kala aupele na Elisabet kala sung pukun ta Malanganto Gogoai,⁴² na kala songosongo alava ta, “Numai kupo aina i atautauia luai ani ri aina aongos, na atautauia ka ago si nat ang ku ingus ia!”⁴³ Pua, marai sa na bil roron ke kapo serei singig ta rinana i kag Volava kapo serei si me arai anig?⁴⁴ Using vuk taun ang palau nata longong kam mengen i angruduai, popo ke e vingag kata aupele ta uruk.⁴⁵ Vei sa ta tauia ang kupo atogon ia si lomlomon ta kana mengen a Volava singim ka serei atutuman!”

Tangam si Maria

⁴⁶ Na Maria kala antok, “Napo sunguk alak a Volava ta kag to aongos. ⁴⁷ Malanganto ig kapo uruk si God, ninia katale asapang iau. ⁴⁸ Using katale lomlomoni ani kana asosokai vopo ago e kevkev ke. Using arai, kana na iles lak a mamain ta polpolokan ki kinle na bil roron ke singig. ⁴⁹ Io, using a Vokitmat kalapo abis kana abis lava singig. Asan ina kapo gogoai luai. ⁵⁰ Mamain ta polpolokan voiang kipo uli mamaila ania, kana ngorem kapo pataun iria aongos, kana na iles lak e mung. ⁵¹ Katale abis a mamain ta abis lava ta kitmat i kungana. Kata musa suai ani vap po alalakas pok ang tataria e lomlomoni iria. ⁵² Katale asuai ani ri vap madot le si kari sinsinong lakat, sikei riria vap po ago ang e kevkev, katale sunguk alak iria. ⁵³ Katale amasung na vap po mol ang, sikei ri tauia, katale asok suai aniria ta kunga vauvau. ⁵⁴ Katale pakangai ani kana asosokai Israel. Kapo tav lomoni taun lak kana ngorem, ⁵⁵ taun a Abaram ve mamain ta tivuna asikei, asukang val kana mengen taun ani keve tivura.”

⁵⁶ Au na Maria kanla ago ve nia ani potol a ulen aongos le na kamela pasiang pok ane rina.

Ingus ani Ioanes

⁵⁷ Au, taun kalapo sinong ani Elisabet asi ingus, na kala ingus kana nat tauan. ⁵⁸ Na vap po ago ang ngerena kuvul ve kana patvap kila longong ta Volava katale abis a abis i ngorem lava singina, na kilapo maramarak kuvul ve nia. ⁵⁹ Au, si va limaletul i taun kila serei asi me lampulit ani nat ang. Na kilapo buk atuk ania ta asan i tamana,

Sakarias. ⁶⁰ Sikei rinana kala antok ta, “Parik! Kana asan nang ta Ioanes.” ⁶¹ Na kila antok ia ta, “Kapo kovek ta si i kam patvap katapo asan asukang.” ⁶² Na kila atoktokngai ane si tamana asi susuai ania ta kana lomlononai i atuk ani kana asan. ⁶³ Au, kala sokotuk ta bil asi salsalik na kala salik asukang ke, “Kana asan ta Ioanes.” Na kila taping aongos. ⁶⁴ Na akorong si vuk pangau ang kala vil korong ia ani ka mengen, na kalapo alatun a God. ⁶⁵ Na vap aongos ang kilapo leng. Na akusku i keve bil ke kala pasal apapanai aulit a keve rina aongos i palpal mulang ang e Iudaia. ⁶⁶ Riria kita longong kilapo lomlononai a keve bil ke velai ani sui ta, “Nat ke kana, kapo polok ani ka saka igenen an?” Using a kitmat i Volava katapo ago singina.

Mengen i kus amalangas si Sakarias

⁶⁷ Na tamana ta Sakarias kala sung pukun ta Malanganto Gogoai, na kala akus amalangas asukang ke. ⁶⁸ “Atautauia ane si Volava, ninia na God si ri Israel. Kamela serei vanang na kamela samui apok kana vap. ⁶⁹ Katala atung anira ta igenen madot le si patvap si kana asosokai ta David ani ka asapang ira. ⁷⁰ Asukang val katala kin ia le kabang si ngururia i kana keve katakai i kus amalangas daus. ⁷¹ Na ka asapang ira pelek a mamain ta vap ipo marala anira, ani ki ago ta vil arikek an anira. ⁷² E iang ka akalit ta kana ngorem taun a keve tivura, si kana lomlononai pok ani kana palapalatang gogoai. ⁷³ Atuvala ang kata kin dong a tivura ta Abaram tatana ⁷⁴ ani ka asapang ira pelek a mamain ta vap ipo marala

anira, ani tara abis pakangai ania ta tav leng ⁷⁵ na vinga daus na lau korong si keve taun aongos i kara to e kuli rina. ⁷⁶ Na numai kag nat, ki posong ua ta katakai i akus si Vopo Tavirimok Luai ang. Using numai vanang ku an pasal aino ani Volava, si itoiton ania ta selen asi kana pasal. ⁷⁷ Asukang vang ku amalangasai ani kana vap ta selen asi kari sapang si lomom suai ang ani kari keve lau rikek. ⁷⁸ Using le si ngorem tangis ang si kara God, na tangat ka pasiang ane singira le metekuku. ⁷⁹ Na ka mang si vap po ago ang nei vong na nei kankanuai i mat, ani ka ausingai anira ane si selen i luai.”

⁸⁰ Na nat ang kalapo polok alak na kalapo igenen madot si Malanganto. Katanpo ago e nei ring varasai palau tung si kamela serei e ring malangas mete ri Israel.

2

Ingus ani Iesu (Mt 1:18-25)

¹ Si pangau i taun ang, Kaisar Augusto kala asok asi luk asan aongos e kuli rina. ² Luk asan ke katapo ainoai i luk asan si taun i saupai ani palpal Suria ta Kurenio. ³ Asukang na ri vap aongos kila pasal asian atu asan si kari keve rina i ingus akorong. ⁴ Na Iosep kapa kala kun pasal le Galilaia le si rina ang Nasaret, na kala pasal ane Iudaia ane si rina si David, kana asan ta Betilem, using kata serei si patvap si David, ⁵ asi an salik atung kuvul ve Maria, kavulik ila pala atung ang ania, na kata lapo atogon kana sungsungukan.

⁶ Au, kilongan lapo ago na taun kala serei ania asi kana ingus, ⁷ na kala ingus kana nat tuan na kala pakut ia ta keve vuk vakup na kala amatung ia nei vulvul, using katapo kovek i pangau anirilong nei lu ipo ausai tul ang.

Ri angelo ve ri katakai i aiveven sipsip

⁸ Si palpal rina ang, katapo atogon a mang keve katakai i aiveven sipsip kitapo ago e nei uten ipo ararai ani kari keve sipsip tenei vong. ⁹ Na mangsikei a angelo si Volava kamela serei ataping singiria na miminaungan i Volava kala mang kuluria, na kilapo leng alava. ¹⁰ Na angelo ang kala antok iria ta, “Mi ago ta leng an! Arai, napo serei kana ta akus roron animi, voiang ka asereiai lak ani uruk lava si ri vap aongos. ¹¹ Using kami katakai i asapang, kitala ingus ia anginang, nei rina i David. Nang a Karisto nia na Volava. ¹² Kana vang na akanangai ina. Mi an sabonai ani popo lik ila pakut ta keve vuk vakup, na kapo matung nei vulvul.” ¹³ Akorong palau na mang petau lava i metekuku kila tutu aserei kuvul ve angelo ang na kilapo alatun a God ta mengen asukang ke, ¹⁴ “Maumausan ane si God e pangkul luai! Na luai e kuli rina si vap ang kipo uruk aniria.”

¹⁵ Na keve angelo ang kila papelek pok iria ane metekuku. Au, keve katakai i aiveven sipsip kila mengen angpokpokai aniria ta, “Au, tara sumasuma ane Betilem na tara an arai ani bil ang kana na Volava katala antok ira tatana.” ¹⁶ Na kila pasal suai sumasuma na kianla serei si ri Maria ve Iosep na kila arai ani popo lik ang kapo matung

nei vulvul. ¹⁷ Taun ang kila arai ania, kila mengen amalangas ta sa kitala longong ia e nguruna i angelo ani nat ang. ¹⁸ Na vap aongos vo longong ang ani akuskus si keve katakai i aiveven sipsip ang, kilapo sugul alava. ¹⁹ Sikei Maria kala lomom akit a keve bil ke na kapo uli lomlomoni aniria. ²⁰ Au, keve katakai i aiveven sipsip ang kila papok na ki sunguk alak luai ani miminaungan i God si sa kitala longong ia na bil ang kitala arai le ania, nang palau val mengen ang kitala longong ia.

²¹ Na si va limaletul i taun kila lampulit ia, na kila atuk ia ta Iesu, asan ta angelo i atuk ang ania, aino le ani ka sungungukan.

Iesu nei rina i atailai

²² Au, kalapo taun aniria asi an alilis i vilvil adaus val saupai si Moses, kila sunguk na popo ang ane Ierusalem na kianla asel ia e kungana i Volava. ²³ Val mengen i salsalik nei saupai si Volava, **Kami keve nat tuan, mi asinong akipai aniria ane si Volava.** ²⁴ Na kila alis kari alilis asi kana angkokoai val saupai si Volava, nang kapo antok ta **pongua na uk vo pongua na mani tanginang** asi alis.

²⁵ Au, katapo atogon a mang sikei a igenen e Ierusalem kana asan ta Simeon. Katapo igenen korong na kapo igenen lomlomoni kapa. Katapo uli alis ani kana taun si kokoai ani God ani ka vil ato ri Israel. Na Malanganto Gogoai katapo ago singina. ²⁶ Malanganto Gogoai katala amalanga-sai ania ta parik kapa angkokoai si ka mat tung ka arai le ani igenen i akanangai ang si Volava. ²⁷ Au, Malanganto kala ainoai ania ane nei rina i atailai,

na ngono angkisnganan ang kilong mela sunguk alak a nat ang, Iesu asi abis singina asukang val vubuk ang ta saupai, ²⁸ kala ngot ia na kala alatun a God asukang ke, ²⁹ “Volava, kula atolongon vang kana kam asosokai asi kana pasal ta luai, asukang val kam mengen. ³⁰ Nalapo arai vang kana ta matag akorong ani kam abis i vilvil ato, ³¹ i kam la itonai e mataria i mamain ta palpal vap aongos, ³² ani ri vap i ngising, asi kari luk malangas singina, na kam matan vap ri Israel asi kari luk ani aminaung ina.” ³³ Na tamana ve rinana, kilongla sugul alava si mengen i posong ang ania. ³⁴ Na Simeon kala poso atautauia iria na kala mengen a rinana ta Maria ta mengen asukang ke, “Arai, nat ke kana, God kata atung ia ani vap miang i ri Israel. Ani mang matan ki uak marai ina, na mang matan ki tung atadut, na kapo akanangai le si God ani vap miang asi kari mengen arikek ania, ³⁵ na numai, makus lava ka rongos a pakangat im val samele delek, ani ka vil amalangas a keve lomlomonai musik si vap miang.”

³⁶ Au, katapo atogon a mangsikei a katakai i kus amalangas kapa e iang, mang aina kana asan ta Ana. Tamana ta Panuel le si patvap si Aser. Aina ang kata lapo lapan luai. Aino kata osongon le na e mung i limalengua na matas palau kisngana kala mat. ³⁷ Le si taun ang katapo ago i mainang. Na kana kalapo 84 a matas. Katapo uli ago akit nei rina i atailai. Si tenei ias na tenei vong kapo uli alal ve sokotuk serei si God. ³⁸ Au, si pangau ang akorong kamela palak na kala posong ro si

God. Na kala mengen amalangas tatana si vap aongos ang kipo atu mata ta God ka samui pok a Ierusalem.

Papok ane Nasaret

³⁹ Au, kila abis apunuk aroron tapai ani keve abis ang val saupai si Volava, le na kila pasiang pok ane Galilaia ane si kari rina akorong e Nasaret. ⁴⁰ Na nat ang kala polok alak kuvul velai ani dual. Katapo nat masam aroron na alomon ro si God katapo ago singina.

Natung Iesu nei rina i atailai

⁴¹ Si keve matas aongos rinana na tamana kilongtapo uli palak ane Ierusalem si an ago si matan angan i Liuluai. ⁴² Na taun ang kalapo 12 na matas ania, na kila palak kuvul ane si matan angan ang val laulauan ro ina. ⁴³ Au, matan angan ang kala kamus le na kilongla pasiang pok ane rina, sikei nat ke na Iesu kalapo ago pok e Ierusalem. Rinana na tamana parik kilonglapa malangas ta bil ke. ⁴⁴ Kilongtapo sekpat ta kata lapo auai ve kuvkuvulan lava ang. Asukang na kila pasal a sikei a taun kirol aongos le na kilongla tutapong gulegule ania si kari vap i atogon na keve tungaria. ⁴⁵ Sikei parik kilong lapa sabonai ania. Asukang na kilongla palak pok ane Ierusalem asi an gule ania. ⁴⁶ Au, e mung i potol a taun kilonganla sabonai ania nei rina i atailai si kapo sinong ve ri katakai i akalit ipo kokolongong na susuai aniria. ⁴⁷ Vap aongos ipo longong ang ania, kita sugul alava si kana malangas ro na kana keve polpol. ⁴⁸ Taun ang kilongmela arai ania, kilongla tapping, na rinana

kila antok ia ta, “Kag nat, marai sa kupo vil a lau ke singimemlong? Namemlong ve tamam namemlong tapo makus alava luai ipo gulegule anim.”⁴⁹ Na kala sui irilong ta, “Marai sa milong tapo buk gulegule pok le anig? Parik milongpa malangas ta kag ring asi ago kana nei lu si ma-mai?”⁵⁰ Sikei parik kilongtapa malangas a vuk mengen ang kata posong ia singirilong.⁵¹ Na kala pasiang pok ve rilong ane Nasaret na kanlapo longong aro irilong. Rinana kita lomom akit a keve bil aongos ke e vingaria.⁵² Na Iesu katapo polok alak si masam kuvul ve pukun, na God kapo buk ia na ri vap kapa kipo kun buk ania.

3

Akuskus si Ioanes katakai i asing tauia (Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Io 1:19-28)

¹ Kata lapo 12 na matas i kana sinsinongan i saupai a Tiberio Kaisar, na Pontio Pilato kapo ainoinoi i Iudaia, na Erodes kapo tulava e Galilaia, na tasina ta Pilipo kapo tulava e ngono palpal i Ituraio na Taronitis, na Lusania kapo tulava e Abilene,² na ri Anas ve Kaiapas kilongpo ngono ainoi i katakai i sula, na kalingana i God kala serei si Ioanes, nat si Sakarias taun katapo ago nei ring varasai palau.³ Au, kala tapasuk na kanlapo pasal aulit a palpal aongos i sung ang e Iordanes, na kanpo akuskus ri vap ta ki luk a asing tauia asi akanangai ani kari la lomom pokai na God ka lomom suai ani kari keve lau rikek.⁴ Val Esias katakai i kus amalangas kata salik kana mengen nei buk asukang ke, **Kalingana i mang**

igenen kapo songosongo e nei ring varasai palau asukang ke. Mi usausa na selen ani Volava, mi itonai ta selen korong ania! ⁵ Keve lulung aongos asi tapus akorong ania, keve put na mulang asi bil amarul ania, keve selen lok asi koros akorong ania, keve selen silo asi tuk aro ania. ⁶ Na ri vap i kuli rina aongos ki arai ani kana abis i vilvil ato na God.

⁷ Au, petau tavirimok kimela serei singina ani ka asing tauia iria, sikei kala antok iria ta, “Nami na mamain ta natnat i kene! Si nang kata antok imi si sip pelek ani marala vo serei ang? ⁸ Sikei mi uai asereiai tapai ani lau bil voiang ka atai amalangas ta mitala lomon pokai. Na mi ago ta angmemengenai musik an ta mipo angtivu aro ve Abaram. Using napo antok imi ta God kapo angkoai si luk ani keve iat ke na ka asereiai ani keve tivuna i Abaram tatana! ⁹ Kaput nang kalapo tung usausa si tukul i ei. Keve ei ang vanang parik kipa uai ta uai roron, asi tanga suai dong ani kut.” ¹⁰ Na petau lava ang kipo sui ia, “Namem abis a sa vang kana?” ¹¹ Na kala polpol iria asukang ke, “Si imi kapo atogon kana pongua na vakup ka alis a mangsikei ane si igenen vopo kovek ang, na ninia kapo atogon pok ka abis asukang kapa.” ¹² Mang keve katakai i luk takis kila kun serei asi me luk asing tauia na kila sui ia ta, “Katakai i akalit, namem abis a sa vang kana?” ¹³ Na kala antok iria ta, “Mi ago to luk takis asoliu an ani kami atutung.” ¹⁴ Na mang keve katakai i visvis kapa kilapo kun sui ania ta, “Au, na namem, namem kun abis ani sa vang?” Na kala antok iria ta, “Mi ago ta luk kapkap palau

an si ri vap ta kami dual na mi ago ta tupang palau an. Mi uruk palau ani kami seupok.”

¹⁵ Au, ri vap aongos kilapo atu mata velai ani lomlomonai alava ta vei nganing a Ioanes kavpo igenen ke i akanangai ta God. ¹⁶ Sikei Ioanes kala mengen amalangas aongos iria ta, “Nau napo asing tauia imi ta laman, sikei kapo atogon a mangsikei ka serei lak, kapo tavirimok anig, napo tav ro angkoai luai ve asosokai palau vopo luk suai ani pauk i kakina. Ninia vanang kame asing tauia imi ta Malanganto Gogoai ve kut ni. ¹⁷ Kalapo tung usausa asi kana irang suai ani keve katui i kon na kan sinong kuvul nei lu. Sikei ka suluk suai ani mung nei kut vo tav angkoai si mat ang.” ¹⁸ Au, na si mang keve mengen miang kapa asukang, kapo asum iria na ka akuskus ta akus ro. ¹⁹ Au na Erodes, tulava ke kapo nas ani tatapokai ania si kana keve lau rikek miang, na si kana lau rikek ta kalapo osongon ve Erodias, kisngana i tasina, ²⁰ na kala vil a lau rikek lava luai ta ka alakai ani Ioanes nei lu i akangbat.

Asing tauia ani Iesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Au, ri vap kila luk asing tauia aongos na Iesu kapa, kamela kun luk ani asing tauia. Vuk taun ang kapo sokotuk, metekuku kala tavas, ²² na Malanganto Gogoai kala pasiang na kamela gon singina asukang val pukun i uk. Na kalinga kala serei le metekuku ta, “Numai kag nat ro. Napo buk alava ua. Napo uruk luai anim.”

Mamain ta polpolokan tung si Iesu

(Mt 1:1-17)

²³ Ninia na Iesu kata lapo asukang ta 30 na matas na kala tutapong abis. Tamana i Iesu ta Iosep, ri vap kipo lomon ia asukang. Na Iosep tamana ta Eli ²⁴ na Eli tamana ta Matat na Matat tamana ta Levi na Levi tamana ta Melki na Melki tamana ta Ianai na Ianai tamana ta Iosep ²⁵ na Iosep tamana ta Matatias na Matatias tamana ta Amos na Amos tamana ta Naum na Naum tamana ta Esli na Esli tamana ta Nagai ²⁶ na Nagai tamana ta Mat na Mat tamana ta Matatias na Matatias tamana ta Semein na Semein tamana ta Iosek na Iosek tamana ta Ioda ²⁷ na Ioda tamana ta Ioanan na Ioanan tamana ta Resa na Resa tamana ta Sorobabel na Sorobabel tamana ta Salatiel na Salatiel tamana ta Neri ²⁸ na Neri tamana ta Melki na Melki tamana ta Adi na Adi tamana ta Kosam na Kosam tamana ta Elmadam na Elmadam tamana ta Er ²⁹ na Er tamana ta Iosua na Iosua tamana ta Elieser na Elieser tamana ta Iorim na Iorim tamana ta Matat na Matat tamana ta Levi ³⁰ na Levi tamana ta Simeon na Simeon tamana ta Iudas na Iudas tamana ta Iosep na Iosep tamana ta Ionam na Ionam tamana ta Eliakim ³¹ na Eliakim tamana ta Melea na Melea tamana ta Mena na Mena tamana ta Matata na Matata tamana ta Natam na Natam tamana ta David ³² na David tamana ta Iesai na Iesai tamana ta Iobet na Iobet tamana ta Bos na Bos tamana ta Sala na Sala tamana ta Nason ³³ na Nason tamana ta Aminadav na Aminadav tamana ta Atmin na Atmin tamana ta Arini na Arini tamana ta Esrom na Esrom tamana ta Pares na Pares tamana ta Iudas ³⁴ na Iudas tamana ta Iakov na Iakov tamana ta Isak na Isak tamana ta Abaram na Abaram tamana ta Tara na Tara tamana ta Nakor ³⁵ na Nakor tamana ta Seruk na Seruk tamana ta Ragau na Ragau tamana ta Palek na

Palek tamana ta Eber na Eber tamana ta Sala³⁶ na Sala tamana ta Kainam na Kainam tamana ta Arpaksat na Arpaksat tamana ta Sem na Sem tamana ta Noa na Noa tamana ta Lamek³⁷ na Lamek tamana ta Matusala na Matusala tamana ta Enok na Enok tamana ta Iaret na Iaret tamana ta Malelel na Malelel tamana ta Kainam³⁸ na Kainam tamana ta Enos na Enos tamana ta Set na Set tamana ta Adam na Adam tamana ta God

4

Atokngai ani Iesu (Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Au Iesu, Malanganto Gogoai kala aol ia na kala papok le si sung ang e Iordanes na Malanganto Gogoai kala ainoai ania e nei ring varasai palau² ani 40 na mang ias aongos. Na e iang vo petau ang ania kanla atokngai ania. Si pangau aongos ang parik katapa angan ta men pok, asukang na e mung i pangau ang kalapo buk angan. ³ Au, na vo petau kala antok ia ta, “Man numai a nat i God, ku asok a iat ke asi kana sakol ane si pok.” ⁴ Na Iesu kala antok ia ta, “Kita salik ia ta, **Parik kapa angkoai si ri vap ki to ta pok papa.**” ⁵ Au, vo petau kala songo alak ia na kanla akalit ia si vuk taun lik palau ta mamain ta vainagoan aongos i kuli rina. ⁶ Na kala antok ia, “Na alis ua ta keve kitmat na keve tauia aongos ke nang kitala alis iau tatana asi kag alis ani sikei si kag pilpilak. ⁷ Asukang na man ku soturungai singig io, kakam aongos ta keve bil ke.” ⁸ Na Iesu kala antok ia ta, “Kita salik ia ta **Ku soturungai si Volava kam God; na ninia papalik ku abis ania.**” ⁹ Au, kala songo ia ane Ierusalem na kanla atung ia si ring

lakat luai kuli rina i atailai, na kala antok ia, “Man numai a nat i God, ku akik asiang, ¹⁰ using kita salik ia ta, **Ka asok kana keve angelo asi kari aiveven aro anim,** ¹¹ na **ki teng alakat ua ta kungaria vei kakim ka tukai si iat.**” ¹² Na Iesu kala antok ia ta, “Kapo mengen ta, **Ku ago ta atoktokngai an ani Volava kam God.**” ¹³ Au, kala kamus na vo petau si atoktokngai ania si keve selen aongos, na kala atolongon tapai ania kokoai ani mang taun roron e mung.

*Iesu kata tutapong abis e Galilaia
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)*

¹⁴ Na Iesu kala papok ane Galilaia ta kitmat i Malanganto Gogoai na akusku ina kala papanai si palpal aulitai aongos ang. ¹⁵ Katapo vil akalkalit nei kari keve lu i kivung na vap miang kitapo alatun ia.

*Ri Nasara kita kirikai ani Iesu
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)*

¹⁶ Au, kamela serei e Nasara, kana rina i liklik. Na si taun i atailai kala palak nei lu i kivung val kana lau si keve taun. Na kala tung atung si tataot, ¹⁷ na kila alis ia ta buk i katakai i kus amalangas, Esias. Au, kala eres a buk ang na kala sabonai ani palpal ang si salsalik ke, ¹⁸ **Malanganto i Volava kapo ago singig. Kata akanangai anig ani naka akusku ri vap mailik ta akus ro. Kata asok iau ani naka mengen amalangas ri vap po ago nei gogotan ta kila kalakala, na ri mata ba ta kila arai pok. Na ri vap po ago nei vilvil akui ta kila kalakala.** ¹⁹ Na naka mengen amalangas ta

taun i kana abis roron a Volava kalapo serei vang kana. ²⁰ Au, kala lun pok a buk ang, na kala alis pok ia si vopo aiveven ani lu ang, na kala soisinong. Vap aongos ang e nei lu ang kilapo tun akit ia. ²¹ Na kalapo mengen iria ta, “Kana anginang mipo kolongong a mengen i vuk salsalik ke na kalapo serei atutuman vang kana.” ²² Na kilapo man aongos ia. Ki tapping ania si keve vuk mengen talupus ang kata asuai ania. Na kila angsusuai ta, “Kana na nat ang si Iosep palau nang, ingko?” ²³ Na kala antok iria ta, “Napo malangas ta nganlak mi apunak iau ta mengen ke, ‘Au, katakai i vilvil ato, ku ato pok ua! Keve abis ang kutala abis ia e Kaparnaum, sa, parik kupa buk abis tapai ania e ke si kam rina?’ ” ²⁴ Na kala rodo kana mengen, “Napo antok atutuman imi ta kapo kovek i katakai i kus amalangas kipo ainainak ania si kana rina akorong. ²⁵ Io, tutuman luai, using si taun i Elias katapo atogon a keve mainang duk i Israel akorong si taun kovek i langit ang ani potol a matas na inongos kuvul ve buk angan lava ang e kuli rina aongos. ²⁶ Sikei, kapo kovek i mangsikei iria, God kata asok a Elias taun ia. Kata asok ia taun a mangsikei a mainang le Sarepta e palpal Sidon. ²⁷ Na ri vap pukun tapak kapa kitapo duk e Israel si taun i Elisaio, sikei parik ta sikei iria kata luk vilvil ato, parik. Naiman papalik, igenen ang le Suria.” ²⁸ Na vap aongos nei lu i kivung ang kila longong a mengen ang na kala pat iria na marala. ²⁹ Ki tapasuk na ki lu suai ania pelek ani nei rina ang, na kianla tak alak ia ane kuli put ang kari rina katapo tung

singina, asi an so asiang tatana le kuli bang ang,
³⁰ sikei kala solong nei liuan iria na kala pasal
 suai.

Igenen malanganto rikek kata aol ia
(Mk 1:21-28)

³¹ Na kala pasiang ane Kaparnaum, mang rina i Galilaia, na si keve taun i atailai kanlapo akalkalit ri vap. ³² Na kitapo taping ani kana akalkalit, using kana mengen katapo atogon kitmat. ³³ Nei lu i kivung ang katapo atogon a mangsikei a igenen, malanganto rikek i ingua katapo aol ia, na kala songosongo alava ta, ³⁴ “A! Iesu le Nasaret, kupo buk vil sa vang kana animem? Sa, kupo serei kana asi kam me vil punuk suai animem? Napo malangas ua. Numai a nat Gogoai i God!” ³⁵ Na Iesu kala atakun ia ta, “Ku musik! Soung suai ania!” Na ingua ang kala so tatana e mataria na kala soung suai ania, sikei katapo kovek i rikek e pukun ina. ³⁶ Na kilapo taping aongos na ki mengen angpokpokai aniria ta, “Au, sa matan mengen kana kapo asukang ke? Arai, kapo asok velay ani kitmat na dual na ri malanganto rikek kipo soung suai!” ³⁷ Na akuskus ina kala pasal aulit a palpal aongos ang.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Na kala soung pelek a nei lu i kivung na kanla palak nei lu si Simon. Na omona i Simon katapo malepen i mulak, na kila sokotuk ia asi pakangai ania. ³⁹ Au, kala tung turung singina na kala atakun a malepen ang na kala papelek ia. Na akorong palau kala tapasuk na kala sasagi

aniria. ⁴⁰ E mung si makarap kalapo siang, ri vap kimela serei singina ta mamain ta tungaria kipo atogon malepen angpetpetekai, na kala amatung a kungana singiria siksikei na ka ato iria aongos. ⁴¹ Na ri ingua kapa kilapo kun soung suai ani vap miang, velai ani kipo songosongo ta, “Numai a nat i God!” Sikei kala atakun iria, na parik kapa atalipai aniria asi mengen, using kipo malangas ta ninia na igenen i akanangai.

Paspasal asi an akuskus
(Mk 1:35-39)

⁴² Au, si tangat Iesu kala papelek a rina ang na kala pasal taun a mang ring kalakala. Na ri vap kila tutupongai gulegule ania na kianla sabonai ania na kila buk atakun ania asi kana ago akit ve ria, ⁴³ sikei kala antok iria ta, “Kapo mamaiten ta nakan akus ta akus ro i kana vainagoan a God si mang keve rina kapa, using ninia vanang a tukulai i asok ke anig.” ⁴⁴ Na kanlapo akuskus aliu si keve lu i kivung e Iudaia.

5

Songo ani ainoai i volo nat i akalit
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Mangsikei a taun katapo tung e ngerelo i laman tatapulit ang e Genesaret. Na ri vap kian lapo tabat aulit ia using kipo buk kolongong ani mengen i God. ² Na kala arai ani pongua na vul e ngere lo. Vap po maiak kuluna kitala siang na kilapo galui kari keve uvene. ³ Na kala kokos kuli vul ang si Simon, na kala sokotuk ia ta ka pen sulai asiang lik ania pelek a ngerelo na kala

sinong na kala akalit a ri vap. ⁴ Au, taun ang kala kamus ta akuskus, na kala antok a Simon ta, “Ku kalip ane nei laman miting na ku an polok kam uvene.” ⁵ Na Simon kala antok ta, “Katakai i akalit, namemtala atokngai alava luai tenei vong aongos ke na parik namempa tul bonai ta ring ien, sikei kapo ro, using a kalingam, nan anguan polok an.” ⁶ Au, kianla anguan polok an na ien kala duk luai na kari uvene kalapo buk tading using a ien vola duk arikek luai. ⁷ Na kila songo na keve tungaria kuli mang vul ang ani ki pasal asung na kime pakangai aniria. Au, kimela voko asung na ki tak alak a uvene ang na kila akos ia. Rilong aongos a ngono vul ang kilongla duk arikek luai ta ien na kilong lapo buk gok ta maiten ina. ⁸ Au, Simon Petero kala kinle na sa kapo serei na kala soturungai si ngono kakina i Iesu. Na kala antok ta, “Volava, ku pasal akipai anig, using nau a katakai i bil arikek.” ⁹ Using ninia ve keve tungana kipo abis kuvul ve nia kipo tapping arikek ani ien duk luai ang. ¹⁰ Nang kapa na Iakovo ve Ioanes, ngono nat si Sebedaio, kilongpo abis kuvul ve Simon. Au, Iesu kala antok a Simon ta, “Ku ago ta leng an. Kana vang kulapo tutupongai asi kam sog vap.” ¹¹ Na kila dal alak pok kari ngono vul. Ki atolongon a keve bil aongos na kila using ia.

Iesu kata vil ato na igenen tapak

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Mangsikei a taun katapo ago si mangsikei i keve rina ang, na mangsikei a igenen, pukun ina kapo mamakasan aongos ta tapak, na kala

arai ani Iesu na kamela matung turung e matana, na kala sokotuk ia ta, “Volava, man kupo naung, kupo angkoai si vil adaus anig.” ¹³ Na kala sulai ani kungana na kala teng e pukun ina na kala antok ta, “Io, napo naung. Pukun im kala serei daus vang!” Na akorong palau na pukun tapak ang kala kovek pelek ia. ¹⁴ Na kala antok amadot ia ta, “Ku ago ta mengen amalangas an ani mangsikei ta bil ke, sikei kuan akalit ta pukun im si katakai i sula ani ka suluk a alilis ang i kam vilvil atanginang val kana saupai a Moses, ani ri vap asi kari nas ta kulapo daus.” ¹⁵ Sikei lak, akuskuksu ina kala papanai. Na petau miang luai kimepo serei asi me kolongong ania na kime luk vilvil ato pelek kari keve malepen. ¹⁶ Sikei katapo tagging lik ane si ring varasai palau na kanpo sokotuk.

Iesu kata vil ato na igenen soles

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Mangsikei a taun katapo akalkalit na mang keve Parisaio ve vap malangas ani saupai kipo sinong. Kitala pasal le si keve rina aongos i Galilaia na le Iudaia na Ierusalem kapa na kita melapo sinong kuvul lava e iang. Na kitmat i Volava katapo ago ania si abis vilvil ato. ¹⁸ Na mang rukun vap kila serei ta asasalakan i mang igenen soles. Na kitapo buk asalak alak ania ane nei lu asi an amatung ania si Iesu. ¹⁹ Na kilapo gulegule pangau asi palak tatana nei liuan i petau lava ang, sikei parik kapa angkoai. Asukang na ki palak tatana ane kuli lu, ki ding a kuli lu, na kila atikok asiang ia kuli kana pata

ane nei liuan i petau ang e mete Iesu akorong.
²⁰ Si taun kala arai kinle ani kari lomlomon na kala antok ta, “Iuang, kam keve lau rikek, nala lomon suai ania.” ²¹ Na keve Parisaio ve vap malangas ani saupai kilapo lomlomonai na kilapo angsusuaii musik angpokpokai aniria ta, “Au, si kana kapo mengen i nau varas? Si kapo kun koi asi lomon suai ani lau rikek? God papalik nang!” ²² Iesu kalapo malangas lenginang kari lomlomonai musik na kala sui iria ta, “Marai sa mipo angsusuaii e lomlomonai imi?” ²³ Si i ngono bil ke kapo remrem si antok ania? Nala lomon suai ani kam lau rikek, vo si antok ta ku tapasuk na ku pasal? ²⁴ Sikei, asi kami nas vang ta igenen i pukun kapo atogon kitmat kuli rina si kana lomon suai ani rikek,” le na kala antok na igenen soles ang ta, “Napo antok ua, tadut na ku sunguk le kam pata na ku pasal ane rina.” ²⁵ Na akorong palau kala tapasuk e mataria aongos, na kala sunguk le kana pata na kala pasal i po alatun ani God ane rina. ²⁶ Vap aongos kilapo tapping na kila alatun a God. Ki man velai leng ani bil ke na kila antok ta, “U, taratala arai vang ani bil ke na tarala tapping luai.”

Songo ani Levi

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Au, e mung ina kala sounng na kanla arai ani mangsikei a igenen kana asan ta Levi, kapo katakai i luk takis na katapo sinong nei kana lu ipo luk takis. Na kala antok ia ta, “Me using iau.” ²⁸ Na kala atolongon kana keve bil aongos na kala tadut na kala using ia. ²⁹ Au, Levi kanla teng a mangsikei a matan angan lava ania e nei kana

lu na petau miang i ri vap luk takis na mang vap palau pulakai kitapo angan ve ria. ³⁰ Na ri Parisaio ve kari vap malangas ani saupai kila gai si kana keve nat i akalit ta, “Marai sa mipo matan angan kuvul ve vap luk takis ke na vap bil arikek suke?” ³¹ Na Iesu kala polpol iria ta, “Vap po to aro parik kipa inongos taun a katakai i vilvil ato, sikei ri malepen vang. ³² Parik natapa serei asi me songo ani vap korong, sikei ri katakai i bil arikek, ani ki lomon pokai.”

Laulauan i alal
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Na kila antok ia, “Keve nat i akalit si Ioanes kipo uli alal na sokotuk na asukang kapa keve nat i akalit si ri Parisaio, sikei kakam kipo uli angan na inum.” ³⁴ Na Iesu kala antok iria, “Sa, mipo buk atakun ani keve tungana i vo tauk i pagamau ani ki mal si taun kipo ago kuvul ve nia? ³⁵ Ka atogon a taun iles lak na kila luk suai ani vo tauk i pagamau pelek iria, na taun ang vanang ki mal lak.” ³⁶ Na kala mengen iria ta kankanuai i mengen kapa. “Kapo tav angkoai si tara ding suai le ta vuk vakup le si maus tanginang asi suisui alak ania si maus kavang, vei tarala vil ding a maus tanginang ang. Na mang anu kapa, vuk vakup tanginang ang parik kalapa angkokoai ve maus kavang ang. ³⁷ Na kapo tav angkoai kapa si tara lingai ani vaen tanginang dong a pauk kavang, vei pauk ang ka tading. Sukana na vaen kala vekai asip na pauk ang kapa kala kun rikek. ³⁸ Sikei, vaen tanginang kapo ro si pauk tanginang. ³⁹ Na kapo tav angkoai si man

kitala uli inum si vaen kavang, kipo buk a vaen tanginang. Using kipo antok ta, ‘Anu kavang kapo roron.’”

6

Rok kon si taun i atailai (Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Si mangsikei a taun i atailai katapo pasal aliu nei keve matang kon, na kana keve nat i akalit kilapo rok a mang matan kon na kila mul ia ta kungaria na kilapo angan a katui ina. ² Na mang keve Parisaio kila sui ta, “Au, marai sa kana mipo abis a lau ke kapo tav angkoai si abis ania si taun i atailai?” ³ Na Iesu kala polpol iria ta, “Au si parik lak kana mitapa tataot a akuskus i David na sa kata abis ia si taun katapo buk angan, ninia ve keve tungana? ⁴ Kata palak nei lu si God na kala luk a pok i asinong akipai ang voiang ri katakai i sula papalik kipo atogon a roron asi angan ania, na kala angan ia, na kala alis kapa si keve tungana.” ⁵ Na kala mengen iria, “Igenen i pukun kapo Volava i taun i atailai.”

Igenen kunga mat (Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Au, si mang taun i atailai kapa kala riuk lak nei lu i kivung na kanlapo vil akalit. Katapo atogon a mangsikei a igenen e iang palso i kungana katapo mat. ⁷ Na ri vap malangas ani saupai ve ri Parisaio kilapo teremai ania ta man kala vil ato ia, ki aoles ia using kapo taun i atailai. ⁸ Sikei kata lapo malangas kari lomlomonai, na kala antok a igenen kunga mat ang ta, “Tadut atung ane ke.”

Na kala tadut na kalapo tung e iang. ⁹ Na Iesu kala antok iria asukang ke, “Napo buk sui animi. Kapo angkoai si taun i atailai si pakangai vo si bil arikek? Si vil ato vo si vil punuk?” ¹⁰ Na kala ararai aulitai aongos aniria, na kala antok ia, “Ku koros a kungam.” Kala vil ia asukang na kungana kala pukunan aro pok. ¹¹ Sikei kilapo marala alava luai na kilapo tutupong angmemengenai ta ki saka bil an ani Iesu.

Iesu kata songo na 12 na nat
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Si pangau ang Iesu kala kiklak ane si palpal mulang asi an sokotuk. Na kanla ago na vong aongos ang i sokotuk ane si God. ¹³ Au, kala tenei vauk na kala songo kana mamain ta vap ipo usiusing ania na kala irang suai ani 12 iria, na kala posong iria ta aposel. ¹⁴ Kana vang ria. Simon, nang kata atuk kapa ia ta Petero, na tasina ta Andereas na Iakovo na Ioanes na Pilipo na Bartolomaio ¹⁵ na Mataio na Tomas na Iakovo si Alpaio, na Simon nang kipo kin ia ta Selote, ¹⁶ na Iudas si Iakovo na Iudas Iskariot, vopo alis suai ania asi kana mat.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Na kila auai asiang kuvul na kame lapo tung si ring korong. Na vap miang ipo usiusing ania kitapo ago kuvul ve petau lava le Iudaia, na le Ierusalem na le ngono palpal ke ngere laman, Turo na Sidon. ¹⁸ Kita mela serei ani kime longong ia na ki luk vilvil ato si kari keve malepen. Na kata vilvil ato na vap sangan ta

ingua ¹⁹ na vap aongos ang kitapo buk sigil ania using kitmat katapo sounge le singina na kapo vil ato iria.

*Iesu kata mengen ani ri logo na ri tauia
(Mt 5:1-12)*

²⁰ Au, kala tun kana petau ipo usiusing ania na kala mengen asukang ke, “Uruk kakami mipo vap logo, using kakami na sinsinongan nei vainagoan si God. ²¹ Uruk kakami mipo buk angan kana, using mi masung aro lak. Uruk kakami vap po tangis ang kana, using mi los lak. ²² Uruk kakami si man ri vap ki mirik animi, na ki kirik na ki nau varas animi, na ki posong imi ta vap rikek marai usiusing ani igenen i pukun. ²³ Mi uruk si taun ang na mi mikamika ta maramarak, using a seuseupok lava kapo ago kokoai animi e pangkul. Io, using ninia palau a lau ke nang a keve tivuria i vap po mengen arikek ang animi kita kun abis ania si mamain ta katakai i akus anangan. ²⁴ Sikei nami ri tauia, ka rikek animi pala using milapo siang lenginang nei kami maramarak. ²⁵ Nami vap po maspil ang kana, ka rikek animi using mi buk angan lak. Nami vap po los ang kana, ka rikek animi using mi mamakus na mi tangis. ²⁶ Ka rikek animi, man kana ri vap kipo mengen aro animi. Io, using ninia palau a lau ke nang a keve tivuria i vap po mengen aro ang animi kita kun abis ania si mamain ta katakai i akus kapau.

*Vinga ro taun a tungam vopo mirik anim
(Mt 5:38-48; 7:12a)*

²⁷ Sikei napo mengen imi kana mipo longong iau. Mi vinga ro taun a vap po marala ang animi.

Mi abis a lau roron singiria, vap po mirik ang animi. ²⁸ Mi poso aro iria, riria kipo poso arikek imi. Mi sokotuk aniria, riria kipo bil arikek animi. ²⁹ Man a sikei ka tavapat a palpal asam, atalipai ania na ka tava na mang palpal ang kapa. Man a sikei ka luk kam vakup, atalipai ania na ka luk kam siot kapa. ³⁰ Alis a si kapo aikut ua. Na man a si ka luk palau kam bil, ku ago ta buk pok an ania. ³¹ Ninia palau na lau ang mipo buk ani ri vap ki abis ia singimi, mi kun abis ania singiria. ³² Au, man mipo vinga ro papalik taun iria kipo vinga ro taun imi, mi saka luk an ani roron? Arai, ri katakai i bil arikek kapa kipo kun vinga ro angpokpokai aniria. ³³ Na man mi abis a lau roron papalik ane singiria kipo kun roron animi, mi saka luk an ani roron? Ri katakai i bil arikek kipo kun asukang kapa. ³⁴ Na man mipo alis tapai ane singiria papalik mipo atu lomlomon ta mi luk pok singiria, mi saka luk an ani roron? Kapo asukang palau kapa si ri katakai i bil arikek ane si mang matan pok iria. Kipo alis tapai asi luk pok ani polpol iria. ³⁵ Sikei nami vang, mi uli vinga ro taun a vap po marala ang animi, na mi abis a lau roron ane singiria. Alis tapai aniria, na mi ago ta vubuk using ani polpol ina. Man asukang, kami seupok ka tavirimok, na mila inatus si Vo Tavirimok Luai. Using ninia na tamam kapo vinga ro aniria, riria kipo tav poso aro na riria mamain ta katakai i bil arikek. ³⁶ Mi lomom suai asukang palau val tamam kapo lomom suai.

*Kiming ani tungam ka ago
(Mt 7:1-5)*

³⁷ Mi ago ta kiming an ani tungami, vei nganing kila kun kiming animi. Mi ago ta mengen arikek ani mang matan, vei ki mengen arikek animi. Mi lomon suai ani lau rikek si mang matan, na ki kun lomon suai ani kami lau rikek. ³⁸ Mi vap uli alilis, na ki kun alis animi. Tutuman luai, mi luk a palpal duk. Ka duk na ka kamsarak. Ki abis ia singimi angkokoai palau val lau ang mita abis ia.” ³⁹ Na Iesu kala mengen kapa iria ta kankanuai i mengen ke, “Igenen mata ba parik kapa angkoai asi ainoai ani mang ba. Man asukang, rilong aongos kilong anla siang nei lulung. ⁴⁰ Ri nat i akalit parik kipa lakat ani kari katakai i akalit. Sikei, man kila akamusai ani kari akalkalit, kila asukang val kari katakai i akalit. ⁴¹ Marai sa kupo tun a tep lik ang e matana i tungam, na numai akorong kupo tav nasai ani vukei lava ang e matam? ⁴² Kapo saka ro an man ku antok a tasim ta, ‘Apua, tasig, me name luk suai tapai ani tep ang e matam’ man numai akorong lak parik kupa tun kinle na vukei lava ang e matam? Numai a katakai i kapau. Aino ina, ku luk suai ani vukei lava ang e matam akorong, le na kula angkokoai asi arai atapalas si luk suai ani tep ang e matana i tungam.

Arai kinle ani iei si uai ina
(Mt 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Io, ei roron parik kapa angkoai asi uai asereiai ani uai rikek. Na ei rikek parik kapa angkoai asi uai asereiai ani uai roron. ⁴⁴ Tarapo kinle na keve ei aongos si uai iria. Parik tarapa kopos suke le si kakaul, na parik tarapa kopos

vaen le si ei komkomongot. ⁴⁵ Igenen ro ka asoung asereiai ani roron le si tauia i keve bil roron ang nei vingana, na igenen rikek ka asereiai ani rikek le si tauia i kana keve bil rikek. Using a nguruna kapo asoung a bil ang vingana kapo duk tatana.

Ngono kelkelai
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ Marai sa mipo songo iau ta, ‘Volava, Volava’ na lak parik mipa longong kag mengen? ⁴⁷ Man a sikei kapo serei singig, na kapo longong kag mengen, na kapo abis using ia, arai, naka akalit imi ta nia kapo saka pok an. ⁴⁸ Kapo pok val igenen abis lu na kata tep alulungai luai na ka atung kana kelkelai kuli iat. Taun a molong kata serei na kamela tavap a lu ang, parik katapa angkoai asi aruk ania using kata kelai aro luai ania. ⁴⁹ Sikei man a sikei ka longong palau kag mengen sikei parik kapa abis using ia, kapo pok val igenen vopo abis ang ani kana lu kuli vunep palau na kapo kovek i kelkelai roron. Na taun a molong kata tavap a lu ang, kala uak sumasuma palau na kala tagalang aongos.”

7

Iesu kata vil ato na asosokai si ainoinoai i petau i visvis
(Mt 8:5-13; Io 4:43-54)

¹ Au, kala akamusai tapai ani keve mengen aongos ang si kokolongong si ri vap, na kala pasal ane Kaparnaum. ² E iang katapo atogon

a mang ainoinoai i petau ipo visvis, katapo atogon kana mang asosokai katapo uli lomlomonai alava ania na asosokai ang katapo malepen alava luai. Kalapo angasungai ani mat. ³ Si taun ang ainoinoai ang kala longong a inasai i Iesu, na kala asok a mang matan tulava i ri Iudaia, asi an sokotuk ania ani kame vil ato kana asosokai. ⁴ Asukang na kimela serei si Iesu na kimela sokotuk aroron ia ta, “Tuang, kapo aunai i ro singim ani ku pakangai ani igenen ke, ⁵ using kapo uli pakangai alava anira ri Iudaia. Nia vanang kata abis kamem lu i kivung.” ⁶ Au, Iesu kala auai ve ria na kanlapo angasungai ani lu ang na igenen ang kala asok a mang matan tungana ta mengen asukang ke, “Volava, ku ago ta me pakasang luai an ane ke, using napo tav ro angkoai asi songo alak anim ane nei kag lu. ⁷ Tukulai ina vanang nata lomom ia ta parik napa ro angkoai asi kag an serei singim akorong. Sikei, ku posong palau na kag asosokai ka to aro pok. ⁸ Using nau kana napo igenen ipo ago neite saupai, na kag petau i visvis kipo kun ago neite kag saupai. Asukang ta man naka asok a mang anu ta ka pasal, na kala pasal. Na man naka asok a mang anu ta ka me, na kamela pakasang. Na man naka asok kag mang asosokai ta ka abis a mang nem, na kala abis ia.” ⁹ Si vuk taun ang a Iesu kapo longong a mengen ke, kala taping ania. Kala taval talang a petau lava po auai ang ve nia na kala antok iria, “Napo antok imi, parik lak napa arai ani lomlomon kit asukang ke nei liuan i ri Israel.” ¹⁰ Na vap i asok ang kila papok ane nei lu na kianla sabonai ani asosokai ang si lapo to aro.

Iesu kata vil ato na natung le Nain

¹¹ E mung lik ina kala pasal taun a mang rina kana asan ta Nain kuvul ve kana keve nat i akalit na mang petau duk. ¹² Taun kianla serei mete takaman i rina ang, na mang vap kilapo soung velai ani matmat. Nat mat ke kapo ring sikei palau a nat na rinana kapo mainang. Vap miang i rina ang kitapo auai ve nia. ¹³ Si taun ang Volava kala arai ani mainang ang kala ngorem ia, na kala antok ia ta, “Ago ta tangis an.” ¹⁴ Na kala pasal aliu na kanla sigil a pata na vap po asalak ang ania kila tung. Na kala antok ta, “Natung, ku tadut.” ¹⁵ Na nat mat ang kala sinong atung, na kalapo tutapongai mengen. Na kala alis ia si rinana. ¹⁶ Vap aongos ang kilapo leng alava na kila alatun a God ta mengen asukang ke, “Mangsikei a katakai i akus lava kana kame lapo ago ve tara. God kalapo serei vang kana si kana matan vap.” ¹⁷ Na akuskus i sa kata vil ia kala pasal apapanai aongos nei palpai Iudaia na aulit aongos e iang.

Susui si Ioanes katakai i asing tauia (Mt 11:2-19)

¹⁸ Keve nat i akalit si Ioanes kianla atatai ia ta keve nem ke. ¹⁹ Na Ioanes kala songo na pongua iria, na kala asok irilong ani kilong an nanas si Volava ta, “Numai tutuman vang kana na igenen vo me serei ke, vei nganing namemla atu lomlomom ta mangsikei petekai?” ²⁰ Na ngono nat ang kilong anla serei si Iesu na kilongla antok ia ta, “Ioanes katakai i asing tauia ke kata asok asi me sui anim ta numai tutuman vang kana

na igenen vo me serei ke, vei nganing namemla atu lomlomom ta mangsikei petekai?” ²¹ Si taun ang akorong Iesu katapo vil ato na vap miang pelek kari keve malepen anglok na ka lu suai ani ri ingua na ka vil ato na keve vap mata ba. ²² Asukang na kala antok irilong, “Milong papok na milong anla mengen amalangas a Ioanes ta sa milong tala arai ania na milong tala longong ia. Ri mata ba, kilapo ararai pok. Ri soles, kilapo pasal korong. Ri tapak, kilapo rangrangis aongos, na ri talinga bot, kilapo longong korong. Riria kitala mat, kilapo tapasuk pok. Ri vap mailik, kilapo longong a akus ro. ²³ Kapo tauia na igenen ang nang parik kapa savang marai ig.” ²⁴ Au, ngono nat ang si Ioanes kilongla pasal suai na Iesu kalapo atatai ani petau lava ang ta Ioanes. “Mita pasal ane ring varasai palau si kami an arai ani sa? Ani tavuang kapo lulu angpok si malu? ²⁵ Au, man parik, na mita pasal asi kami arai ani sa? Ani igenen maus ta maus ro luai? Parik. Vap ang kipo maus ta maus roron luai na kipo uli matan angan aro luai, kipo ago nei keve lu lava si ri tulava. ²⁶ Au, man parik, na mita pasal asi kami an arai ani sa? Ani katakai i akus? Io, ninia vanang! Na kapo lakat ani katakai i kus amalangas. ²⁷ Kana vang na igenen ke kita salik tatana asukang ke, **Arai, naka asok kag asokai aino anim, voiang kan itoiton aino na selen anim.** ²⁸ Napo antok imi ta nei liuan i ri vap aongos i kuli rina kapo kovek ta mang anu katale tung alakat ani Ioanes. Sikei lak, si kapo liklik luai nei vainagoan si God, kapo

lakat ania.” ²⁹ Ri vap aongos ve ri katakai i luk takis kapa kilapo longong kana atatai a Iesu na kipo soksoko akorong ani kana selen a God kapo korong, using riria kitala luk asing tauia si Ioanes. ³⁰ Sikei ri Parisaio ve ri vap malangas ani saupai, kipo misag ani kana vubuk a God aniria using parik kita lapa luk asing tauia singina.

³¹ “Au, naka altongai ani matan polpolokan i taun ke ta sa? Kipo pok val sa? ³² Kipo asukang val inatus lik nei ring i po asesel na kipo sinong i songosongo angpokpokai asukang ke, ‘Namemtala kuikui animi na parik milapa mika. Namemtala akurkurai animi na parik milapa tangis.’ ³³ Arai, Ioanes katakai i asing tauia kata serei na parik kapa angan na inum, na mila antok ta kapo sangan ta ingua. ³⁴ Au na kana na igenen i pukun kamela serei na kalapo angan na inum, na mila antok, ‘Arai ta igenen ramit suke. Arai ta igenen buk inum alava suke. Arai ta igenen suke kapo angtunganan ve ri katakai i luk takis na ri katakai i bil arikek!’ ³⁵ Nang a laulauan si ri vap masam kapo akalit ta masam ang kapo tutuman.”

Iesu kata akala na aina katakai i bil arikek

³⁶ Na mangsikei i ri Parisaio kala asok tapai ania asi kana me matan angan ve nia. Na kamela palak nei lu na kilapo sinong si angan. ³⁷ Au, mangsikei a aina kala palak, kapo aina i rina ang na kapo mangsikei a katakai i bil arikek. Kata longong ta kalapo ago si matan angan nei lu si Parisaio ang, na kala luk le kana ese sain ro, ³⁸ na kamela tung e mung ina, ngere ngono kakina,

na kapo tangis, kalapo raus a ngono kakina ta lum mata i matana, na kapo ruduk ia ta ung i patuna, na kalapo lulus a ngono kakina na kala tiuai ani kana ese sain ro e ngono kakina. ³⁹ Na Parisaio vo asok tapai ang ania kala arai na kalapo lomlomonai musik, “Man kana na igenen ke kapo katakai i kus amalangas, oro kala kinle na vo po sigil ke ania, ta kapo mangsikei a aina bil arikek.” ⁴⁰ Na Iesu kala antok ia, “Simon, napo buk mengen anim ta mangsikei a mengen.” Na kala antok, “Katakai i akalit, kala ro. Ku mengen.” ⁴¹ “Mang igenen katapo togon a mang pongua na igenen kilongtapo togon kope singina. Mang anu ta 500 na kang, na mang anu ta 50. ⁴² Sikei kilong tapo kovek i kapkap asi polpol ani karilong kope. Asukang na kala lomon suai anirilong aongos. Au, si irilong katapo uruk alava ania?”

⁴³ Na Simon kala antok, “Napo lomon ia ta ninia vo atogon kope lava.” Na kala antok ia ta, “Io, kutala kinle korong.” ⁴⁴ Na kala taval talang a aina ang na kala mengen a Simon asukang ke, “Ku arai ani aina ke kana! Si taun nata palak nei lu, parik kuta lapa alis laman asi kag raus ani ngono kakig, sikei ike kataala raus a ngono kakig ta lum mata i matana, na kala ruduk ia ta ung i patuna. ⁴⁵ Parik kuta lapa lulus iau. Sikei ninia, le si vuk taun nata palak, parik lak kapa aulei lak ta lulus ani ngono kakig. ⁴⁶ Parik kuta lapa tiu a patug ta rul i elai, sikei ninia kataala tiuai ani ese sain ro e ngono kakig. ⁴⁷ Kana vang napo antok ua ta kana keve lau rikek duk, nala lomon suai ania. Io, ninia vanang kapo uruk alava anig. Sikei igenen vo togon men lik palau asi lomon suai, kana uruk

anig ka liklik palau.”⁴⁸ Na kala antok ia ta, “Kam keve lau rikek, nala lomom suai ania.”⁴⁹ Na vap po angan ang ve nia kilapo kinungai musik lik asukang ke, “Au, si kana kame lapo lomom suai ani mamain ta lau rikek?”⁵⁰ Na kala antok a aina ang ta, “Kula sapang si kam lomlomom. Ku pasal ta marip.”

8

Matan aina lapo to ang kilapo auai ve Iesu

¹ E mung palau ina kalapo pasal angpok nei keve rina lava na keve rina lik na kapo apasa ta akus ro i kana vainagoan a God. Kana 12 na nat kitapo auai kuvul ve nia. ² Asukang kapa mang matan aina voiang katala asok suai ani ri ingua singiria, na katala ato iria si mang keve malepen. Mangsikei ta Maria, kipo kin ia ta Magdalene voiang a limalengua na ingua kita soung pelek ia. ³ Na Ioana, kisngana i Kusas nang kapo mangsikei a asosokai si Erodos, na Susana, na mang matan miang kapa, kitapo papakangai aniria si palpal i pukun le si kari togtogon akorong.

Kankanuai i mengen ani katakai i sukal (Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Au, mangsikei a taun petau tavirimok luai kimela seserei akuvulai le si mang keve rina miang. Na Iesu kala akalit iria si kankanuai i mengen asukang ke, ⁵ “Mangsikei a katakai i sukal kata sapungai ani kana keve katui i pok e matang, na mang matan katui kanpo uak e selen na kilapo saksakai kuluna, na ri mani kimela angan ia. ⁶ Na mang matan katui kianlapo uak si

ring iatan, na kila polok alak, na kila mak using kapo kovek i laman. ⁷ Na mang matan katui kipo uak nei ring kakaulan, na kanla polok alak ve nia na kala palun runguk ia. ⁸ Na mang matan katui kipo uak nei roe roron. Kipo polok alava na kipo uai soliu ta 100 alak ani keve katui i sukal ang.” Taun kan posong akamusai ani mengen ke, na kala songosongo, “Man a si kapo atogon talinga, kapo ro ka longong!”

Lomlomonai i Iesu si akuskus si kankanuai i mengen

(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Na kana keve nat i akalit kilapo susuai ania ta malmalaspai i kankanuai i mengen ke. ¹⁰ Na kala antok iria, “Malangas i keve bil mumun i vainagoan si God, kakami asi atogon, sikei si mang matan napo mengen iria nei kankanuai i mengen, **asi kari gulegule na ki tav sabonai, na asi kari kokolongong na ki tav nas.**

Supsupai i kankanuai i mengen ani katakai i sukal

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ Kana vang a supsupai i kankanuai i mengen. Katui nang, ninia na mengen si God. ¹² Na katui i lapo matung ang nei selen, nang riria kipo vap longong, sikei a vo petau kamela luk suai ani mengen ang e vingaria, ani ki ago ta lomlomon an vei ki teng a to. ¹³ Na katui i la uak ang si ring iatan, nang riria kita luk a mengen na kila uruk singina, sikei parik kita lapa asia mis. Kipo lomlomon si vuk taun kudik lik palau, sikei man a atoktokngai kala serei singiria, kilapo

atolongon kari lomlomon. ¹⁴ Na katui i la uak ang si ring kakaulan, nang riria kitala longong a mengen sikei parik kipa matukal using kipo rakus si vubuk using ani tauia lava na uruk i kuli rina ke. ¹⁵ Au na katui i la uak ang nei roe roron, nang riria vingaria kapo ro na kipo uli lau korong. Kipo longong a mengen na kipo uli lomon akit ania tung si kianlapo uai arokot.

Lam ni nei avubus
(Mk 4:21-25)

¹⁶ Parik tarapa asusuk a lam asi kara amunai ania nei avubus vo neite pata. Tarapo uli atung ania si kana ring akorong, ani man a ri vap kipo palak ki arai korong ani mang. ¹⁷ Using kapo kovek ta bil katapo ago mumum, na nganlak parik kapa serei e ring malangas. Vo ta bil katapo ago nei apupung, na nganlak parik kipa ulak ia. ¹⁸ Asukang mi lomlomonai aro ani mi saka luk an ani mengen si God. Using man a si kapo atogon, ki ngaupap ia, na man a si kapo atogon men lik, io, men lik ang kapo sekrat ta kapo kakana, ki luk suai vang ania.”

Rinana ve keve tasina i Iesu
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Si taun ang rinana ve keve tasina kimela serei asi kari me arai ania. Sikei parik kipa angkoai si palak taun ania using a petau lava ang. ²⁰ Na mang sikei kala antok ia, “Arai, rinam ve keve tasim kipo tung e komo. Kipo buk arai anim.” ²¹ Na kala antok iria asukang ke, “Rina na keve tasig, nang riria kipo longong a mengen si God na kipo abis ususingai ania.”

*Kitmat i rai kala luai
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)*

²² Mang sikei a taun kala kokos kuli vul kuvul ve kana keve nat i akalit na kala antok iria, “Tara kokos aputuk ane mang palpal i laman ke.” Na kila pasal. ²³ Si vuk taun kipo sang nei laman na ninia kalapo rot. Na mal titis kala serei, na vul kalapo lak ia na laman, na kalapo rikek luai aniria. ²⁴ Na kianla pangun ia na kila antok, “Volava, Volava, oring lik tara puka!” Na kala tapangun na kala atakun a malu ve to marala. Na malu kala pongon na luai lava kala pitik. ²⁵ Na kala sui iria, “Nei kami lomlomom e voi?” Kitapo sugul alava velai ani leng na kilapo sui angpokpokai aniria ta, “Saka igenen an kana? Kapo atakun a malu ve to na kipo kun longong ania.”

*Iesu kata vil ato na igenen sangan ta ingua
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)*

²⁶ Na kianla serei e palpal Geraseno, ararai aputuk le Galilaia. ²⁷ Si vuk taun ang kapo palak ane ngerelo, mang sikei a igenen i rina ang kamela ruduai ia, na kapo sangan ta ri ingua. Le kabang le parik kata lapa anguan kavat vakup, na parik katapa ago nei lu, sikei katapo uli ago e nei gom. ²⁸ Au, si vuk taun ang kamela arai ani Iesu, kala kup alava na kala suai ania e no ina, na kala songosongo alava, “Iesu, nat i God Lakat Luai, kupo serei asi kam me vil sa anig? Napo sokotuk ua ta ku ago ta vil akui an anig!” ²⁹ Using katala kirikai ani ingua ang asi kana soung pelek ani igenen ang. Using taun miang kata lapo sang tatana, na kitapo uli got akit ania e ngono kakina

na e ngono kungana ta angus kitmat luai, na ki ararai bat ania, sikei katapo uli tak tok ani angus ang na ingua ang kanpo sang tatana ane ring varasai palau. ³⁰ Au, Iesu kala sui ia, “Kam asan ta si?” Na kala antok ta, “Petau,” using ri ingua duk kitapo ago singina, ³¹ na kipo sokotuk ia asi kana ago ta asok suai an aniria ane nei mata lulungai asiang.

³² Mang takaman vongo lava kitapo susuang angasungai i ring ang ngere put, au na kila sokotuk ia ta ka atalipai aniria asi kari an palak singiria. Na kala ainak aniria. ³³ Au, keve ingua ang kila soung pelek a igenen ang na kianla aol a keve vongo ang. Na takaman vongo ang kila doso asiang taun a ring karkadapan na kianla lus mat. ³⁴ Na vap po aiveven vongo ang kila arai ani bil ang na kila sip na kianla akus nei rina lava ang na nei keve rina lik kapa. ³⁵ Na ri vap kila pasal asi kari an arai ani sa katala serei. Na kimela serei si Iesu na kila arai ani igenen ang ri ingua kitala soung pelek ia kapo sinong e ngere ngono kakina i Iesu na kalapo kavat na kalapo vangang tapalas aro pok, na kilapo leng. ³⁶ Na vap arai ang kila akus iria ta igenen sangan ta ingua kame lapo to aro pok. ³⁷ Na ri vap aongos i palpal Geraseno kilapo sokotuk ia asi kana pasal suai ani kari ring, using kitala leng aongos. Asukang na kala kokos asi kana papok. ³⁸ Igenen ang ri ingua kita papelek ia kala sokotuk ia asi kana auai ve nia, sikei kala asok pok ia velai ani atatai ke, ³⁹ “Ku papok ane rina na kuanla akuskus ta poisan a roron God katala abis ia singim.” Au kala pasal na kanlapo akuskus nei rina aongos ta poisan a

roron a Iesu katala abis ia singina.

*Kavulik mat na aina malepen
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)*

⁴⁰ Au, Iesu kala serei pok e mang palpal, na petau lava kila uruk suak ania using kitapo atu lomlomon ta ka serei. ⁴¹ Na mang sikei a igenen, kana asan ta Iairo, na katapo mang ainoinoai i nei lu i kivung, kamela serei si Iesu na kala matung turung e ngono kakina na kala sokotuk ia asi kana an serei si kana lu, ⁴² using kana ring sikei palau a kavulik, katapo asukang ta 12 na matas kana to, na kalapo ore asi kana mat.

Vuk taun ang kalapo pasal aliu na ri vap kilapo rumrumpulit using aliu ia. ⁴³ Na mangsikei a aina katapo uli malepen ta tongmasik asukang ta 12 na matas aongos, na katapo kovek ta sikei ka angkoai asi kana vil ato ania, ⁴⁴ kala gingging kolotai alak ane singina na kanla sigil a su i kana vakup, na akorong palau tongmasik ang kala kamus. ⁴⁵ Na Iesu kala sui, “Si kana kata sigil iau?” Ria aongos kipo angtupatupang, na Petero kala antok, “Volava, petau ke kana kipo angrumrumpulit na kipo ngi ua.” ⁴⁶ Sikei Iesu kala antok, “Mangsikei katala sigil iau, using napo nasai ania ta kitmat katala soung le singig.” ⁴⁷ Au, aina ke kala nas ta parik kapa angkoai si mumun, na kalapo tek lengai palau na kamela matung turung e matana, na kala atatai e mataria i vap aongos ang, ta marai sa kata sigil ia, na sa tukulai ina kana kalapo to aro pok. ⁴⁸ Na kala antok ia ta, “Kag kavulik, kam lomlomon kata vil ato pok ua. Pasal ta marip.”

49 Vuk taun ang kapo mengen lak, na mang igenen i nei lu si ainoinoai ang kamela serei na kala mengen ta, “Kam kavulik kala mat. Ago ta anguan atelan an ani katakai i akalit.” 50 Sikei Iesu katapo longong a mengen ang, na kala antok ia ta, “Ku ago to leng an, sikei ku lomlomon, na ka to.” 51 Au kanla serei nei lu na kala tubat iria ani ka ago ta sikei ka palak ve nia, sikei ri Petero ve Ioanes na Iakovo, na tamana ve rinana i kavulik ang. 52 Na ri vap aongos kipo radaupa na makus taun ia, sikei kala antok, “Mi kamus ta radaupa, using parik kapa mat, kapo rot.” 53 Na kila los ia using kipo nas ta kataala mat. 54 Na kala teng a kungana na kala songo, “Kag kavulik, ku tadut!” 55 Na malanganto ina kala serei pok, na akorong palau kala tadut atung. Na kala asok asi kari ali pok ania. 56 Tamana ve rinana kilongla tapping alava sikei kala atakun akit irilong ta kilong ago ta mengen an ani mangsikei ta sa kata serei.

9

Iesu kata asok a 12 na nat asi an abis (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

1 Na kala songo akuvul na 12 na nat ang, na kala alis iria ta kitmat na ro asi kari kirikai suai ani ri ingua aongos, na ki an vil ato ri malepen. 2 Na kala asung iria asi kari an akuskus ta kana vainagoan a God na asi kari an vil ato ani ri malepen. 3 Na kala antok iria, “Si kami paspasal mi ago ta teng an ta mang sikei a bil. Kipa ka ago, tepe ka ago, pok ka ago, kapkap ka ago, na mi ago ta atogon an ta pongua na siot. 4 Man mi ago nei mangsikei a lu, mi ago akorong e iang tung si taun

ang mi papelek pok a rina ang singina. ⁵ Na si saka rina an ki tav ainak animi, man mila papelek a rina ang, mi tipngai suai ani kaponpon e kakimi, asi akalit amalangas aniria ta kari lau rikek.” ⁶ Na kila pasal na kianla palak nei keve rina pulakai, na kianla apasa ta akus ro na ki vil ato ri malepen si keve ring aongos.

Pisu si Erodes
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Tulava Erodes kala longong a keve akuskus ke i sa kalapo serei, na kalapo pisu alava using a mang vap kilapo antok ta Ioanes kataala to pok. ⁸ Mang matan kipo antok ta Elias kapo tutu aserei, na mang matan kipo antok ta mang katakai i kus amalangas i taun anangan kataala to pok. ⁹ Na Erodes kala antok ta, “Ioanes nau natala lam rongok ia. Au na mang si pok kana, nalapo anguan longong ani akuskus ina?” Na kalapo buk an arai ania.

Iesu kata amasung a petau tavirimok
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Io 6:1-14)

¹⁰ Au, keve aposel ang kila serei pok na kimela atatai amalangas ia ta keve abis aongos kitanla abis ia. Na kala songo iria ani ki auai kuvul papalik si mangsikei a rina kana asan ta Betsaida. ¹¹ Sikei petau duk kila nas na kila pasal using ia. Na kala uruk suak aniria na kala akuskus iria ta vainagoan si God, na kala vil ato ri malepen. ¹² E mung si lapo ngelik, ¹² na nat ang kimela serei singina na kila antok ia asukang ke, “Ku asok suai ani petau ke na ki pasal aliu ane si keve rina suke vo mang keve rina lik pulakai kapa, asi kari an

gule pok na ring asi rot, using kana tarapo ago nei ring varasai palau.”¹³ Sikei kala antok iria ta, “Nami akorong mi li pok iria.” Na kila antok ia ta, “Kana namempo togon a palpalima na saui lik palau ve pongua na ien. Kupo lomon ia ta namem an samui pok ani petau aongos ke?”¹⁴ Using katapo petau tavirimok luai asukang ta 5,000 na tauan aongos. Au, Iesu kala antok iria ta, “Mi asok iria ani ki sinong si kari keve kuvkuvulan i 50 na igenen.”¹⁵ Na kila abis ia asukang na ri vap aongos kila sinong usausa aro.¹⁶ Au, kala luk a palpalima na saui ang na pongua na ien, na kala tarak ane metekuku, na kala posong aro ia, le na kala tevetevek ia dong a keve nat ang asi kari lilis aliu ani ri vap tatana.¹⁷ Na riria aongos kila angan na kila masung aro. Na kila lukluk akuvul a keve inongos i pok ang na kila asiang aduk a 12 na tepe tatana.

*Petero kata mengen amalangas ta Iesu
(Mt 6:13-19; Mk 8:27-29)*

¹⁸ Au, Iesu kanlapo ago musik lik i sokotuk na keve nat ang kipo auai ve nia. Na kala sui iria ta, “Ri vap kipo kin iau ta nau a si?”¹⁹ Na kila ngenget ta, “Ioanes katakai i asing tauia. Sikei mang matan kipo kin ta Elias, na mang matan ta mangsikei iria mamain ta katakai i kus amalangas i taun anangan kala to pok.”²⁰ Na kala sui iria ta, “Au, na nami akorong, mipo kin iau ta nau a si?” Na Petero kala ngenget ta, “Igenen i akanangai ke ta God.”

Iesu kapo mengen aino ta ka mat na ka tadut pok

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Au na kala papat akit iria asi kari ago ta antok ani mangsikei ta bil ke. ²² Na kala antok ta, “Igenen i pukun ka sunguk a keve vilvil akui miang. Ri vap lava na keve ainoinoai si ri katakai i sula na keve vap malangas ani saupai ki misag ania na ki raung ia na si lapotol i taun e mung ina ka to pok.” ²³ Na kapo mengen kapa ri vap aongos ta, “Man a mangsikei kapo buk usiusing anig, ka uli auak suai ani lomlomonai ania pok, na ka uli asalak ani kana ngakputuk si keve taun na ka usiusing iau. ²⁴ Using ninia kapo buk aiveven aroron ani kana to, ka amun ia. Sikei ninia kapo amun kana to anig, ka teng ia. ²⁵ Using man a igenen ka atogon a keve bil aongos kuli rina na ka mat, keve bil ang ki saka pakangai ania? ²⁶ Using man a sikei kapo mumurung anig na ani kag mengen, igenen i pukun kapa ka kun mumurung ania si taun man ka serei pok velai ani miminaungan na miminaungan i tamana ve mamain ta angelo daus.” ²⁷ Napo mengen atutuman luai animi ta mang matan kana kipo tung e ke, parik kipa mat tung si ki arai ani kana vainagoan a God.

Ararai si pukun i Iesu kala sakol

(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Au, kala liu tapai a limaletul a taun e mung i keve mengen suke, na kala songo le na Petero na Ioanes na Iakovo na kala pasal ve ritol alak kuli mulang asi kana an sokotuk. ²⁹ Si vuk taun ang

kapo sokotuk, ararai i nona kala sakol, na kana maus vola mang posok luai. ³⁰ Na akorong palau pongua na igenen, ri Moses ve Elias, kilongla tu aserei na kitol melapo angmemengenai ve nia. ³¹ Na miminaungan irilong kapo mang ro luai, na kitol tapo mengen ta kana pasal suai, nang katapo usausa si vil apunuk ania e Ierusalem. ³² Au, Petero ve ngono tungana kitol tala rukai, sikei si taun ang kitola mata para aro pok, kitola arai ani kana miminaungan a Iesu, na ngono igenen ang kilongpo tung ve nia. ³³ Na ngono igenen ang kilong lapo buk angtaliungai ve nia. Na Petero kala antok a Iesu ta, “Volava, Kapo ro anira sime ago e ke. Namemtol atung ta potol a ralai, ta sikei anim, na mang sikei ani Moses, na ta mang anu ani Elias.” Parik kapa nas ta sa kapo mengen tatana. ³⁴ Si taun ang kapo mengen lak, na mangsikei a kuku kala serei na kala apung iria, na volo nat ang kitola leng si lapo ago nei kuku ang. ³⁵ Na kalinga kala mengen nei kuku, “Kana kag nat i kag la akanangai, mi longong ia!” ³⁶ Au, kalinga kala mengen tapai, na kitola arai ta Iesu papalik kalapo ago. Na e mung ina si pangau ang a volo nat ang parik kitolpa mengen amalangas a mangsikei ta sa kitol tala arai ania.

*Iesu kata vil ato na nat ingua kata aol ia
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)*

³⁷ Si taun using ina kila kisiang le kuli mulang na petau lava kila ruduai ia. ³⁸ Na mangsikei a igenen nei liuan i petau ang kala songo alava, “Katakai i akalit, napo aikut ua asi kam me arai tapai ani kag nat, using kapo kag ring sikei palau

a nat. ³⁹ Ingua kapo uli sava ania na ka kail ataping na kanpo putput kolek ia na ingua ang, na rere kapo siang e amangana. Parik kapa atolongon lik tapai ania. Kapo vis arikek luai ania. ⁴⁰ Natala aikut kam keve nat asi kari lu suai ania, sikei parik kipa angkoai.” ⁴¹ Na Iesu kala polpol asukang ke, “Nami na matan polpolokan tav lomlomon na milapo pataliung na selen korong. Poisan lak a taun si kag ago ve nami, na si kag telan tatami? Sunguk kam nat ane ke.” ⁴² Si vuk taun akorong a nat ang kapo pakasang, na ingua ang kala so tatana ane vunep na kalapo putput kolek ia. Sikei Iesu kala kirikai ani ingua ang na kala vil ato na nat ang na kala alis pok ia si tamana. ⁴³ Na petau aongos ang kilapo mangal mat kana kitmat lava na God.

Iesu kata apongua i mengen ani ka mat na ka tadut pok

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Si taun ang ri vap kipo angtatapingai lak ani kana keve abis a Iesu, na kala antok kana keve nat asukang ke, ⁴⁴ “Mi teng akit aro na mengen ke naka mengen imi tatana! Igenen i pukun ki alis lak ia e kungaria i ri vap.” ⁴⁵ Sikei parik kipa malangas ta supsupai i mengen ang. Kapo asukang ta mengen mumun asi kari tav luk ania, na kipo lolokovo si sui ania tatana.

Si kapo lavlabat?

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ Na kilapo anggegelai nei liuan iria angpokpokai ta si iria nganing kavpo lavlabat. ⁴⁷ Sikei Iesu kala nas kari lomlomonai, na kala

songo na mang nat lik na kala atung ia ngerena, ⁴⁸ na kala antok iria asukang ke, “Man a si kapo ainak ani nat lik ke si asan ig, nang palau kapo ainak anig. Au na man a si kapo ainak anig, e iang kapo ainak ani vo asok ang anig. Using ninia voiang kapo liklik luai animi aongos io, ninia vanang kapo lavlabat.”

*Si kapo tav tubat animi kapo tung ve nami
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Na Ioanes kala antok ta, “Volava, namemta arai ani mang igenen katapo kirikai suai ani ingua ta asan im, na namemta atakun ia, using parik kapa mangsikei imem.” ⁵⁰ Sikei Iesu kala antok ia, “Mi ago ta atakun an ania. Arai, man a mangsikei kapo tav tubat animi, kapo tung ve nami nang.”

Ri Samareia kipo tubat a Iesu si palak ane rina

⁵¹ Au, kalapo angasungai na taun asi luk alak ania ane metekuku, na kalapo lomlomonai akit asi kana palak ane Ierusalem. ⁵² Asukang na kala asok a mang matan asi kari pasal aino, na kian palak nei mang rina si ri Samareia asi kari an itoitonai ta ring oring ania. ⁵³ Sikei ri vap parik kitapa uruk suak ania, using kitala arai kinle ta kapo palak ane Ierusalem. ⁵⁴ Au, ngono nat ke ri Iakovo ve Ioanes kilongla arai ani oring asukang ke na kilongla antok, “Volava, kupo buk ani namemlong asok asiang ani kut le metekuku asi me ani suai tapai aniria?” ⁵⁵ Sikei kala taval talang na kala ki irilong. ⁵⁶ Na kila paliu ane si mang rina.

*Marai i usiusing ani Iesu
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Au, kilapo pasal aliu e selen, na mang igenen kala antok ia, “Nau naka auai ve numai si saka oring an ku pasal ia.” ⁵⁸ Na kala antok ia ta, “Ri kauvek kei kipo atogon kari mata na ri mani i nei pangau kipo atogon ting, sikei a igenen i pukun kapo kovek ta ring asi aoros ani patuna.” ⁵⁹ Na kala songo na mang igenen, “Me na ku auai ve nau.” Sikei kala antok ta, “Volava, ku naol suai tapai anig, na nakan mo tapai ani mamai.” ⁶⁰ Na kala antok ia ta, “Ku atalipai ani ri vap mat na ki mo kari keve matmat. Sikei numai vanang ku pasal na kuan akus amalangas si keve ring aongos ta kana vainagoan a God.” ⁶¹ Na mang anu kapa kamela antok, “Volava, naka auai ve numai, sikei ainoai ina ku atalipai anig ani nakan atatung aro tapai ani kag angnanan.” ⁶² Au na Iesu kala antok ia asukang ke, “Man a sikei katala tutapong keke alung e matang, na kanla telan apetekai pok, nang parik kapa angkoai si abis si vainagoan si God.”

10

Iesu kata asok a mang 72 na igenen asi an abis

¹ Au, e mung i keve bil ke, Volava kala atung na mang 72 na igenen, na kala asok aino iria asi kari pasal pongpongua taun a keve rina lava na keve rina lik ang ninia lak ka pasal singina. ² Kana pinipini aniria asukang ke, “Uai i nei matang kalapo duk, sikei kipo men lik palau a vap si kopos ania. Asukang na mi sokotuk a Volava i nei matang si kana asok ta vap sian kopos nei

kana matang. ³ Mi pasal. Arai, napo asok imi val mamain ta natnat i sipsip nei liuan i ri kauvek kei. ⁴ Mi ago ta luk asisiang an. Tepe kapa ka ago, na pauk i kak ka ago. Mi ago ta pakanang ta mangsikei e selen. ⁵ Man mi palak nei saka lu an, ainoai ina mi posong ta, ‘Marip ka ago si lu ke.’ ⁶ Man a vo tauk i lu kapo igenen marip, kami marip ka ago singina, sikei man parik, mi luk pok na posong i marip ang. ⁷ Mi ago akorong nei lu ang, na mi angan a sa kipo sasagi animi tatana. Using kapo ro ta katakai i abis ka luk kana seupok. Mi ago ta rot angpok an. ⁸ Man mi palak nei saka rina an na ki uruk suak animi, mi angan si pok ang ki sasagi animi tatana, ⁹ na mi vil ato kari keve malepen. Na mi antok iria, ‘Vainagoan si God kalapo angasungai animi.’ ¹⁰ Sikei man mi palak nei mangsikei a rina na parik kipa uruk suak animi, mi an tung nei keve selemat i rina ang na mi mengen amalangas asukang ke, ¹¹ ‘Kana na kaponpon i kami rina kapo kaup e kakimem, namempo tap suai pok ania taun imi asi kami malangas ta mitala bil arikek. Sikei lak mi malangas aro luai ta vainagoan si God kalapo angasungai.’ ¹² Io, napo antok imi ta si taun ang e mung, ka pen roron lik ani ri Sodoma, sikei ri vap i rina ang ki sikei a rikek luai an.

*Magilai kuli tav lomon pokai
(Mt 11:20-24)*

¹³ Ka rikek animi, ri Korasin! Ka rikek animi, ri Betsaida! Using man nganing ri Turo ve ri Sidon kita arai ani keve abis i vilvil ataping ang mitala arai ania, oro kila lomon pokai lenginang na ki

alakai ani maus i mamakus na ki mo nei vuta.
¹⁴ Sikei si taun i saupai ka pen roron lik ani ri Turo ve ri Sidon, sikei nami mi sikei a rikek luai an.
¹⁵ Au na nami ri Kaparnaum, mipo buk vil alakat luai animi, ingko? Parik vang! Ki so asiang luai tatami ane si rina i mat! ¹⁶ Ninia kapo longong imi, nang palau kapo longong iau. Ninia kapo pial imi, nang palau kapo pial iau. Au na ninia kapo pial iau, e iang vanang kapo pial na vo asok ang anig.”

72 na igenen kita papok

¹⁷ Au e mung na 72 na igenen ke kimela papok velay ani uruk na kila antok, “Volava, pua ta ri ingua kapa kipo longong tatamem man namempo asok suai aniria si asan im.” ¹⁸ Na kala antok iria ta, “Satan, le kabang le nata arai ania si uak asiang val tapak le metekuku. ¹⁹ Arai, natala alis imi ta ro asi kami atoko kuli ri kene na ri pangup, na asi kami dual suai ani kitmat lava i igenen rikek, na ka kovek i nem ka vil arikek imi. ²⁰ Sikei kantanem. Mi ago ta amalak uruk an ta ri ingua kipo longong tatami, parik. Mi uruk vang ta kami asan kapo ago akit e metekuku.”

Uruk si Iesu (Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Na si vuk taun ang a Malanganto Gogoai kala aduk ia ta uruk lava na kala mengen asukang ke, “Mamai, numai a Volava i metekuku na kuli rina. Napo alatun ua using kutala amunai ani keve nem ke pelek ri katakai i masam na ri vap malangas, na kula amalangasai ania si mamain ta nat lik. Tutuman mamai, using numai akorong

kupo buk ia ani ka asukang. ²² Mamai katala alis a keve bil aongos singig. Na kapo kovek i mangsikei kapo uskorong kana nat, sikei tamana papalik. Na kapo kovek ta sikei kapo uskorong a tamana sikei kana nat papalik, kuvul ve ria kana nat kapo buk asi kana amalangasai aniria.” ²³ Au, kala taval talang kana keve nat i akalit na kala antok papalik iria asukang ke, “Riria ki arai ani keve bil ke mitala arai ania, ki uruk. ²⁴ Arai, napo antok kana imi ta amiang i keve katakai i kus amalangas na tulava i taun aino kitapo buk alava asi kari arai ani keve bil ke, kana milapo arai ania, na parik kita lapa arai ania. Na kitapo buk alava asi kari longong ani keve mengen ke kana milapo longong ia, na parik kita lapa longong ia.”

Igenen roron le Samareia

²⁵ Au, mangsikei a igenen malangas ani saupai kala tapasuk asi kana atokngai ania na kala sui ia asukang ke, “Katakai i akalit, naka vil sa asi kag togon ani to asikei?” ²⁶ Na kala sui ia, “Kitala salik a sa nei buk i saupai? Kupo saka palas an ania?” ²⁷ Na kala ngenget ta, “**Ku atogon aongos a Volava kam God ta vingam aongos, na malanganto im aongos, na kitmat im aongos, na lomlomon im aongos, na ku vinga ro taun a tungam asukang palau val kupo vinga ro taun pok ua.**” ²⁸ Na kala antok ia, “Io, kutala polpol aro vang. Ku abis ia asukang, na ku to.” ²⁹ Sikei, nia kapo buk poso aro ania pok. Asukang na kala sui ia, “Au, si vanang kapo tungag?” ³⁰ Na Iesu kala polpol ia asukang ke, “Mang igenen katapo pasiang le Ierusalem ane Ieriko na kala arokonai

ani ri katakai i tainau. Na kila luang kana keve maus na ki vis ia. Na e mung kila papelek ia si kalapo angasungai ani mat. ³¹ Au, mangsikei a katakai i sula kamela kun pasiang si selen ang, na kala arai ania, na kala liu luai e mang ngising i selen. ³² Na asukang kapa, mang igenen i patvap si Levi, kamela kun serei e oring ang na kala arai ania, na kala kun liu luai e mang ngising. ³³ Au, mangsikei a igenen le Samareia, katapo pasal e iang si kana paspasal, na kamela arai ania, kala lomom tangis ia. ³⁴ Kala pataun ia na ka aoto kana keve mapolok, ka tiu ia ta rul i elaiio ve vaen, na kala agon ia kuli kana dongki, na kala pasal tatana ane si mang lu ipo rot tul, na kanla aiveven ia. ³⁵ Na si taun using ina kala pak a men kapkap na kala alis ia si vo tauk i lu ang na kala antok ia asukang ke, 'Ku aiveven ia. Taun naka serei pok, name polpol kam poisan a bil kutala amun ia singina.' ³⁶ Au sa, si potol a igenen suke, si iritol nang kata akalit ta kapo tungana i vo puka ang e kungaria i ri katakai i tainau?" ³⁷ Na kala antok ta, "Vo lomom tangis ang ania." Na Iesu kala antok ia, "Pasal na kuanla abis ia asukang."

Iesu nei lu si ri Marta ve Maria

³⁸ Au, kila pasal aliu na kanla palak nei mang sikei a rina. Na mang aina, kana asan ta Marta, kala songo alak ia asi an ago tapai si kana lu. ³⁹ Na katapo atogon a tasina, kana asan ta Maria. Katapo sinong ngere kakina i Volava sipo kokolongong ani kana akalkalit. ⁴⁰ Sikei Marta katapo telan alava ta itoitonai ani kana keve abis. Au, kamela serei na kala mengen asukang ke,

“Volava, parik kupa lomon rikek ta tasig kapo lomon suai ani keve itoitonai singig papalik? Ku asok ia ta kame pakangai tapai anig.” ⁴¹ Sikei Volava kala polpol ia ta, “Numai Marta, kupo lomlomonai amiang na kupo telan ta bil miang, ⁴² sikei kapo atogon ta sikei palau a bil kapo mamaiten asi kara telan tatana. Arai, Maria kapo telan si abis ro ang. Parik kapa angkoai si luk suai ania singina.”

11

Lau i sokotuk (Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Mang sikei a taun kapo sokotuk e mang oring. Kala akamusai tapai na sikei i kana keve nat kala antok ia, “Volava, ku akalit imem ta sokotuk, asukang ta Ioanes kata kun akalit ani kana keve nat i akalit.” ² Na kala antok iria, “Man mi sokotuk, mi posong asukang ke. Tamamem, namem uli mamaila ani asan im. Kam vainagoan kame. ³ Ku alis imem ta kamem pok nei siksikei a taun. ⁴ Na ku lomon suai ani kamem keve lau rikek, using namem kapa namempo kun lomon suai ani kari keve lau rikek singimem. Na ku ago ta ausingai an animem taun a atoktokngai.”

⁵ Na kalapo mengen aliu iria asukang ke, “Man a tungam kapo rot tenei liuan vong, na kuanla serei singina na kula sokotuk ia asukang ke, ‘Tungag, ku lis tapai anig ta potol a men saui, ⁶ using mang tungag kata mela serei i kana paspasal na napo kovek luai i pok asi sasagi ania.’ ⁷ Au, na tungam vo po rot ang nei lu kala polpol ta, ‘Tuang, ku ago ta atelan an anig. Lenginang

natala kinasonem a takaman, na namem kana kuli pata ve kag inatus. Parik napa angkoai si tapasuk asian alis anim!’ ⁸ Napo antok imi ta parik kapa alis using kapo tungam, sikei using vanang kupo sunggil ia, ka sounng na ka alis ua angkokoai si kam inongos. ⁹ Napo antok imi ta mi aikut na mi atogon, mi gule na mi sabonai, mi pirpirikai na takaman ka tavas animi. ¹⁰ Io, ninia kapo aikut, ka luk. Na ninia kapo gule, ka sabonai. Na ninia kapo pirpirikai, takaman ka tavas ania. ¹¹ Numai tama, man kam nat ka aikut ua ta ien, sa nang, kula alis ia ta kene? ¹² Vo man ka aikut ua ta katui, sa nang, kula alis ia ta pangup? ¹³ Nami na mamain ta katakai i bil arikek, sikei mipo uskorong a lau i alilis ta mamain ta alilis roron si kami inatus. Au sa nang si tamami e metekuku? Ninia parik kapa nas a lau i alilis alava ani Malanganto Gogoai singiria kipo sokotuk ia?”

Iesu ve Belsebul
(Mt 12:2-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Mang sikei a taun kata kirikai suai ani mang ingua tapo. Si vuk taun ang kata sounng suai, tapo ang kala mengen korong na petau lava ang e iang kila taping ania. ¹⁵ Sikei mang matan iria kilapo antok ta kapo kirikai ani ri ingua ta kitmat i Belsebul, kari tulava ri ingua. ¹⁶ Na mang matan kitapo buk atokngai ania na kipo sunggil ia ani ka abis ta mangsikei a akanangai ta kitmat le pangkul. ¹⁷ Sikei kala nas kari lomlomonai na kala antok iria, “Man a vap i nei vainagoan ki angvis pok, kala tagoeng na matan vap ang, na

kari keve lu ki tagalang. ¹⁸ Na asukang kapa man a Satan ka angvis ve kana petau pok, kana tungtungan i tulava ka saka tung akit an? Kana mipo tupang ta nau napo kirikai ani ri ingua ta kitmat i Belsebul. ¹⁹ Na man napo kirikai ani ri ingua ta kitmat i Belsebul, nei vanang? Kami keve nat kipo kun kirikai suai aniria ta kitmat i si? Arai, kami keve nat akorong ki akalit pok imi ta kami kapau. ²⁰ Sikei, using kana napo kirikai suai ani ri ingua ta kitmat i God, nang ninia vanang kapo akalit amalangas ta kana vainagoan a God kalapo serei singimi. ²¹ Man a igenen dual, na kapo punuk ta kana keve bil i visvis, na ninia akorong kapo ararai bat ani kana lu io, kana keve togtogon aongos ki sinong aro. ²² Sikei man a mang anu kapo dual alava luai ania, kame vis ia na kala dual suai ania io, vo dual ang ka luk suai vang ani kana keve bil i visvis voiang katapo tokotoko tatana, na ka potok angталиungai ani kana keve nem. ²³ Ninia parik kapa tung ve nau, nang palau kapo tu talang iau. Na ninia parik kapa sosongo aiton ve nau, e iang kapo musa suai.

*Malanganto rikek kame serei pok
(Mt 12:43-45)*

²⁴ Taun a malanganto rikek ka soung pelek a igenen, ka paliu si keve ring kapo kovek i laman na kanpo gule ring asi kana an ausai. Na man parik kapa sabonai ania kala antok, 'Kapo ro naka papok ane si kag lu nata pasal pelek ia.' ²⁵ Si vuk taun kamela serei, kala sabonai ta kitala gala ia na keve bil kipo sinong aroron. ²⁶ Au, kala pasal na kanla songo le na mang limalengua na ingua

kipo rikek alava ania, na kimela riuklak na kila ago e iang. Na akamusai i tungtungan si igenen ang, kala rikek luai ani aino.”

Uruk tutuman

²⁷ Si vuk taun ang kapo posong a keve mengen suke, mangsikei a aina i nei petau ang kala songosongo taun ia ta, “Roron ane si aina voiang kata ingus ua na kata atutus ua!” ²⁸ Sikei kala antok, “Parik! Roron ane singiria kita longong a mengen si God na kila abis using ia.”

Kita buk a akanangai

(Mt 12:38-42; Mk 8:12)

²⁹ Si vuk taun ang a petau kimela duk, na kala mengen asukang ke, “Kana na matan polpolokan i taun ke kipo vap rikek akorong. Kipo buk ta mang akanangai, sikei napo tav ainak si alis ani mang akanangai. Akanangai palau i Ionas, kapo ro ki arai ania. ³⁰ Kana na matan polpolokan i taun ke, ki arai lak ani kari akanangai si igenen i pukun, asukang palau val ri Nineve kita arai ani Ionas val kari akanangai. ³¹ Na ainan tulava i ring vunga ang ka kun tapasuk ve matan polpolokan i taun ke si taun i saupai iles. Na lau roron ang kata abis ia si taun i Solomon, ka akalit iria ta kari lau rikek. Using ninia kata pasal le ring vunga luai asi kana me kolongong ani masam si Solomon. Sikei mi arai, igenen ke kana e matami kapo lavlabat ani Solomon. ³² Na asukang kapa ri vap i Nineve ki tapasuk ve matan polpolokan ke si taun i saupai iles, na kari lomom pokai si kana apasa na Ionas ka akalit amalangas pok na matan polpolokan i taun ke ta kari vinga kit. Sikei mi

arai, igenen ke kana e matami kapo lavlabat ani Ionas.

Malangas ani pukun

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ Parik tarapa asusuk lam asi kana sinong nei vakil vo nei avubus, sikei lam ka tung lakat akorong si kana tungtungan, ani ri vap man ki palak, kila arai korong ani mang. ³⁴ Matam ninia na lam ani pukun im. Man a matam ka ro, pukun im aongos ka malangas. Sikei man a matam parik kapa ro, pukun im aongos ka vong. ³⁵ Asukang na ku aiveven vei nganing a malangas ang kapo ago singim, ka vong pok. ³⁶ Io, man a pukun im ka malangas aongos, na ka kovek i palpal ka vong, ninia aongos ka mang asukang ta mang i lam kapo mang ua.”

Iesu kapo porot ri Parisaio ve ri vap malangas ani saupai marai kari lok

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)

³⁷ Si taun ang kalapo kamus ta mengen, na mangsikei a Parisaio kala sokotuk ia asi kana an sonkos ve nia. Na kala riuk lak na kanla sinong si pata i angan. ³⁸ Na Parisaio ang kala taping using kata arai ta parik katapa using a saupai i galui kunga aino ani matan angan. ³⁹ Sikei Volava kala antok ia, “Kana nami ri Parisaio mipo vil adaus a pere i ese ve avubus, sikei e neina mipo duk ta tainau ve lau rikek luai. ⁴⁰ Nami mipo vap nio akorong! Sa, vo abis ang ani tongina, parik katapa abis na neina kapa? ⁴¹ Mi arai! Mi alilis ani ri vap logo ta bil i nei vinga. Na man mila abis ia asukang, mi arai vanang ta keve bil aongos kala

daus animi. ⁴² Ka rikek animi, ri Parisaio! Mipo alis aro kami sikei a vasangauli i panga sain ve mai ipo sukal e matang, sikei lau korong na lau i vinga ro val God, mipo ataole ia. Sikei riria nang na keve nem maiten ang kapo koi ta mi abis iria, na ka ago ta mi pial ta mang matan ang kapa. ⁴³ Ka rikek animi ri Parisaio! Using mipo pigpig ta keve sinsinong roron luai nei lu i kivung, na asi posong ro singimi nei vaia mete ri vap. ⁴⁴ Ka rikek animi ri Parisaio! Using mipo bil val kua kavang, na ri vap kipo lakau vongvong ia.”

⁴⁵ Na mang sikei i keve vap malangas ani saupai kala antok ia asukang ke, “Katakai i akalit, mengen ang kupo posong ia kapo asukang ta kupo varas imem kapa.” ⁴⁶ Sikei kala antok, “Nami kapa keve vap malangas ani saupai, ka rikek animi! Using mipo agon a keve asasalakan mamaiten luai kuli ri vap, sikei nami akorong parik mipa sigil singina ta sikei a piupiu i kungami si pakangai aniria. ⁴⁷ Ka rikek animi! Using mipo atung akanangai si keve mopong si ri katakai i kus amalangas. Sikei, a keve tivumi akorong palau kita raung iria. ⁴⁸ Asukang na nami vang kana mipo malangas luai ani kari lau rikek a keve tivumi na mipo ainainakai kapa ania. Riria kita raung iria na nami mipo atung akanangai. ⁴⁹ Io, e iang vanang God kata mengen atutuman luai asukang ke, ‘Naka asok na mamain ta katakai i kus amalangas ve aposel ane singiria, na kian raung a mang matan na ki vil akui a mang matan,’ ⁵⁰ ani matan polpolokan i taun ke ki sunguk a mamaiten i keve daung ang. Rangai i mamain ta katakai i kus amalangas aongos le si tutapon-

gai i kuli rina, mamaiten ina ka gon si matan polpolokan i taun ke, ⁵¹ le si rangai i Abel tung si rangai i Sakarias voiang kata puka nei liuan i pata ipo sula na lu i atailai. Io, napo antok imi ta mamaiten i rangai aongos ang ka gon kuli matan polpolokan i taun ke. ⁵² Ka rikek animi keve vap malangas ani saupai! Using mitala akang akit a takaman i lau i uskorong. Nami parik mipa palak na riria kipo buk palak singina mipo akang bat vang iria.” ⁵³ Na kala papelek a oring ang. Au, e mung na ri Parisaio ve keve vap malangas ani saupai kila songag alava ania na kilapo sunggil ia asi kana akus ta mang matan bil miang, ⁵⁴ na kilapo lomlomoni selen asi kari teng akit ania si mang matan bil man nanging ka posong ia si kana mengen.

12

Mi aiveven si lau i kapau

¹ Na si taun ang a petau tavirimok luai kime duk akuvul na kimela angkokokapis angpokpokai aniria. Au na kala tutapongai mengen aino si kana keve nat i akalit asukang ke, “Mi aiveven imi pelek a yeast si ri Parisaio, nang ninia na kapau. ² Kapo kovek i bil kapo ago nei apupung ki tav tavas ia, vo bil kapo ago mumun, ka tav serei e ring malangas. ³ Saka mengen an mitapo posong ia e ring vong, ki longong lak ia e mete malangas. Na saka mengen an mitapo angtulitbotai tatana nei lu, ki songosongo tatana e ring malangas nei rina.

*Lolokovo ani God papalik
(Mt 10:28-31)*

⁴ Napo antok imi keve tungag, mi ago ta leng an aniria kipo raung a pukun palau, na e mung ina kapo kovek ta mang nem ki abis korong ia. ⁵ Sikei naka mengen amalangas imi ta igenen ang asi kami leng ania. Mi leng ani igenen voiang man katala raung a pukun, kapo atogon a roron asi kana asuai asiang ane nei rina i kui. Io, napo antok imi, mi leng ania. ⁶ Arai ani ri tuv. Kipo samui iria ta kapkap lik luai. Na God parik kapa angkoai si lomom taun aniria. ⁷ Io, God katala taot pasuk a keve ung i patumi. Mi ago ta leng an. Nami mipo marmarai lava luai ani mamain ta tuv duk.

*Amalangas ta Karisto e mataria i ri vap
(Mt 10:32-33; 13:32; 10:19-20)*

⁸ Napo antok imi ta riria kipo atitipas tatag e mataria i ri vap, asukang kapa na igenen i pukun ka kun atitipas tataria e mataria i mamain ta angelo si God. ⁹ Sikei riria kipo agel suai anig e mataria i ri vap, ka kun agel suai aniria e mataria i mamain ta angelo si God. ¹⁰ Na ninia kapo mengen susual a igenen i pukun, kapo angkoai si lomom suai korong ani kana rikek. Sikei ninia kapo mengen i nau varas ani Malanganto Gogoi, parik kapa atogon lomom suai ani rikek ang. ¹¹ Na man kilapo tak imi taun a keve lu i kivung ani ri katakai i saupai ve ri vap asananan ki saupai animi, mi ago ta vinga urui an ta mi saka polpol an vo mi saka mengen an. ¹² Using a Malanganto

Gogoai, ninia ka akalit imi si vuk taun ang palau ta mi saka mengen an.”

Kankanuai i mengen ani tauia nio

¹³ Na mangsikei i petau ang kala antok ia, “Katakai i akalit, ku asok a tasig asi kana pagal anig ta mang palpal i togtogon ang si tamamemlong.” ¹⁴ Sikei kala antok ia ta, “Tuang, parik napa tung asukang ta katakai i saupai vo katakai i pagpagal animilong.” ¹⁵ Na kala mengen iria ta, “Mi ararai aro na mi aiveven si mamain ta lomlomonai miang i neikitung, using a igenen, kantanem kapo duk ta togtogon, sikei kana to parik kapa tukulai ina si duk i kana togtogon.” ¹⁶ Na kala mengen iria ta kankanuai i mengen asukang ke, “Mang sikei a igenen tauia, kana roe katapo uai aduk luai. ¹⁷ Na kala lomlomonai ta, ‘Naka abis sa vang kana? Using napo kovek i ring asi kag asinong ani keve uai i kag matang.’ ¹⁸ Na kala antok ta, ‘Kapo ro, naka abis ia asukang ke. Naka but aongos kag keve lu ipo asisinong, na naka abis a keve lu tavirimok luai asi kag asinong ani keve uai i kag matang na kag keve usausan aongos. ¹⁹ Na naka mengen pok iau asukang ke ta, iuang, kutala abis alava na keve bil ani keve matas miang ani ku kalakala. Kana vang ku angan, na ku inum na ku maramarak.’ ²⁰ Sikei God kala antok ia, ‘Tanio! Nganing lak vong ki luk suai ani malanganto im. Na keve bil ang kupo usausa iria, ke si ia?’ ²¹ Io, sukana na kankanuai i igenen, voiang kapo asinong akuvul kana keve bil roron ania papalik, na parik kapa tauia taun a God.”

Taoke velai ani urui
(Mt 6:25-34; Mt 6:19-21)

²² Na kala mengen kana keve nat i akalit, “Asukang a napo antok imi ta mi ago ta urui an ani kami to, ta mi angan a sa, na ani pukun imi ta mi kavat ta sa. ²³ Using kami to kapo laba ani pok, na pukun imi kapo laba ani vakup. ²⁴ Mi arai ani mamain ta kol. Parik kipa sukal na parik kipa kopkupos kapa. Kipo kovek i lu asi asinong pok na usausan, sikei God kapo li pok iria. Arai, ri mani kipo roron lik palau, sikei nami vanang mipo sikei a miminaungan luai an! ²⁵ Si imi kapo angkoai si to avunga lik si uli urui? ²⁶ Au, na man parik mipa angkoai si abis ani bil lik palau asukang, using a sa mipo urui using a mang matan bil? ²⁷ Mi arai ani mamain ta purpur si kari polok. Parik kipa abis. Parik kipa suisui vakup. Sikei napo antok imi ta Solomon si kana amaumausan asip parik katapa miminaungan asukang val mangsikei iria. ²⁸ God kana kapo amaus a mamain ta uriuri ani ki mang miminaungan ani sikei a taun kudik palau, na ilesvauk ki suluk suai aniria. Au nei vanang? God parik kapa angkoai si akavat animi? Pua, kami lomlomon kapo kudik luai! ²⁹ Mi ago ta gule an ta mi angan a sa vo mi inum a sa. Mi ago ta uli urui an. ³⁰ Using a keve matan vap i kuli rina kipo gule na keve nem ke. Sikei tamami kapo nas ta mipo inongos taun iria. ³¹ Si oring ke, mi lomlomon maiten using kana vainagoan, na keve nem ke kakami iria kapa. ³² Nami kag inatus sipsip ro lik, mi ago ta leng an. Using a tamami kataala lomlomonai i uruk alava ani mi ago aro si kana

vainagoan. ³³ Mi atos ta kami keve togtogon, na mi alis ri vap mailik. Mi itoitonai ta kami asisiang parik kapa angkoai si kavang na tauia ang neina kapo tauia i metekuku, parik kapa angkoai si mun, na ri vap tainau parik kipa sigil ia na ri manmanik parik kipa se ia. ³⁴ Arai, man kami togtogon kapo ago si saka ring an, pakangat imi kapa ka kun ago singina.

*Asosokai roron kapo uli usausa aroron
(Mt 24:45-51)*

³⁵ Mi ngenge usausa kami keve vakup, na mi uli itoiton usausa ani kami keve lam asi kari mang. ³⁶ Mi usausa val vap po kokoai ani kari tulava, ani man kala serei pok le si matan angan i osongon, na kala pirpirikai, kila tavas sumasuma ania. ³⁷ Keve asosokai ang, man kari tulava ka serei sabonai aniria si kipo para koai, kala roron aniria. Napo antok atutuman vang imi ta tulava ang ka songo iria ane si pata i angan na ka maus ta maus i vil pok asi kana ali pok aniria. ³⁸ Io, man ka serei tenei liuan vong vo man ka angasungai i tangat na kamela sabonai aniria si po para koai, kala roron luai aniria. ³⁹ Kana mi malangas ta man a votauk i lu kata nas a vuk taun asi serei ta katakai i tainau, kala ararai bat aro ani kana lu na parik kalapa ding ia. ⁴⁰ Nami kapa mi usausa. Using a igenen i pukun ka serei si vuk taun ang parik mipa lomlomonai ania singina.”

⁴¹ Na Petero kala sui ta, “Volava, kana kupo mengen ta kankanuai i mengen ke animem, vo ani ri vap aongos?” ⁴² Na Volava kala mengen asukang ke, “Man a katakai i aiveven kapo atutuman na kapo masam, kana lau i abis ka asukang

ke. Kana tulava ka asok ia asi aiveven ani kana keve asosokai aongos, asi kana alis aniria ta kari sasagian si taun ina akorong. ⁴³ Au, na man kana tulava kala serei sabonai ani kapo abis ia, ka roron ania. ⁴⁴ Napo mengen atutuman imi ta tulava ang ka asok ia asi kana aiveven aongos ani kana mamain ta togtogon. ⁴⁵ Sikei man a asosokai ang kapo lomon ia asukang ke ta 'Kag tulava nang parik kapa serei pok sumasuma,' na kala tutapong sasaup ani mamain ta asosokai tauan ve aina, na kapo matan angan na kapo inum na kalapo vangang nio, ⁴⁶ kana tulava ka serei pok si taun parik katapa lomlomonai ania singina. Ka serei si taun parik katapa nas ia. Na kamela tangatangai amitmitlikai ania na ka asok suai ania ane si ring ang ri vap tav lomlomon ki an ago singina. ⁴⁷ Man a asosokai kapo nas a vubuk si kana tulava, sikei parik kapa usausa ia vo parik kapa abis kana vubuk, ka luk a sasaup kitmat. ⁴⁸ Sikei ninia parik kapa malangas na kala abis a nem kapo angkoai si saup ania singina, ki saup apongo palau ia. Ninia kita alis alava ia, ki lomlomon ani palpal lava singina. Io, man kita alis aduk ia asi kana aiveven tapai ania, ki lomlomon ta ki luk alava lak singina.

*Serei si Iesu, parik ta marip, tagalang
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ Natame serei asi kag me asuai ani kut ni kuli rina aongos. Napo buk sumasuma ani ka karkarian! ⁵⁰ Sikei kapo togon a mang asising kitmat asi kag duai ania. Kana napo ago i vinga mamaiten ania, tung si nala luk ia. ⁵¹ Sa? Mipo

lomon ia ta nata serei asi me asinong ani luai kuli rina? Parik luai! Napo antok imi ta name asinong a sinsinong i angталиungai. ⁵² Asukang ke ta nei sikei a matan vap ki tapagal. Mang potol ki angталиungai ve mang pongua. ⁵³ Io, ri angtama ki tapagal angталиungai, ri angnanan, na ri angomonan kapa. Mang anu ka marala na mang anu.”

*Tun kinle ani keve bil i taun ke
(Mt 16:2-3)*

⁵⁴ Na katapo mengen kapa na petau lava ang e iang asukang ke, “Man mila arai ani kuku kalapo sorol alak e suke si ring ipo siang ta makarap, mila kinle sumasuma ta ka togon langit, na kapo asukang. ⁵⁵ Na man mila arai ani malu kala so alak, mila kinle ta ka sinang nini nganlak, na kapo asukang. ⁵⁶ Pua, mipo nas aro na keve angpetpetekai i taun i kuli rina ke. Sikei marai sa parik mipa tun kinle na keve bil i taun ke? Nami na matan vap kapau akorong!

*Vilvil akorong aino ve tungam vopo petau anim
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ Marai sa nami akorong parik mipa saupai ani bil kapo korong? ⁵⁸ Man kupo pasal kuvul ve vopo petau ang anim asi kamilong pasal ane si katakai i saupai, ku atoktokngai vilvil akorong ve nia e selen, vei nganing kala tak ua ane si mang katakai i saupai lakat, na nia kala alis ua ane si kana asosokai na asosokai ang kanla asuai anim nei lu i akangbat. ⁵⁹ Napo antok ua, parik luai kupa angkoai si soung le iang, tung si kula samui suai luai ani akamusai luai i vuk kope lik.”

13

Lomon pokai vei puka

¹ Si taun ang palau mang vap kitapo ago e iang na kila akuskus ia ta matan vap ang i Galilaia voiang Pilato kata raung iria si po sula alilis. ² Na kala antok iria asukang ke, “Au sa, si volo tanganu i Galilaia, mipo lomon ia ta kitapo katakai i bil arikek luai ani ri Galilaia aongos using kana kitala puka? ³ Napo antok imi ta parik vang! Sikei nami, man parik mipa lomon pokai, mi kun puka aongos asukang. ⁴ Au na sa si 18 a igenen voiang a lu vungavunga lakat ang e Siloam kata ngom punuk iria? Mipo lomon ia ta tukulai ina using kari lau rikek katapo laba luai ani mang keve vap i Ierusalem aongos? ⁵ Napo antok imi ta parik vang! Sikei nami, man parik mipa lomon pokai, mi kun puka aongos asukang.”

Kankanuai i mengen ani iei tav uai

⁶ Na kala mengen iria ta kankanuai i mengen asukang ke, “Mangsikei a igenen katapo atogon kana matang vaen. Na kita sukal a mangsikei a iei nei matang ang. Au kamela serei asi kana me ararai na kamela gule na uai i ei ang, sikei parik kapa arai sabonai ania. ⁷ Na kala antok a katakai i aiveven matang asukang ke, ‘Arai, potol a matas aongos ke nata mela gus a uai i ei ke, sikei parik lak napa sabonai ta ring uai ina. Ku tanga suai ania! Kapo uli tung palau nei matang ke ani sa?’ ⁸ Sikei kala antok ia ta, ‘Tuang, ku atolongon ia si matas ke na name kalkalvakum tapai ania. ⁹ Na man kala uai lak si matas suke e mung, kala ro. Na man parik, ku tanga suai vang ania.’”

Iesu kata vil ato na aina pukun malum si taun i atailai

¹⁰ Si mang taun i atailai katapo akalkalit nei mangsikei a lu i kivung. ¹¹ Au, mangsikei a aina katapo ago e iang, na ingua i pukun malum katapo aol ia si 18 a matas aongos. Na katapo tatalukun a pukun ina. Parik kapa angkoai si koros akorong ania. ¹² Au, Iesu kala arai ania na kala songo asung ia na kala antok ia, “Iuang, kula kala pelek kam pukun malum.” ¹³ Ka amatung a kungana e pukun ina, na akorong palau, kala koros atung ia. Na kala alatun a God. ¹⁴ Na tulava i nei lu ang kala arai ta Iesu katala abis a vilvil ato. Na kala marala na Iesu using kapo abis ia si taun i atailai. Na kalapo mengen si ri vap asukang ke, “Limaesikei a taun aongos asi abis. Mi serei vang si keve taun ang na kame vil ato imi. Na parik si taun i atailai.” ¹⁵ Sikei Volava kala polpol ia asukang ke, “Nami na mamain ta katakai i kapau! Sa, parik mipa kunis kami bulumakau vo dongki si taun i atailai? Na mi tak ia asi kana an inum? ¹⁶ Au, na aina ke? Kapo tivuna i Abaram, na kata lapo ago si gogotan si Satan si 18 a matas aongos. Sa, parik kapa ro ta naka kun kunis ania si taun i atailai asi kana kala?” ¹⁷ Vuk taun ang kapo mengen asukang, riria vap po petau ang ania, kilapo mese. Na petau lava aongos ang kipo uruk ani keve abis miminaungan ang katala abis ia.

Kankanuai i mengen ani katui i sinapeo na men yeast

(Mt 13:31-33; Mk 4:30-32)

¹⁸ Asukang na kala mengen ta, “Vainagoan si God kapo bil val sa? Naka alalangtongai ania ta

sa? ¹⁹ Kapo asukang ke. Mang igenen kata luk a katui i sinapeo na kanla asuai ania nei kana matang. Na katui ang kala polok alak na e mung kala ei, angkoai ani ri mani i nei pangau kime ting kuli keve ngakan ina.”

²⁰ Na kala mengen kapa asukang ke, “Naka alalantongai ani vainagoan si God ta sa? ²¹ Kapo asukang val men yeast nang a aina kata luk ia na kala angvilai ania ve potol a pakut lava i palaua, na kala bakang tung si palaua aongos ang kala yeast an.”

Takaman ngingimai
(Mt 7:13-14,21-23)

²² Na kala pasal na kanpo pasal si keve rina lava na keve rina lik aliu alak ane Ierusalem. Na si kana paspasal kanpo vil kana akalkalit. ²³ Na mangsikei kala sui ia, “Volava, rukun lik palau nang kian sapang?” Na kala polpol iria, ²⁴ “Mi atoktokngai amadot asi kami palak si takaman ngingimai. Napo antok imi ta vap miang ki atokngai asi kari palak na parik kipa angkoai. ²⁵ Man a votauk i lu ka tapasuk na kala akang a takaman kala akang. Kantanem mila tung e komo na mila pirpirikai na mila songo, ‘Volava, ku tavas animem.’ Sikei ninia kala polpol imi ta, ‘Parik napa nas imi ta nami le voi.’ ²⁶ Na mila antok ia, ‘Taratapo matan angan kuvul. Na kutapo akalkalit nei kamem rina.’ ²⁷ Sikei kala polpol imi ta, ‘Napo antok imi ta parik napa nas imi ta nami le voi. Mi pasal akipai anig. Nami na keve katakai i abis ani rikek!’ ²⁸ Na kala kirikai suai animi na mianla aloi velai ani ngut ngisa

using mi arai ani ri Abaram ve Isak na Iakov kuvul ve mamain ta katakai i kus amalangas aino kipo ago si kana vainagoan a God, sikei nami parik. ²⁹ Na vap duk luai ki serei le keve palpal aongos i kuli rina na kian matan angan nei vainagoan ang, sikei nami parik. ³⁰ Arai, ka atogon vap kana kipo aimung, kian aino. Na mang vap kana kipo aino, kian aimung.”

Makus si Iesu ani Ierusalem
(Mt 23:37-39)

³¹ Si vuk taun ang palau mang matan i ri Parisaio kimela pakasang na kila antok ia, “Ku pasal suai ani oring ke, using a Erodes kapo buk raung anim.” ³² Na kala antok iria ta, “Mi pasal na mianla alis a kauvek kei lik ang ta mengen ke, ‘Arai, kana napo lu suai ani ri ingua na napo vilvil ato, na ilesvauk kapa. Na si vapotol i taun nakan vil apunuk a abis ang napo abis using ia.’ ³³ Au sikei, kapo mamaiten ta naka pasal si kag selen kana na ilesvauk na tangat using parik kapa angkoai ta katakai i kus amalangas ka puka akipai ani Ierusalem. ³⁴ Numai vang a Ierusalem, kuta raung ri katakai i kus amalangas, na kuta li punuk iria, vap ang a God kata asok iria taun ua. Taun miang nata lapo buk songo akuvul ani kam inatus asukang ta pura aina kapo apung kana keve natnat neite ngono vangana. Sikei mitapo uli misag! ³⁵ Mi arai! Sukana kami lu kalapo tung vauvau. Na kana napo antok imi ta parik mipa anguan arai an anig tung si taun mila songosongo asukang ke, **Atautauia singina, nang kalapo serei ta asan i Volava!**”

14

Iesu kata vil ato na igenen pukun vusul

¹ Si mangsikei a taun i atailai kala pasal asi an angan si lu si mang ainoinoai i ri Parisaio, na ri vap kipo alim aroron ia. ² Au, e iang palau e no ina, mang igenen katapo malepen ta pukun vusul. ³ Na Iesu kala sui na keve vap malangas ani saupai ve keve Parisaio ang asukang ke, “Kara saupai kapo ainak ani vilvil ato si taun i atailai, vo parik?” ⁴ Sikei kipo sinong musik. Na kala teng ia na kala vil ato ia na kala atolongon ia asi kana pasal. ⁵ Na kala sui iria ta, “Man kam nat vo kam bulumakau kata uak nei dim si taun i atailai sa, parik kupa tak alak sumasuma ia?” ⁶ Na parik kipa angkoai si polpol ani mengen ke.

Igenen ka vil alik akorong pok ia

⁷ Na kala mengen singiria ta kankanuai i mengen, using kala arai ta vap ang kitala songo iria ane si matan angan ang kitapo pilak a keve sinsinong ro e no. ⁸ “Man a mangsikei kata songo ua ane si matan angan i osongon, ku ago ta an sinong si sinsinong ro e no, vei nganing kitala songo na mang anu kapo asasanan anim, ⁹ na vo songo ang animilong aongos kame serei na kala asok suai pok anim asukang ke, ‘Ku tapasuk alang ani igenen ke!’ Na numai kula tapasuk mese asiang taun a sinsinong ang e kevkev luai. ¹⁰ Sikei, man ki songo ua ku pasal na ku luk a sinsinong e kevkev luai, na vo songo ang anim ka serei na kala antok ua asukang ke, ‘Tungag, ku tapasuk alak ane no!’ Asukang na riria aongos kipo angan kuvul ve numai ki mamaila anim. ¹¹ Io, nia kapo

vil alava pok ia, ki vil alik ia. Na nia kapo vil alik pok ia, ki sunguk alakat ia.” ¹² Na kala antok kapa na vo songo ang ania ta, “Man kutala itoitonai ani matan angan i tenei ias vo tenei ngelik, ku ago ta songo an ani keve tungam vo keve tasim vo kam patvap vo ri vap tauia e ngerem, vei nganing kila kun songo pok anim, na kila polpol kam matan pok, nang palau. ¹³ Sikei man kupo itoitonai ani matan angan, ku songo ri logo na ri soles na ri pepe na ri ba. ¹⁴ Man asukang, kula tauia using a vap asukang ke parik kipa angkoai si polpol ani kam matan pok, sikei lak ku luk kam seu si taun i tadut pok ta ri katakai i korong.”

*Kankanuai i mengen ani matan angan lava
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Na mangsikei iria vap po sinong ang ve nia si matan angan kala longong a mengen ke na kala antok ia, “Ka roron ani vap ang nganinglak ki angan si matan angan ang nei vainagoan si God.” ¹⁶ Sikei Iesu kala antok ia ta, “Mangsikei a igenen kata itoitonai ani matan angan lava na kala songo na vap duk. ¹⁷ Na si vuk taun i matan angan, kala asok kana asokakai asi kana an mengen ani vap ang asukang ke, ‘Mi me, using kalapo usausa aongos.’ ¹⁸ Sikei riria aongos kilapo mengen bat pok iria. Ainoai i igenen kala antok ia ta, ‘Natala samui kag vuk roe. Kana naka pasal, nakan arai ania. Napo sokotuk ua, ku akala iau.’ ¹⁹ Na mang anu kapa kala antok ta, ‘Natala samui kag keve bulumakau asi abis nei matang. Naka pasal, nakan atoktokngai aniria. Napo sokotuk ua, ku akala iau.’ ²⁰ Na mang anu kala antok ta,

‘Nalapo osongon atanginang kana ve kag aina. Asukang na parik nalapa serei.’ ²¹ Au, asosokai ang kala papok na kamela mengen amalangas kana volava ta oring ke. Ninia na votauk i lu ang kala marala na kala antok kana asosokai asukang ke, ‘Ku pasal sumasuma nei keve selamat na keve selen lik nei rina na kuan songo na ri logo na ri soles na ri ba na riria kipo pepe.’ ²² Au, asosokai ang kala antok ta, ‘Volava, bil ang kupo asok tatana kitala abis ia lenginang, sikei kapo atogon pangau lak.’ ²³ Na volava ang kala antok ia ta, ‘Ku pasal nei keve selen lava na keve selen lik ane matang, na ku aisul ri vap asi kari me palak ani kag lu ka duk. ²⁴ Using napo antok imi ta vap aongos ang natala songo iria, parik luai kipa angkoai si namnamin ani kag matan pok.’ ”

*Lomlomonai aroron aino ani ku using a Iesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Na si taun ang a petau lava luai kimela auai ve nia na kala taval talang na kala mengen iria asukang ke, ²⁶ “Man a si ka serei singig na parik kapa lomlon alik a tamana na rinana na kana aina na kana inatus na keve tasina na keve tauna na kana to akorong, parik kapa angkoai si ago val kag nat i akalit. ²⁷ Na man a si parik kapa asalak kana ngakputuk na ka using iau, parik kapa angkoai si ago val kag nat i akalit. ²⁸ Arai, man a si imi kapo lomlomonai ani ka abis kana lu sa, parik kapa sinong aino tapai asi kana tataot ani samui ina, ani ka malangas ta kapo koi si akamusai ania? ²⁹ Vei nganing kala amatung palau a tutapongai ina na parik

kalapa angkoai si akamusai ania na riria aongos a vap po arai ang kila angkurek tatana, ³⁰ ‘Pua, igenen ke kata tutapongai ani abis i lu ke na parik kalapa angkoai si akamusai ania.’ ³¹ Mi arai kapa ani tulava. Man kapo lomlomoni asi an angvis ve mang tulava sa, parik kapa sinong aino tapai asi lomlomoni ta kana petau i visvis kapo koi asi angvis ve mang petau ang kipo tavirimok luai ania? ³² Au, vei nganing ninia kavpo ago avunga lak, kala asok asi an sokotuk ania asi kana amatung ani luai. ³³ Asukang vang, man a si imi parik kapa ataole kana keve bil aongos, parik kapa angkoai si ago val kag nat i akalit.

Makasim namin palau

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ Asukang vang, makasim kapo bil ro, sikei man a makasim kala tamus a namin ina, ki saka vil anamin an pok ania? ³⁵ Kilapo misag si tol ania ve roe, na kalapo asukang ta mung rikek luai, na ki asuai ania. Ninia kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a mengen ke.”

15

Kankanuai i mengen ani sipsip kata mun

(Mt 18:12-14)

¹ Au, ri katakai i luk takis ve ri katakai i bil arikek aongos kimela serei singina asi me kolongong ania. ² Na ri Parisaio ve ri vap malangas ani saupai kilapo mengen lilimukai ania asukang ke, “Igenen ke kapo uruk suak ani ri katakai i bil arikek na kapo angan kuvul ve ria.” ³ Na kala mengen iria ta kankanuai i mengen asukang ke,

⁴ “Man ta mangsikei imi kapo togon kana 100 na sipsip, na man kataala amun a sikei iria sa, parik kalapa atolongon aongos a 99 ang nei ring varasai palau asi kana an gule using ani vola mun ang tung si kala sabonai ania? ⁵ Na si taun kala sabonai ania, ka maramarak na kala agon ia e kalakalana. ⁶ Au, kanla serei e rina na kala songo akuvul a keve tungana na vap po ago angasungai ina, na kala antok iria ta, ‘Mi maramarak kuvul ve nau using natala sabonai pok ani kag sipsip vola mun ang.’ ⁷ Napo antok imi ta ka asukang kapa e metekuku. Ki uruk alava ani sikei a katakai i bil arikek kataala lomom pokai, ani vap korong ang parik kipa inongos taun a lomom pokai.

Kankanuai i mengen ani kapkap kata mun

⁸ Na man a aina kapo atogon kana sangauli na vuk kapkap, na man kataala amun a sikei iria, au si parik kapa gusgus asi kana sabonai pok ania? Ka asusuk kana lam, ka galagala nei kana lu, na ka gus aroron luai tung si kala sabonai pok ania. ⁹ Na si taun kala sabonai ania, kala songo akuvul a keve tungana na vap po ago angasungai ina, na kala antok iria ta, ‘Mi maramarak kuvul ve nau, using natala sabonai pok ani kag kapkap vola mun ang.’ ¹⁰ Napo antok imi ta kapo asukang palau kapa e mataria i mamain ta angelo si God. Kipo atogon a uruk ani sikei a katakai i bil arikek kataala lomom pokai.”

Kankanuai i mengen ani tama ve kana ngono nat

¹¹ Na kala antok, “Mangsikei a igenen katapo togon kana pongua na nat tauan. ¹² Na anu

tasin irilong kala sokotuk a tamana, ‘Mamai, ku alis iau ta palpal i togtogon ang kapo ago anig.’ Na kala potok irilong ta kana togtogon. ¹³ Na parik kapa taun vunga, anu tasin kala luk akuvul kana togtogon asip na kala pasal ane ring vunga, na e iang si palpal ang kanla aole kana togtogon si to angvolai. ¹⁴ Au, taun kanla aole na keve bil amot, mol lava kala serei e palpal ang, na kala tutapongai ani to i inongos. ¹⁵ Na kanla angmengenai ve mang igenen akorong i palpal ang, na kanla asok ia taun kana vuk roe asi kanan apus vongo. ¹⁶ Na katapo uruk asi kanan masung ta pauk i pok ang ri vongo kitapo angan ia, na kapo kovek ta sikei ka li pok ania. ¹⁷ Sikei taun kala lomlomonai malangas pok na kala antok, ‘Poisan a asosokai ipo samui ta mamai kipo masung aro na kipo atogon pok angkoai asi agongon, sikei nau namelapo buk mat ta mol e ke! ¹⁸ Naka tapasuk na naka papok ane si mamai na nakan antok ia asukang ke, “Mamai, natala bil arikek mete God na e malangas i matam. ¹⁹ Parik napa anguan ro angkoai an asi posong anig ta nau kam nat. Kapo ro kam laulauan anig ka bil val mang sikei iria kam keve asosokai kupo samui iria.” ’ ²⁰ Na kala tapasuk na kala papok taun a tamana. Sikei katapo pasal e ring vunga lak na tamana kala arai ania na kala lomom tangis ia, na kala sang na kanla sovai ia na kala lulus ia. ²¹ Na nat ang kala antok ia, ‘Mamai natala bil arikek mete God na e malangas i matam. Parik napa anguan ro angkoai an asi posong anig ta nau kam nat.’ ²² Sikei tamana kala antok kana keve asosokai, ‘Mi luk sumasuma ta ring maus ro

luai, na mi me amaus ia tatana, na mi alak ta ring magung e kungana, na ngono pauk i kak e ngono kakina, ²³ na mi luk ta ring natnat pukunan i bulumakau na mi raung ia na tara me angan na tara maramarak. ²⁴ Using kana kag nat katale mat, na kana kala to pok. Katale mun, na kana taralapo sabonai pok ania.' Na kila tutapongai ani kari maramarak.

²⁵ Au, kana ainoai i nat katapo ago e matang. Na si taun kamela serei angasungai ani lu, kala longong a kariu i malmalang. ²⁶ Na kala songo na mangsikei i keve asosokai na kamela susuiai ania ta supsupai ina. ²⁷ Na kala antok ia, 'Tasim katale serei, na tamam kala runguk a natnat pukunan i bulumakau, using kala arai pok ania na kapo to aro.' ²⁸ Au kala marala na kalapo tangag ani palak. Na tamana kala soung na kanla mengen aro ia. ²⁹ Sikei kala polpol a tamana asukang ke, 'Pua, keve matas duk ke natala abis anim, na parik nata lapa pial kam keve asok. Parik lak kutapa alis iau ta ring natnat i me lik palau asi kag kun uruk kuvul ve keve tungag. ³⁰ Sikei kana kam nat kamela serei. Kata anla angromai tapai ani kam togtogon si ri aina panik, na kula raung a natnat pukunan i bulumakau ania!' ³¹ Na tamana kala antok ia ta, 'Kag nat, kutapo uli ago ve nau, na keve nem aongos ke singig kapo kakam. ³² Kapo angkoai si maramarak na tara uruk using kana na tasim katale mat, na kana kala to. Kata mun, na taralapo sabonai pok ania.' "

Kankanuai i mengen ani katakai i aiveven abis

¹ Au, kala mengen kapa taun kana keve nat i akalit asukang ke. “Mang sikei a igenen tauia katapo togon kana katakai i aiveven. Na kitapo mengen amalangas ia ta kata amun palau kana togtogon. ² Au, kala songo ia na kala sui ia, ‘Au, saka mengen an kana napo longong ia anim? Ku atatai amalangas ta kam abis, using parik kupa anguan katakai i aiveven an.’ ³ Na katakai i aiveven ang kala mengen pok ia ta, ‘Naka vil sa, using kag volava kala luk suai ani kirim i aiveven ke pelek iau? Parik napa anguan dual an ani ngal na napo mumurung kapa ani aikut. ⁴ Au io, lenginang nala nas ta sa naka abis ia, ani ri vap ki songo alak iau si kari keve lu man kala luk suai anig si kirim i aiveven.’ ⁵ Au, kala songo siksikei iria kipo atogon kope si kana volava. Na kala sui a ainoai ina asukang ke, ‘Kam kope si kag volava kapo poisan?’ ⁶ Na kala antok ta, ‘100 na kinkintong i rul i elaiio.’ Na kala antok ia ta, ‘Ku luk kam buk kana na ku sinong sumasuma na ku salik a 50.’ ⁷ Na kala sui a mang anu, ‘Kam kope kapo poisan?’ Na kala antok ta, ‘100 na bek kon.’ Na kala antok ia ta, ‘Ku luk kam buk kana na ku salik a 80.’ ⁸ Au, volava ang kalapo alatun kana katakai i aiveven vopo bil arikek ang using kapo nas aro luai ani pakangai pok ania. Io, matan vap i kuli rina ke kipo katak aro luai ani matan vap i nei malangas si kari lau i angtunganan ve keve tungaria akorong. ⁹ Napo antok imi, tauia i kuli rina, mi abis tatana asi kami atogon ani tungami, ani man kalapo kamus a tauia ang, mila atogon pangau si vainagoan kapo tokos. ¹⁰ Ninia

kapo aiveven atutuman a men lik luai, ka aiveven atutuman kapa na men lava; na ninia kapo bil arikek si aiveven ani men lik luai, ka kun bil arikek si aiveven atutuman kapa ani men lava. ¹¹ Asukang vang, man parik mitapa tutuman si aiveven ani kapkap i kuli rina, si nganing lak ka lis imi ta tauia tutuman asi kami aiveven? ¹² Na man parik mita lapa tutuman si aiveven ani bil si mang anu, si nganing lak ka alis imi ta bil kakami akorong? ¹³ Parik kapa angkoai luai ani igenen ka abis ani pongua na volava. Man rilong angtaunai, ka mirik ani sikei na ka buk a mang anu, vo ka buk alava luai ani mang anu na ka misag luai ani mang anu. Parik mipa angkoai si abis ani God ve kapkap kapa.”

*Keve saupai na vainagoan si God
(Mt 11:12-13)*

¹⁴ Au, ri Parisaio, keve katakai i vubuk using ani kapkap, kitapo longong a keve mengen aongos ke, na kilapo amimirikisai ania. ¹⁵ Na kala antok iria asukang ke, “Nami vanang mipo vil akorong imi mete ri vap, sikei God kapo malangas ta pakangat imi. Using a nem ang ri vap kipo lomon alava ia, kapo mimirikuk si matana i God. ¹⁶ Buk i saupai na ri katakai i kus amalangas aino kitapo akuskus tung si taun ang a Ioanes kala serei. Na le si taun ang, akus ro i vainagoan si God kalapo pasal, na ri vap aongos kipo angrudualai asi kari palak singina. ¹⁷ Kapo kitmat ani metekuku ve kuli rina si pasal suai, sikei ka sikei a kitmat luai an ani sikei a vuk salsalik lik i buk i saupai asi kana tamus. ¹⁸ Man a tauan kataka kamus si kana aina na kalapo osongon ta mang anu, sukana kapo

abis a lau rikek. Na igenen kapo osongon ta aina ıla asuai ta kana tauan, sukana kapo lau rikek.

Tauia kuvul ve Lasaro

¹⁹ Au, katapo atogon a mangsikei a igenen tauia, na katapo uli maus ta maus miminaungan na kapo samui lava na katapo uli matan angan aro luai si keve taun aongos. ²⁰ Au, e mete papalakan i kana rina kitapo uli amatung ani mangsikei a igenen logo kana asan ta Lasaro, na kapo duk ta makas, ²¹ na kapo uli lomlomoni alava ta ka saka masung an ta mutep i pok kapo uak le si pata i angan si igenen tauia ang. Na kapa, ri kauvek kipo serei na kipo ramramit kana keve makas. ²² Au, igenen logo ang kala mat na ri angelo kila sunguk alak ia asi kana an oros alak e kangina i Abaram. Na igenen tauia ang kapa kala kun mat na kila kun mo ania. ²³ Na e rina i mat kan lapo ago si vilvil akui kitmat na kala tarak na kala arai ani Abaram e ring vunga na Lasaro e kangina. ²⁴ Na kala songosongo, ‘Mamai Abaram, ku ngorem iau. Ku asok a Lasaro asi kana abuluk ani rambeles i piupiu i kungana nei laman na kame alivlivus a kalkalame ig, using nalapo kui arikek nei ureurek ke.’ ²⁵ Sikei Abaram kala antok ia, ‘Kag nat, ku lomoni akit ia ta taun kutapo sel kam mamain ta bil roron, asukang kapa Lasaro, kana mamain ta bil rikek, sikei kana kimela avaivaip ia e ke, na numai kula kui arikek. ²⁶ Au mang anu, nei liuan irung kapo atogon a mata lulungai luai, asi tubat luai ani selen le ke ane iang na le iang ane ke kapa. Parik kapa angkoai si paputuk.’ ²⁷ Na kala antok ta,

‘Mamai, man asukang, napo sokotuk ua ani ku asok ia ane si lu si mamai, ²⁸ using napo atogon a palpalima na tasig, asi kana an ngavaka aniria vei kimela kun pasal ane si ring i kui ke.’ ²⁹ Na Abaram kala antok ta, ‘Kipo atogon a mengen si ri Moses ve keve katakai i kus amalangas aino, kapo ro ki longong iria.’ ³⁰ Sikei kala antok ta, ‘Mamai Abaram parik! Sikei man ka atogon igenen i tapasuk pok le si matmat, kila lomom pokai vang.’ ³¹ Na kala antok ta, ‘Parik, man kipo misag ani longong ani mengen si ri Moses ve keve katakai i kus amalangas aino, nambang, parik kipa kun buk longong kapa ani mengen si igenen vo tapasuk pok le si mat.’”

17

Mang keve mengen i pinipini si Iesu (Mt 18:6-7,21-22; Mk 9:42)

¹ Na kala antok kana keve nat i akalit, “Keve bil asi tukai, parik kapa angkoai ta ki tav serei. Ki serei, sikei ani iuang kapo asinong ia, ka rikek luai ania. ² Kapo ro, ki pala iat maiten e ngona na ki asuai ania nei laman, vei ka asavang a sikei i keve natlik ke. ³ Mi aiveven aro imi. Man a tungam kapo abis a lau rikek singim, ku tatapokai ania. Na man kala lomom pokai, ku lomom suai ania. ⁴ Man kata amatan limalengua na rikek anim si sikei a mangias, na man kata uli papok ta mengen asukang ke, ‘Nala lomom pokai,’ io, ku lomom suai ania.”

⁵ Na keve aposel kila antok a Volava, “Ku vil alava kamem lomlomom!” ⁶ Na Volava kala antok ta, “Man kami lomlomom kapo liklik palau val

katui i sinapeo, kala angkoai animi si antok ani sukamino ke ta, 'Ku tavalak na ku an polok e nei laman,' na ka longong imi.

⁷ Au na man a mangsikei imi kapo atogon kana asosokai na kapo amo e matang vo kapo aiveven sipsip, na man kamela serei pok le matang, sa nang, ku antok ia ta, 'Me sumasuma na kume angan?' ⁸ Parik! Kula antok ia asukang ke, 'Ku itoiton ta kag men pok, na ku itoiton tapai ani pukun im na kume sasagi anig, au na e mung lak kula kun angan.' ⁹ Au na sa, e mung ku poso aro na asosokai ang using katala longong kam asok? ¹⁰ Parik. Na asukang nami kapa, man mitala abis a keve nem aongos i la asok ang asi kami abis ania io, mi antok vang ta 'Namem a keve asosokai rikek palau e matam, sa namemta abis ia nang kapo kamem abis.' "

Iesu kata vil adaus a sangauli na igenen tapak

¹¹ Au, kala pasal asi kana palak ane Ierusalem na kalapo paliu si pulis ang nei liuan i Samareia ve Galilaia. ¹² Au, kanla palak si mangsikei a rina na sangauli na igenen tapak kila arai ania, sikei kitapo tung e ring vunga, ¹³ na kila songosongo alava ta, "Iesu, Volava, ku ngorem imem!" ¹⁴ Taun kala arai aniria, kala antok iria ta, "Mi pasal na mianla akalit ta pukun imi si ri katakai i sula." Na si taun ang kila pasal, kian lapo rangrangis e selen. ¹⁵ Au, mangsikei iria kala arai kinle ta kala to, na kala papok velai ani alatun ani God ta tavirimok i kalingana. ¹⁶ Na kamela soturungai e ngono kakina i Iesu na kala posong ro singina. Igenen ang kapo igenen i Samareia. ¹⁷ Na Iesu

kala antok ta, “Au, parik mitapa sangauli aongos mitala to pok? Nei a limaleat e voi? ¹⁸ Marai sa na sokoung ke papalik kamela alatun a God?” ¹⁹ Au na kala antok ia ta, “Ku tapasuk na ku pasal. Kam lomlomon kataala vil ato ua.”

*Kana vainagoan a God ka serei e ring malangas
(Mt 24:23-28,37-41)*

²⁰ Mangsikei a taun mang keve Parisaio kila sui a Iesu ta angisan vanang a vainagoan si God kamela tutuman. Na kala antok iria asukang ke, “Vainagoan si God parik kapa serei na mi arai ania. ²¹ Parik kipa angkoai si antok ta, ‘Arai, kana vang ninia!’ vo ‘Sukana ninia!’ Using a vainagoan si God kapo ago nei liuan imi.” ²² Na kala antok kana keve nat i akalit asukang ke, “Ka atogon a taun lak na mi buk alava asi kami arai sumasuma ani taun i serei ang ta igenen i pukun, sikei parik mipa arai ania. ²³ Na nganing lak ki antok imi ta, ‘Sukana ninia!’ vo ‘Kana ninia!’ Mi tung akit. Mi ago ta sang using an aniria. ²⁴ Using a igenen i pukun si kana serei ka bil val tapak kapo takrimit na kapo limang metekuku le mang ngising taun a mang palpal. ²⁵ Sikei aino ani taun ang, igenen i pukun ka sunguk a keve kui miang na ri polokan i taun ke ki kirikai ania. ²⁶ Kana taun a igenen i pukun ka asukang val taun i Noa. ²⁷ Kitapo angan, kipo inum, kipo angosongon, tung si taun Noa kala riuklak nei perengan na nole kala serei na kala vil punuk suai luai aniria aongos. ²⁸ Asukang kapa si taun i Lot. Kitapo angan, kipo inum, kipo samui, kipo atos, kipo sukal, kipo abis lu, ²⁹ tung si taun a Lot

kala soung pelek a Sodoma na kut ve at ureurek kala usen le metekuku na ka vil suai luai aniria aongos. ³⁰ Io, ka asukang palau si taun ang man a igenen i pukun ka serei e ring malangas singina. ³¹ Si taun ang vanang, ninia kapo ago e komo i lu, ki ago ta lomlomonai an ani kari keve usausan nei lu asi an sunguk tapai aniria. Na asukang kapa ninia kapo ago e matang, ka ago ta papok an. ³² Mi lomlomonai ani kisngana i Lot! ³³ Man kupo uli aiveven aro ani kam to, nganlak kula ngau kavis ia. Sikei man kupo tav neikitung ta kam to, nganlak vanang ku teng aro ia. ³⁴ Napo antok imi, si tenei vong ang man a pongua na igenen kilongpo rot si sikei a pata, ki luk suai ani mangsikei, na mang anu ang ki atalipai ania. ³⁵⁻³⁶ Man a pongua na aina kilongpo momong kon, ki luk suai ani mangsikei, na mang anu ang ki atalipai ania.” ³⁷ Na kila sui ia, “Volava, e voi vang?” Na kala antok iria ta, “Si oring ang a matmat kapo matung vok singina, ri kol kianpo ngangasinong kuvul e iang.”

18

Kankanuai i mengen ani mainang kata aisolo si pakangai ania

¹ Au na kala alis iria ta kankanuai i mengen asi akalit aniria asi kari uli sokotuk na ki ago ta marangan an. ² Asukang ke. “Si mangsikei a rina katapo atogon a mangsikei a katakai i saupai parik katapa leng ani God na parik kapa lomlomon alava ta ri vap. ³ Na katapo atogon a mainang nei rina ang katapo uli serei singina

ta kana sokotuk asukang ke, ‘Vo petau ang anig kapo buk vil arikek anig. Napo sokotuk ta ku pakangai anig mete saupai.’ ⁴ Si mang matan taun katapo misag. Sikei e mung kala lomlomonai ta, ‘Kantanem napo tav leng ani God na napo tav lomlomon alava ta ri vap kipo laba, ⁵ sikei, using a mainang ke kapo uli amasmasik anig, kapo ro naka pakangai ania vei ka amarengreng iau ta me uli serei!’ ” ⁶ Na Volava kala antok asukang ke, “Longong a akusku i katakai i saupai rikek. ⁷ Au kapo sa? God parik kapa pakangai ani kana vap i songo, kipo tangis ia tenei ias na tenei vong? Sa, ka uli amomole? ⁸ Napo antok imi, ka pakangai sumasuma nang aniria. Sikei, man a igenen i pukun ka serei pok, sa? Vei nganing kame arai ani ri vap kipo lomlomon, vo parik?”

Kankanuai i mengen ani ngono igenen kilongta sokotuk

⁹ Na kala alis kapa na mang kankanuai i mengen ani vap ang kipo atogon a lomlomonai lava aniria pok ta kipo korong na kipo gelep a mang matan vap ane kevkev luai. ¹⁰ Asukang ke. Pongua na igenen kilongta palak nei rina i atailai asi an sokotuk. Mangsikei a Parisaio na mangsikei a katakai i luk takis. ¹¹ Au, Parisaio kala tapasuk asi kana sokotuk na kala posong aro pok ia asukang ke, “God, napo posong ro ua using parik napa angkoai ve ri vap. Kipo vap tainau, vap katakai i bil arikek na vap putuk osongon, na rikek luai ina kana na katakai i luk takis ke. ¹² Nau napo alal a matan pongua nei sikei a vik, na napo uli alis ta keve vasangauli i kag seupok.”

¹³ Sikei, katakai i luk takis ang kapo tung avunga na kapo mamaila ani tarak ane metekuku na kapo makus alava luai, na kala sokotuk asukang ke, “God, ku ngorem iau. Nau a katakai i bil arikek.” ¹⁴ Napo antok imi, igenen ke kala papok ane rina, na God kapo kin ia ta igenen korong e matana, na mang anu ang, parik. Io, nia kapo vil alava pok ia, ki vil alik ia, na nia kapo vil alik pok ia, ki sunguk alakat ia.

*Iesu kapo amatung kunga si ri nat kavulik lik
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Na kimela serei ve kari inatus lik kapa taun ia, ani kame amatung kunga singiria. Na kana keve nat i akalit kila arai ani oring ke na kila ki suak iria. ¹⁶ Sikei Iesu kala songo iria ane singina na kala antok, “Mi lomon suai ani ri nat lik ane singig. Ago ta atakun an aniria, using a matan vap val riria, kakaria na sinsinong si kana vainagoan a God. ¹⁷ Napo mengen atutuman imi ta man a sikei parik kapa ainak val nat lik ani songo ang si God asi kana palak si kana vainagoan, parik luai kapa palak.”

*Ainoinoai tauia
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Na mangsikei a ainoinoai kala sui ia ta, “Katakai i akalit ro, sa naka vil ia ani kakag a to asikei?” ¹⁹ Na Iesu kala atai ia ta, “Sa tukulai ina na kupo kin iau ta napo ro? Using God papalik nia kapo ro. ²⁰ Kupo malangas a keve asok tapai ang ta **Ku ago ta putuk osongon an, ku ago ta daung an, ku ago ta ainau an, ku ago ta posposo kapau an mete saupai, ku mamaila**

aro ani tamam ve rinam.” ²¹ Na kala antok ta, “Riria aongos nata using arukup iria le si taun natapo liklik lak tung kana.” ²² Na Iesu kala longong ia na kala antok ia ta, “Mangsikei a bil lak kupo inongos asi kam abis ania asukang ke. Ku atos ta kam keve togtogon, na ku alis ani ri vap logo, ani kakam a togtogon roron metekuku. Na kume using iau.” ²³ Taun kala longong a mengen ang na kalapo mamakus, using kapo igenen tauia luai.

²⁴ Na Iesu kala tun ia na kala antok, “Vola kitmat luai ani igenen tauia asi kana palak nei kana vainagoan a God. ²⁵ Arai, palak ang si igenen tauia ane nei vainagoan ang si God, ka kitmat luai ani papalakan si kamel nei malang i sangum.” ²⁶ Na vap po longong ang ani mengen ke kila sui, “Au, man asukang, si kala sapang?” ²⁷ Au na kala antok ta, “Man kapo kitmat ani ri vap, sikei God, kapo remrem palau ania.” ²⁸ Na Petero kala antok ta, “Arai, namem namemtala papelek kamem keve lu asi kamem using anim.” ²⁹ Na kala antok iria ta, “Napo antok atutuman imi. Man a si ka pasal suai ani kana lu, na kisngana, na keve tasina na tamana ve rinana na kana inatus kapa, using a vainagoan si God, ³⁰ io tutuman luai, si to ke ka luk lak a seupok kapo tавirimok ani keve nem ang kataala papelek ia. Na si taun e mung, ka teng a to asikei.”

Iesu kata apotol i mengen ta ka mat na ka tadut pok

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Au, kala songo na sangauli na pongua na nat na kala antok iria, “Arai, taralapo palak vang ane Ierusalem, na keve mengen aongos ang ri katakai i kus amalangas kita salik ia ani igenen i pukun ka serei atutuman. ³² Ki alis ia e kungaria i ri vap i ngising na ki kurek ia, ki nau varas ia, ki kanus ia, ³³ ki sasaup ia na kian vil punuk ia. Na si vapotol i taun ka tadut pok.” ³⁴ Na parik kitapa malangas a keve mengen ke. Supsupai ina katapo ago mumun aniria na parik kitapa nas a sa kapo mengen tatana.

*Iesu kata vil ato na ba e Ieriko
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Au, kan lapo serei angasungai i Ieriko na mangsikei a igenen mata ba katapo sinong ngere selen na katapo aikut papakangai. ³⁶ Na kala longong a petau lava sipo paliu na kala sui ta, “Sa nang?” ³⁷ Na kila antok ia ta Iesu le Nasaret nang kapo paliu. ³⁸ Na kala songosongo, “Iesu, nat i David, ku ngorem iau!” ³⁹ Na vap po pasal aino ang kila atakun ia ani ka ago ta mengen an. Sikei kala songosongo alava luai ta, “Nat i David, ku ngorem iau!” ⁴⁰ Na Iesu kamela tung na kala asok asi songo ania ane singina. Na kamela pasal asung na kala sui ia ta, ⁴¹ “Au, kupo buk ani naka vil sa anim?” Na kala antok ta, “Volava, napo buk asi kag mata arai.” ⁴² Na Iesu kala antok ia ta, “Kana vang kula ararai. Kam lomlomon kataka vil ato ua.” ⁴³ Akorong palau na kala ararai aro na kalapo using ia velai ani alatun ani God. Ri vap aongos kila arai ani bil ke na kila alatun a God.

19

Iesu ve Sakaio

¹ Na kala palak e Ieriko na kalapo paliu e nei rina. ² Au, mangsikei a igenen kana asan ta Sakaio, kapo mangsikei a tulava i ri katakai i luk takis na kapo igenen tauia, ³ katapo buk arai ta Iesu kapo saka igenen an na parik katapa angkoai using ri vap kipo duk, na using kapo igenen kudik. ⁴ Asukang na kala sang e no na kala lak kuli ei asi kana arai man a Iesu ka paliu si selen ang. ⁵ Na Iesu kala serei e oring ang na kala tarak na kala antok ia, “Sakaio, ku kiksiang sumasuma palau. Using kapo mamaiten ta nakan sinong si kam lu kana.” ⁶ Na sumasuma palau kala kiksiang na kala songo alak ia nei lu velai ani uruk. ⁷ Taun kila arai ania, kila mengen lilimukai ania ta, “Kala paliu asi kana an ago nei lu si igenen vo katakai i bil arikek.” ⁸ Na Sakaio kala tung na kala antok a Volava, “Arai Volava, kana naka lis suai ani inongos lava i kag togtogon si mamain ta logo, na man natala luk akole ta bil si sikei, naka ngenget a matan puas.” ⁹ Na Iesu kala antok ia, “Kana anginang a vap i nei lu ke kila sapang, using a igenen ke kapa kapo nat i Abaram. ¹⁰ Using a igenen i pukun kata serei asi kana me gule na kame asapang iria kitala mun.”

Kankanuai i mengen ani vap sel kapkap

(Mt 25:14-30)

¹¹ Si vuk taun kipo kokolongong lak, kala siken mengen luai an ta kankanuai i mengen, using kata lapo angasungai ani Ierusalem na ri vap kilapo sekrat ani nia ka tulava na asukang a

vainagoan si God ka serei sumasuma. ¹² Asukang na kala akus, “Mangsikei a igenen lava si patvav si ri tulava kata usausa asi kana pasal ane ring vunga ani kian atung ia val tulava le na kame papok. ¹³ Na kala songo na sangauli i kana keve asosokai na kala pagal iria ta sangauli na mina. Na kala antok iria, ‘Mi apolokai ani kapkap ke tung si naka serei pok.’ ¹⁴ Sikei ri vap i kana rina kitapo kilis ia na kila asok a mang matan asi kari using ania velai ani mengen ke ta, ‘Parik tarapa buk a igenen ke ka tulava anira.’ ¹⁵ Sikei kanla serei tulava na kamela papok ane rina. Na kala asok tapai ani vap ang kata pagal iria ta kapkap using kapo buk malangas ta kitala saka abis an tatana. ¹⁶ Na ainoai kala serei na kala antok ta, ‘Volava, natala abis aserei ani mang sangauli na mina le si sa kuta alis ia.’ ¹⁷ Au, kala antok ia ta, ‘Kutala abis aro luai, kag asosokai ro! Kana using kutala atutuman si abis lik palau, ku saupai ani sangauli na rina aongos.’ ¹⁸ Na vapongua kala serei na kala antok ia, ‘Volava, natala abis aserei a mang palpalima le si sa kuta alis ia.’ ¹⁹ Au na kala antok ia ta, ‘Kana kula saupai ani palpalima na rina aongos.’ ²⁰ Au na mangsikei kamela serei na kala antok, ‘Volava, arai kana kam sikei a mina natala pakut aro ia ta vuk vakup na nala asinong akipai ania ²¹ using natapo leng anim. Napo nas ua ta kupo igenen kitmat. Kupo nas ani luk ani bil numai parik kutapa asinong ia na kupo nas ani rok ani bil numai parik kutapa sukal ia.’ ²² Na kala antok ia, ‘Kana naka saupai anim lakat si kam keve mengen, numai a asosokai rikek luai! Kutapo malangas ingko ta nau a igenen kitmat,

na napo luk a bil parik natapa asinong ia, na napo rok a bil parik natapa sukal ia? ²³ Using a sa parik kutapa asinong kag kapkap si ring ang kipo apolok kapkap singina ani man name lapo papok nalapo luk akuvul ia ve mang keve kapkap ila apolokai?’ ²⁴ Na kala asok a vap ang kitapo tung angasungai, ‘Mi luk pakang ia ta kana mina na mi alis ia si vopo atogon ani sangauli ang.’ ²⁵ Na kila antok ia, ‘Volava, lenginang kalapo atogon kana sangauli na mina!’ ²⁶ Na kala antok, ‘Napo antok imi ta man a si kapo atogon, ki ngaupap ia, na man a si kapo atogon men lik, io, men lik ang kapo atogon ia, ki luk suai vang ania. ²⁷ Sikei kana na vap po kilis ke anig na parik kitapa ainak asi kag tung tulava aniria, mi songo iria ane ke asi me raung aniria e matag.’ ”

Iesu kata palak val tulava ane Ierusalem

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Io 12:12-19)

²⁸ Au, e mung i mengen ke, kala pasal aino asi kana an palak luai ane Ierusalem. ²⁹ Na kanlapo serei angasungai ani Betpage na Betania, ngere mulang ang kipo kin ia ta Elaio, na kala asok a pongua i kana keve nat i akalit ³⁰ ta mengen asukang ke, “Milong pasal taun a rina suke e no, na man milonganla palak nei rina ang, milong sabonai ani dongki tanginang kita pala ia, parik lak ta mang anu katapa kokos singina. Milong kunis ia na milong tak ia ane ke. ³¹ Man a sikei ka sui imilong ta using a sa milongpo kunis ia, milong antok ia asukang ke, ‘Volava kapo inongos taun ia.’ ” ³² Na kilongla pasal asukang val asok ang na kilong anla sabonai akorong ani

sa kata mengen irilong tatana. ³³ Si vuk taun kilongpo kunis a dongki ang vap po tauk ina kila sui irilong, “Using a sa milongpo kunis a dongki ang?” ³⁴ Na kilongla antok, “Volava kapo inongos taun ia.” ³⁵ Na kilongla tak ia ane si Iesu. Na kila veles kari keve vakup ipo apupung kuluna na kila akos a Iesu kuluna. ³⁶ Taun ang kapo palak e selen na kilapo veleveles kari keve vakup ipo apupung e selen.

³⁷ Na si taun ang kanla serei si selen ang kapo kiksiangan pelek a Mulang i Elaio, petau duk i kana keve vap i akalit kila tutupongai alatun ani God ta keve kalingaria e pangkul si keve abis i vilvil ataping kitala arai ania. ³⁸ Ki songosongo asukang ke, “**Atautauia ane si tulava vo serei ke si asan i Volava!** Luai e metekuku na amau-mausan ane pangkul luai!” ³⁹ Na mang matan i ri Parisaio nei liuan i petau ang kila antok a Iesu, “Katakai i akalit, ku atakun kam petau.” ⁴⁰ Na kala antok iria ta, “Napo antok imi ta man riria ki ago musik, mamain ta iat ki songosongo aserei.”

⁴¹ Si taun kan lapo angasungai na kala arai ani rina na kala tangis ia ⁴² velai ani mengen asukang ke, “Man kutala nas si taun ke, io numai, man kutala nas a sa kapo angkoai si amatung ani luai anim, vola ro! Sikei kana, parik kulapa angkoai si arai ania. ⁴³ Io, ka atogon a taun lak ka serei anim na kam vap ipo marala anim ki asinong vonot aulitai anim na ki aolemai anim si keve palpal aongos. ⁴⁴ Ki asaul pokai anim ane vunep, ve keve vap kipo ago neim. Parik kipa atalipai ani kam keve lu roron i ngoto, ka tagalang aongos. Using parik kutapa arai kinle ani vuk taun God

kata serei singim.”

*Iesu kata vil adaus a rina i atailai
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Io 2:13-22)*

⁴⁵ Na kala palak nei rina i atailai na kalapo lu asoung a vap po atos ang, ⁴⁶ velai ani antok aniria ta, “Kitala salik ia ta **Kag lu kapo lu asi sokotuk**, sikei milapo pokai ania asi kana bil val wakil si ri vap tainau.”

⁴⁷ Na keve taun aongos kanpo akalkalit nei rina i atailai. Sikei ri ainoinoi si ri katakai i sula na ri vap malangas ani saupai na keve ainoinoi si ri vap kitapo atokngai asi raung suai ania.

⁴⁸ Na parik kitapa sabonai ta selen asi kari abis ania using ri vap aongos kitapo angkamai asi kolongong ani kana mengen.

20

*Kipo susui a Iesu ta kana roron asi abis
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

¹ Mangsikei a taun katapo akalkalit ri vap nei rina i atailai na kapo apasa iria ta akus ro, na ri ainoinoi si ri katakai i sula na ri vap malangas ani saupai na ri vap lava kimela serei singina, ² na kila sui ia ta, “Ku antok imem ta si saka ro an kana kupo abis a keve abis ke. Si akorong nang kata alis ua ta ro ke?” ³ Na kala ngenget iria asukang ke, “Nau kapa naka kun sui animi ta mangsikei a susui. Mi ngenget iau. ⁴ Ioanes si kana asing tauia, kata luk a ro ang le metekuku vo le si ri vap?” ⁵ Na kilapo angmemengenai ta, “Man tara antok ta le metekuku, kala sui ira ta sa tukulai ina parik taratapa lomlomon tatana. ⁶ Sikei man tara

antok ta le si ri vap, ri vap aongos ki li punuk ira ta iat, using kipo lomlomon akit ta Ioanes katapo mangsikei a katakai i kus amalangas.” ⁷ Na kila ngenget ia ta parik kipa nas ta le voi. ⁸ Na Iesu kala antok iria, “Nau kapa, parik napa kun antok animi ta saka ro an kana napo abis a keve abis ke tatana.”

Kankanuai i mengen ani vap rikek aiveven matang

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Na kala mengen ri vap ta kankanuai i mengen ke. “Mangsikei a igenen kata sukal kana matang vaen na kala alis tapai ania si mang keve vap aiveven matang, na kala pasal akipai ane si mang rina asi an ago ani taun vunga. ¹⁰ Si vuk taun asi kopkupos kala asok a mang asosokai taun a vap po aiveven matang ang asi kari alis ania ta mang matan uai i matang ang. Sikei keve vap aiveven matang ang kianla vis ia na kila asok suai palau pok ania ta kunga vauvau. ¹¹ Na kala asok a mang asosokai kapa sikei kianla vis ia kapa na ki vil amese ia na ki asok suai palau pok ania ta kunga vauvau. ¹² Au na kala asok a vapotol, na kianla ngapolok kapa ia na ki asuai akipai ania. ¹³ Na vo tauk i matang vaen ang kala antok, ‘Saka nem an naka abis ia? Kapo ro si naka asok kag nat ipo buk ang. Vei nganing ki mamaila ania.’ ¹⁴ Sikei, si vuk taun a keve vap aiveven matang ang kila arai ania na kila antokai, ‘Arai, ta votauk i togtogon iles. Tara me vil punuk ia, ani kakara na togtogon ang!’ ¹⁵ Au kila asuai akipai ania pelek a matang ang na kianla raung

ia. Au si vo tauk i matang vaen ang ka abis sa singiria? ¹⁶ Ka serei na ka vil punuk suai luai ani keve vap po aiveven matang ang na ka alis a matang ang si mang vap petekai.” Si vuk taun ang kila longong a akusku ang, kila antok ta, “Loi, ka ago na bil rikek asukang.” ¹⁷ Sikei, kala tun iria na kala antok, “Au? Na nei a supsupai vang kana i mengen ke kita salik ia? **Iat ke ri katakai i abis lu kita kilis ia, kana kala serei a iat talupus luai.** ¹⁸ Man a ri si ki uak kuli iat ang ki tagalang amitmitngai lik, sikei man a iat ang ka uak taunai ani si, ka tatameng aongos luai.” ¹⁹ Na keve vap malangas ani saupai ve keve ainoinoai si ri katakai i sula kilapo gule selen asi teng akit sumasuma ania using kilapo nas ta kapo kankanuai i mengen aniria. Sikei kipo leng vei ri vap.

*Samui takis ane si Kaisar
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)*

²⁰ Kila ararai asung luai ania na kila asok a mang matan vap asi kapau ania. Vap po kapau ang ta kipo buk longong ani kana mengen. Kitapo buk teng akit ania si saka mengen an ka posong ia na ki alis ia e kungana i tulava kitmat ani ka saupai ania. ²¹ Au, kila sui ia, “Katakai i akalit, namempo malangas ta kam mengen na kam akalit kapo korong na kam mengen kapo angkokoai si ri vap aongos, na kupo akalit atutu-man ta selen si God. ²² Au sa, kapo korong ani tara samui takis ane si Kaisar vo parik?” ²³ Sikei kala kinle kari kapau na kala antok iria, ²⁴ “Kotok, mi akalit iau ta sikei a ring kapkap. Nona i si kana,

na asan i si kana singina?” Na kila ngenget ta, “Ke Kaisar.” ²⁵ Na kala antok iria, “Mi alis a Kaisar ta sa ke Kaisar; na mi alis a God ta sa ke God.” ²⁶ Asukang a parik kilapa angkoai si apupu ania si kana mengen mete ri vap. Kila tapping ani kana mengen i polpol aniria na kila ago bot.

Susui i tadut pok

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Au, mang matan i ri Sadukaio, vap ang kipo agel suai ani tadut pok, kimela serei singina ²⁸ na kila sui ia ta, “Katakai i akalit, Moses kata salik ia anira ta **man a igenen ka mat** pelek kana aina **kovek i inatus, tasina ka osongon pok ia asi kana aumata nat ani tasina.** ²⁹ Au, katapo atogon a limalengua na angtasimal. Anu tuan kata osongon ta mang aina na kala mat pelek ia kovek i nat. ³⁰ Asukang si anu tasina, ³¹ na e mung vapotol kala kun osongon ania, na asukang limalengua aongos kila mat na kapo kovek i inatus. ³² E mung, aina ang kala kun mat kapa. ³³ Si taun i tadut pok, ke si iria ta aina ke? Using a limalengua na angtasimal kita osongon tatana.” ³⁴ Na Iesu kala antok iria, “Ri vap i taun ke kipo angosongon, ³⁵ sikei ani vap ang voiang kipo ro angkokoai si palak si to e mung na ki tapasuk pok pelek a mat, parik kipa angosongon, parik. ³⁶ Using parik kipa angkoai si anguan mat an using kila asukang ta ri angelo, na kipo inatus si God si kari to pok pelek ani mat. ³⁷ Sikei Moses akorong kata akalit ta ri vap mat ki tapasuk pok. Si taun a ei ang kata ni, kata kin a **Volava ta God si Abaram, na God si Isak, na God si Iakov.**

³⁸ Parik ta God si ri vap mat, sikei kakaria kipo to, using singina tarapo to aongos.” ³⁹ Na mang matan i ri vap malangas ani saupai kila antok, “Katakai i akalit, kupo mengen aro luai!” ⁴⁰ Using kilapo lolokovo luai ani sui ania ta mangsikei a susui.

Igenen i akanangai, tamana ta si?

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Na kala antok iria, “Kapo saka bil an na ri vap kipo kin a igenen i akanangai ta nat i David? ⁴² Using a David akorong kata posong nei Buk i Tangam asukang ke, **Volava kata antok kag Volava ta ku sinong si palso ig,** ⁴³ **tung si naka vil a vap po petau ang anim asi kari ago neite ngono kakim.** ⁴⁴ David sukana kapo kin ia ta Volava. Asukang a kapo saka angkoai an si kin ania ta kapo nat ina?”

Iesu kapo porot ri vap malangas ani saupai marai kari lok

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Si kokolongong si ri vap aongos, kala mengen taun kana keve nat i akalit asukang ke, ⁴⁶ “Mi aiveven si ri vap malangas ani saupai. Kipo buk pasal pulakai ta maus roron na kipo buk ri vap ki posong aro singiria nei keve ring i atos, na kipo pigpig ta keve sinsinong lava nei lu i kivung na keve oring mamailan si keve matan angan. ⁴⁷ Kipo nas ani tainau ani keve lu si ri mainang, na kipo kapau ta posong ani keve sokotuk vungavunga. Matan vap asukang, kari amiming ka tavirimok luai.”

21

Alilis si mainang (Mk 12:41-44)

¹ Na kala tapuk sarak na kala arai ani ri vap tauia kipo asiang kari keve alilis nei asisiang ipo asia kapkap. ² Na kala arai kapa ani mangsikei a mainang logo kamela asiang kana pongua na vuk kapkap lik. ³ Na kala antok, “Napo antok atutuman imi, kana na mainang vopo logo ke katala asiang alava luai aniria aongos, ⁴ using riria kitala luk tapong le si kari togtogon i kari tauia na kila alis, sikei ninia, le si kana logo luai, katala alis asip ta sa katapo angkoai si kana to aongos.”

Rina i atailai kime galang ia (Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Na mang matan kila arai ani masro i ri iat ve keve alilis ro kita ngoto na rina i atailai tatana na kilapo angmemengenai tatana. Na kala antok, ⁶ “Sa mipo arai ania kana, ka serei lak a taun na ka kovek luai i ngoto roron. Kime galang aongos ia.”

Keve akanangai ve vilvil akui (Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Na kila sui ia, “Katakai i akalit, angisan a keve bil ke ki serei? Na saka akanangai an i taun i kari serei?” ⁸ Na kala antok, “Mi aiveven vei ki kapau imi. Using a vap miang ki serei na ki posong pok iria ta asan ig na ki antok ta, ‘Nau kana ninia’ na ‘Kala angasungai a taun.’ Mi ago ta using an aniria. ⁹ Na man mi longong ta kalapo togon visvis na keve angpipisuai, mi ago

ta leng an, using a keve bil ke ki serei aino, sikei akamusai ina parik kapa serei sumasuma palau.”
¹⁰ Na kala mengen aliu iria ta, “Mang palpal vap ka tapasuk na ka angvis ve mang palpal vap, na mang vainagoan ka angvis ve mang vainagoan.
¹¹ Ka togon a keve mimo lava, na keve mol lava, na keve matan malepen rikek si keve ring anglok, na keve aleng na keve akanangai lava le metekuku. ¹² Sikei aino tapai ani keve bil ke, ki teng akit imi na ki vil akui imi na ki alis imi mete saupai nei keve lu i kivung na ki alakai animi nei keve lu i akangbat, na ki tak imi taun a keve tulava na keve ainoinoai marai asan ig. ¹³ Sukana ka ali pangau animi asi kami akuskus amalangas e mataria. ¹⁴ Asukang na mi lomlomoni aro ta mi ago ta itoiton aino animi ta mi saka ngenget an aniria. ¹⁵ Using nau naka alis imi ta mengen na masam. Asukang na vap aongos ipo marala ang animi ki tav angkoai luai si susual vo soal pok animi. ¹⁶ Sikei, rikek luai ina, keve tamami ve keve rinami, keve tasimi, kami matan vap ve keve tungami ki alis imi ane singiria na ki vil punuk a mang matan imi. ¹⁷ Na ri vap aongos ki mirik animi marai asan ig. ¹⁸ Sikei ka kovek ta mangsikei a ung i patumi ka mun. ¹⁹ Kami tung akit ka vil ato imi.

Ierusalem kime galang ia
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ Au na man mi arai ani keve kuvkuvulan i katakai i visvis kilapo aulitai ani Ierusalem, mila nas ta taun kala angasungai asi goeng ania. ²¹ Si taun ang, ria kipo ago e Iudaia kapo ro ki sip

taun a keve mulang, na ria kipo ago nei rina ki soung suai, na ria kipo ago e komo ki ago ta palak an. ²² Using nganlak kalapo taun i ngatat asi vil apunuk ani keve mengen ang kitala salik ia. ²³ Pua ta ri aina vinga na riria kipo atutus popo si taun ang! Using ka tavirimok luai a keve mamaiten kuli rina na marala kitmat ka meng a matan vap ke. ²⁴ Mang matan ki puka si samele i daung, na mang matan ki tak iria taun a mamain ta palpal vap aongos na kian ago si vilvil akui singlaria. Na ri vap i ngising ki saksakai e Ierusalem tung si kakaria ta kun taun i maramarak kan kun kamus.

*Serei pok si igenen i pukun
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ Na keve akanangai ki serei mete makarap, ulen na mamain ta kalto. Na e kuli rina a mamain ta palpal vap ki vinga urui na ki angpispisuai si pungas i to tavirimok luai nei laman. ²⁶ Ri vap ki nagat ta leng lava luai using a keve bil ang kipo serei kuli rina, using a keve kitmat i metekuku ka mimo. ²⁷ Na si taun ang ki arai ani **igenen i pukun ka serei nei kuku** ta kitmat na maumasan tavirimok. ²⁸ Io, man a keve nem ke ki tutupongai serei, mi tadut na mi tapuk sarak using a taun i samui apok ang animi kala angasungai.”

*Luk malangas le si iei
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

²⁹ Na kala alis iria ta kankanuai i mengen asukang ke. “Mi tere ta ri suke kuvul ve mamain ta ei aongos. ³⁰ Man kila urung atanginang, mila

arai kinle na mila malangas ta taun sinang roron kala serei. ³¹ Na asukang kapa singimi, man mila arai ani keve nem ke kala serei, mila malangas ta vainagoan si God kala angasungai. ³² Napo antok atutuman imi, kana na matan polpolokan i taun ke parik kipa mat suai aino ani keve bil ke kila serei. ³³ Metekuku na kuli rina ka tamus suai, sikei kag mengen parik kapa angkoai luai si tamus.

Mi uli ago i ararai velai ani sokotuk

³⁴ Mi aiveven vei nganing a vingami ka maiten si laulauan nio i inum na lomon rikek using ani keve bil i to ke, na asukang a taun ang ka serei ataping imi val liliangus. ³⁵ Io, using ka serei taun iria aongos kipo to kuli rina ke. ³⁶ Sikei mi uli ago i ararai velai ani sokotuk asi kami angkoai si sip akipai ani keve bil ang kilapo angasungai asi serei, na ka koi imi asi tung mete igenen i pukun.”

³⁷ Si taun ke kapo akalkalit nei rina i atailai si keve tenei ias, sikei si keve tenei vong kanpo palak tan ago kuli mulang ang kipo kin ia ta Elaio.

³⁸ Na tenei vauk lik ri vap aongos kipo tapasuk na ki palak taun ia nei rina i atailai asi kari an kolongong ania.

22

Lilimukai si vil punuk ani Iesu

(Mt 26:1-5,14-16; Mk 14:1-2,10-11; Io 11:45-53)

¹ Au, kala angasungai a matan angan i saui i tav tol, kipo kin ia Liuluai. ² Na ri ainoinoai si ri katakai i sula na ri vap malangas ani saupai kilapo gusgus selen asi vil punuk ania, using

kitapo leng ani ri vap. ³ Na Satan kala aol a Iudas kipo kin ia ta Iskariot nia kapo mang sikei i 12 na nat ang. ⁴ Na kala pasal taun a keve tulava i ri katakai i sula ve kari vap po ararai bat na kianla angmemengenai ta selen asi kana alis suai ania e kungaria. ⁵ Na kila uruk na kila lomlomoni kuvul asi kari seu ania ta kapkap. ⁶ Na kala ainak ani seupok ang na kalapo gusgus ta saka pangau an kapo kalakala si alis suai ania e kungaria, man kapo kovek i vap miang.

*Kita usausa na matan angan i Liuluai
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Io 13:21-30)*

⁷ Au na ainoai i taun i saui i tav tol kala serei. Taun ang kapo taun asi raung ani nat i sipsip i Liuluai. ⁸ Asukang a Iesu kala asok ri Petero ve Ioanes ta mengen ke, “Milong pasal na milong an itoitoni ani Liuluai anira asi kara an angan.” ⁹ Na kilongla sui ia, “Kupo buk ani namemlong itoiton ia e voi?” ¹⁰ Na kala antok irilong ta, “Arai, milongan palak nei rina na mangsikei a igenen kapo sunguk kana ese laman ka duai imilong. Milong using ia ane si lu ang ka palak singina, ¹¹ na milongan mengen a vo tauk i lu ang asukang ke, ‘Katakai i akalit kata asok asi me sui anim ta nei a palpal lu ang ani ri sokoung ani namem ve kag keve nat i akalit, namem me teng a Liuluai singina.’ ¹² Ka akalit imilong ta palpal lu lava e pangkul kalapo ago usausa asi ago. E iang milong itoiton ia.” ¹³ Au kilongla pasal na kilonganla sabonai ani keve nem ang val kata mengen irilong tatana. Na kilonganla itoiton a Liuluai.

Matan angan si Volava

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Ko 11:23-25)

¹⁴ Au, vuk taun ang kala serei na ninia ve keve aposel kilapo sinong si pata i angan, ¹⁵ na kala antok iria, “Natapo uli lomlomonai alava asi teng ani Liuluai ke kuvul ve nami aino ani naka kui, ¹⁶ using napo antok imi ta parik napa anguan teng an ania tung si supsupai ina kan serei atutuman si kana vainagoan a God.” ¹⁷ Na kala luk a kavi, ka posong ro na kala antok, “Mi luk ia na mi angainumai tatana, ¹⁸ using napo antok imi ta parik napa anguan inum an si laman i vaen le kana tung si kana vainagoan a God ka serei.” ¹⁹ Na kala luk a saui, ka posong ro, ka tevek ia na kala alis iria velai ani mengen ke, “Kana na pukun ig, napo alis ia animi. Mi uli angan ania asukang ke asi kami nanauai anig.” ²⁰ Na asukang kapa si kavi ang e mung i kari la angan, na kala antok, “Kana na laman ke natala lingai animi tatana, ninia na palatung tanginang si rangai ig. ²¹ Sikei mi arai, kungana i vo an alis suai anig kana kuvul ve nau si pata i angan ke. ²² Using a igenen i pukun ka puka val lomlomonai ang kalapo matung, sikei ka rikek luai ani vo alis suai ang ania!” ²³ Na kila sui angpokpokai aniria ta si iria nganing kan abis ia.

Anggegelai ta sinsinongan i tavirimok

²⁴ Na kilapo anggegelai nei liuan iria ta si iria kapo taviri. ²⁵ Na kala antok iria, “Mamain ta tulava si ri vap i ngising kipo lomom alava kari kitmat asi saupai amadot ani kari vap na kipo posong pok iria ta kipo vap papakangai. ²⁶ Sikei

nami, parik kapa asukang singimi. Ninia kapo taviri luai imi, ka auak ia ani ka serei val nat lik. Na ninia kapo ainoinoai, ka asukang val asosokai. ²⁷ Arai, si vanang kapo taviri luai? Vopo sinong si pata i angan, o asosokai vopo asinong pok? Sa, parik ta nia vopo sinong si pata i angan? Io. Sikei nau napo ago nei liuan imi val asosokai animi. ²⁸ Na nami vanang mitala tung ngereg si kag keve atoktokngai. ²⁹ Asukang val mamai katala alis iau ta ro asi saupai ani kag vainagoan, nau kapa nala alis imi ta ro ³⁰ asi kami angan na inum si kag pata i angan si kag vainagoan, na mi an sinong lak si keve sinsinong i tulava asi kami saupai ani 12 na patvap i Israel.

Petero ka agel suai ani Iesu

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Io 13:36-38)

³¹ Numai Simon, ku arai. Satan katala aikut asi kana galgal animi val kon. ³² Sikei nau natala sokotuk anim ani kam lomlomon ka ago ta ngau an. Na numai, man kula ulpokai, ku akikitan a keve tasim.” ³³ Na kala antok ia ta, “Volava, kana napo usausa asi kag auai ve numai si lu i akangbat na si matmat kapa.” ³⁴ Na kala antok ta, “Napo antok ua Petero, aino le ani pura ka tirtiriku nganinglak, ku amatan potol a agel ta parik kupa nas iau.”

Paus, asisiang na samele

³⁵ Na kala sui iria, “Si taun nata asok imi kovek i paus na asisiang na pauk i kak, parik mitapa inongos taun a mang bil ingko?” Na kila antok ta, “Io, kapo kovek.” ³⁶ Na kala antok iria, “Sikei kana vang, si imi kapo atogon paus, ka luk ia. Asukang

kapa si asisiang. Na man a si imi parik kapa atogon samele ipo daung, ka atos ta kana vakup ipo apung na ka samui ta kana samele. ³⁷ Using napo antok imi ta mengen ke kitala salik ia anig, kana ki abis apunuk ia ta, **Kitala taot kuvul ia ve ri katakai i putuk saupai.** Io, kana na mengen ke kita salik ia anig, kalapo serei atapunuk aliu.” ³⁸ Na kila antok ia, “Arai Volava, kana na pongua na samele ipo daung.” Na kala antok iria ta, “Kala angkoai!”

*Sokotuk si Mulang Elaio
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)*

³⁹ Na kala soung na kala paliu ane si Mulang Elaio val kana lau. Na kana keve nat kila auai ve nia. ⁴⁰ Au, kianla serei si oring ang na kala antok iria, “Mi ago i sokotuk vei atoktokngai ka luk imi.” ⁴¹ Na kala papelek iria ane ring vunga lik na kanla sovusulai na kala sokotuk ⁴² asukang ke, “Mamai, man kapo ro singim, ku luk suai ani kavi ke pelek iau. Sikei vubuk ke singig ka ago, sikei ku using kam vubuk.” ⁴³ Na mangsikei a angelo le metekuku kamela serei na kala ali dual ania. ⁴⁴ Katapo aunai i kui alava na kapo sokotuk amadot. Gese ina kapo tuluk asiang val rangai ane vunep. ⁴⁵ Au, kala tapasuk le si sokotuk na kanla serei pok si keve nat ang kilapo rot using kipo mamakus alava. ⁴⁶ Na kala antok iria, “Mipo rot sa? Mi tapasuk na mi sokotuk, vei atoktokngai ka luk imi.”

*Alis suai na teng akit ani Iesu
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Io 18:3-11)*

⁴⁷ Au, vuk taun ang kapo mengen lak, petau lava kimela pakasang. Na igenen ang Iudas, voiang kapo mangsikei iria 12 na nat ang, katapo pasal aino iria. Na kalapo pataun a Iesu asi kana lulus i angruduai ve nia. ⁴⁸ Sikei Iesu kala sui ia ta, “Au kapo saka bil an Iudas, na kumela lulus i angruduai ve igenen i pukun asi kam alis ania si ri vap?” ⁴⁹ Au na petau vopo auai ang ve nia kila arai ani bil ke kalapo serei na kila antok ia ta, “Volava, kapo ro namem vis iria ta samele ipo daung.” ⁵⁰ Na mangsikei iria kala tanga suai luai ani talingana i asosokai si ainoai i katakai i sula. ⁵¹ Sikei Iesu kala antok ta, “Ka ago na lau ang!” Na kala poro atung pok a talingana i igenen ang na kala to pok. ⁵² Na Iesu kala antok a keve tulava i ri katakai i sula na keve vap po ararai bat nei rina i atailai na keve vap lava aongos nang kita ruduai ia, “Au si napo katakai i tainau na kana mipo ruduai iau ta samele na avam?” ⁵³ Keve taun natapo ago e matami nei rina i atailai na parik mitapa teng akit iau. Sikei kapo ro, kana kami vuk taun asi saupai ta kitmat i vong.”

Petero kata agel suai ani Iesu

(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Io 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Na kila teng akit ia na kila tak akipai ania taun a lu ang si ainoai i katakai i sula, na Petero kapo using avunga. ⁵⁵ Na kila taun a kut nei liuan i omo si lu ang na kilapo sinong aongos na Petero kapa kapo sinong ve ria. ⁵⁶ Na mangsikei a kavulik asosokai kala arai ania sipo sinong mete ureurek i kut. Na kala tun akit ia na kala

antok, “Kana na igenen ke katapo auai ve nia.”
⁵⁷ Sikei kala agel na kala antok ia ta, “Iuang, parik napa nas ia.” ⁵⁸ E mung lik palau na mangsikei kala arai ania na kala antok, “Numai kapa na mangsikei iria.” Sikei Petero kala ngenget ta, “Iuang, nau parik!” ⁵⁹ Au, e mung i vuk pangau vunga lik kala liu na mangsikei kala mengen amadot ta, “Tutuman luai igenen ke katapo auai ve nia, using kapo igenen i Galilaia.” ⁶⁰ Na Petero kala antok ta, “Iuang, parik napa nas a bil ang kupo mengen tatana!” Na si vuk taun ang palau katapo mengen, pura kala tirtiriku. ⁶¹ Na Volava kala taval na kala gelep akorong taun a Petero, na Petero kala lomlomonai ani mengen ang Volava kata kin ia singina ta, “Aino le ani pura ka tirtiriku nganinglak, ku amatan potol a agel suai anig.” ⁶² Na kala soung ane komo na kanla tangis alava luai.

Kita kurek a Iesu na ki ngamis ia

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Au, vap po ararai bat ang ani Iesu kilapo kurek ia na kipo ngamis ia. ⁶⁴ Kipo volo bat a ngono matana na kipo asok ia, “Ku kin vang. Si akorong kata tava ua.” ⁶⁵ Na kipo posong kapa na keve mengen miang i nau varas ania.

Iesu mete saupai

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Io 18:19-24)

⁶⁶ Au kala tangat na Kuvkuvulan Lava i keve ainoinoai si ri vap kimela kivung, riria na keve tulava si ri katakai i sula ve keve vap malangas ani saupai. Au, kila tak a Iesu asi kana me tung e mataria na kila antok ia, ⁶⁷ “Au, man

numai a igenen i akanangai ke ta God, ku mengen amalangas imem.” Na kala antok iria ta, “Man napo mengen imi asukang, mipo tav lomlomon. ⁶⁸ Na man napo sui imi ta sa, parik mipa ngenget. ⁶⁹ Sikei kana vang le si taun ke **igenen i pukun kan sinong e palso i kungana i God kitmat.**” ⁷⁰ Na riria aongos kila sui ia ta, “Au sa, kupo mengen kana ta numai a nat i God, ingko?” Na kala antok iria ta, “Io, nau palau.” ⁷¹ Na kila antok ta, “Kalapo kovek luai i mang mengen tarapo inongos taun ia asi kara saupai ania, using tarala longong ia e nguruna akorong.”

23

Iesu mete Pilato

(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Io 18:28-38)

¹ Au, riria aongos kuvul kila tapasuk na kila tak ia ane si Pilato. ² Na kianlapo kin dongai ania asukang ke, “Namemtala sabonai ta igenen ke kapo ausingai alok ani kamem vap, na kapo tubat iria asi kari ago ta samui takis an ane si Kaisar. Na kata kun posong pok kapa ania ta ninia na igenen i akanangai ta God, asukang val tulava.” ³ Au, Pilato kala sui ia ta, “Au, numai a tulava si ri Iudaia?” Na kala polpol ia ta, “Numai kupo kin ia.” ⁴ Au na Pilato kala antok a keve tulava i ri katakai i sula ve petau lava aongos ang ta, “Parik napa sabonai ta oring asi poso arikek ani igenen ke singina.” ⁵ Sikei kila anguan mengen akitmat an ta, “Igenen ke kapo vil apisu ri vap ta kana akalkalit e palpal Iudaia aongos, tutapong le Galilaia na ane ke.”

Iesu mete Erodes

⁶ Taun Pilato kala longong a mengen ke, kala sui iria ta igenen ke kana kapo igenen i Galilaia. ⁷ Na kila antok ta io kapo igenen i palpal ang voiang a Erodes kapo saupai ania, na si pangau ke katapo ago e Ierusalem. Au, asukang a kala asok iria ta ki tak aliu ia ane si Erodes. ⁸ Au, Erodes kala maramarak luai si arai ani Iesu. Taun lava kata lapo uli buk asi kana arai ania using katapo uli longong ani akus ina, na katapo uli atu mata asi kana arai lak ani mang keve akanangai asi kana abis ania e matana. ⁹ Au, kala susuai ania ta mang keve susui miang pulakai, sikei kala tung musik aongos. ¹⁰ Na keve tulava i ri katakai i sula ve keve vap malangas ani saupai kitapo tung e iang na kipo aunai mengen arikek alava ania. ¹¹ Au, Erodes kuvul ve kana keve katakai i visvis kila abis a mang keve lau i mirik na i kurek ania. Na kila alak ia ta maus miminaungan le na kila asok pok ia ane si Pilato. ¹² Le si taun ang vanang na Erodes ve Pilato kilonglapo angtunganan aro. Using aino katapo atogon a angmarmaralai nei liuan irilong.

Asok si vil punuk ani Iesu

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Io 18:39–19:16)

¹³ Au, Pilato kala songo akuvul a keve tulava si ri katakai i sula na keve ainoinoai na ri vap aongos ¹⁴ na kala mengen iria asukang ke, “Mita mela serei ta igenen ke na mipo antok iau ta kapo asum ri vap asi kari visvis misagai. Au, mi longong aro! Lengingang natala sui aro luai ania e matami na nala sabonai ta kapo kovek i oring asi poso arikek ania singina val kami keve tupang.

15 Kapo kovek. Au na Erodes kapa parik katapa kun sabunai ta ring bil lik, using katala asok pok ia ane singimem. Mi longong! Kapo kovek i mangsikei a lau kata abis ia angkoai ani ka mat singina. 16-17 Asukang naka amiming tapai ania le ani naka akala ia.” 18 Sikei kila songosongo kuvul aongos ta, “Vil punuk suai ani igenen ke! Akala na Barabas animem!” 19 Nang katapo mangsikei a igenen voiang kita alakai ania nei lu i akang bat marai mangsikei a visvis misagai e nei rina lava na kata daung. 20 Au, Pilato kala anguan mengen an aniria using katapo lomlomoni ani kapo buk akala ani Iesu. 21 Sikei kila songosongo amadot luai ta, “Atakuk ia! Vil amat ia kuli ngakputuk!” 22 Au na kala vapotol i antok aniria ta, “Marai sa? Saka rikek an akorong kata abis ia? Parik napa sabunai ta rikek asi kana mat singina. Asukang na naka amiming tapai ania na naka akala ia.” 23 Sikei kipo mengen alava luai na kipo songosongo akit ta atakuk ia kuli ngakputuk, na kari songosongo kala auak suai ani keve mengen aongos. 24 Asukang na Pilato kala lomlomoni ta ka using kari vubuk. 25 Na kala akala suai ani igenen i kari la pilak ang, nang kapo ago nei akang bat marai visvis misagai na daung. Sikei Iesu, kala alis ia e kungaria asukang val kari vubuk.

Atakuk ani Iesu kuli ngakputuk

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Io 19:17-27)

26 Na kila tak a Iesu akipai na kianla arai ani mangsikei a igenen, Simon le Kurene, katapo palak ane nei rina. Na kila teng akit ia na kila

agon a ngakputuk e kuluna asi kana asalak using ani Iesu. ²⁷ Na petau lava kipo using ia kuvul ve ri aina kitapo mamakus na kipo tangis ia. ²⁸ Sikei Iesu kala taval talang pok iria na kala antok, “Ri aina i Ierusalem, mi ago ta tangis an anig, mi tangis pok vang imi na kami inatus kapa. ²⁹ Using a taun kitmat ka serei na kila antok, ‘Ri aina ngolo, kapo roron aniria. Riria parik kitapa ingus lak na parik kitapa atutus ri nat popo!’ ³⁰ Na si taun ang **ki antok a keve mulang ta mi uak kulumem, na ki antok a keve putput ta mi apung imem.** ³¹ Using man a ri vap kipo abis a keve lau asukang ke si taun a ei kapo matak, saka bil an si taun kala magang?”

³² Na kila tak a mang pongua na igenen kuvul ve nia. Rilong aongos kilongta abis a rikek asi an atakuk anirilong. ³³ Au, kianla serei si vuk oring ang kipo kin ia ta vangang kumut. Na e iang kila atakuk ia, kuvul ve ngono vo bil arikek ang, sikei e falso na mang anu e palkais ina. ³⁴ Na Iesu kala antok, “Mamai, ku lomon suai ani kari lau rikek, using parik kipa nas ta sa kipo abis ia.” Na kila gulang angkasai asi arai ta ki saka pagal an ani kana maus. ³⁵ Ri vap kipo tung na kipo tere na keve tulava kapa kipo apupuak ia ta mengen asukang ke, “Katala asapang a mang vap. Kapo ro ka asapang pok ia man ninia na igenen i akanangai ke ta God, igenen i kana songo.” ³⁶ Keve katakai i visvis kapa kilapo kurek ia. Kianpo alis ia ta vaen mal asi kana inum ania ³⁷ na ki antok asukang ke, “Man numai a tulava si ri Iudaia, kapo ro ku asapang pok ua.” ³⁸ Na kita atung a mangsikei a salsalik e pangkul ina

asukang ke, “Kana ninia na tulava si ri Iudaia.”

³⁹ Na mangsikei i ngono vo bil arikek ang katapo takuk e iang kala aunai posong arikek alava ania na kala antok, “Sa, parik ta numai a igenen i akanangai ta God? Au, ku asapang pok ua na namemlong kapa!” ⁴⁰ Sikei mang anu ang kala tatapokai ania na kala antok ia, “Sa, parik kupa leng ani God? Using numai kapa kupo kun ago si sikei palau a mamaiten ke. ⁴¹ Karung vilvil akui kapo korong, using a sa tarungta abis ia. Sikei a igenen ke parik katapa abis ta mangsikei a rikek.” ⁴² E mung na igenen ang kala antok, “Iesu, ku lomlomonai anig man kuan tulava si kam vainagoan.” ⁴³ Na Iesu kala antok ia, “Napo mengen atutuman luai anim, nganinglak ku an ago ve nau e rina roron i ausai.”

Iesu kala mat

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Io 19:28-30)

⁴⁴ Vuk taun ke katapo mang ias lava, sikei vong kala pakut a kuli rina aongos tung si kalapo ngelik aliu. ⁴⁵ Makarap parik kalapa anguan mang an. Na vakup ang nei lu i atailai kala tading ang taliungai. ⁴⁶ Na Iesu kala songosongo alava luai, “Mamai, **napo alis a malanganto ig nei ngono kungam.**” E mung i kana posong ani mengen ang, na kala kamus ta aus. ⁴⁷ Na ainoinoai i ri katakai i visvis kala arai ani bil ke na kala alatun a God asukang ke, “Tutuman luai, igenen ke katapo igenen korong!” ⁴⁸ Na petau aongos ipo ago ang e iang si kalkalum ta bil ke, taun kila arai ani sa kata serei, kilapo nak a kangiria na kilapo pasal pok. ⁴⁹ Sikei riria kitapo

nas ia, kuvul ve keve aina ang kitapo auai ve nia le Galilaia, kitapo tung e ring vunga na kipo tere ta keve bil ke.

Mo ani Iesu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Io 19:38-42)

⁵⁰ Au mangsikei a igenen kana asan ta Iosep na kapo mangsikei i Kuvkuvulan Lava, sikei kapo igenen ro na kana lau kapo uli korong, ⁵¹ parik katapa ainak ani kari lomlomonai na lau ang kitapo abis ia. Kapo igenen i Arimataia, mang rina si ri Iudaia. Na kapo atu mata ta kana vainagoan a God. ⁵² Igenen ke kamela serei si Pilato na kala aikut ia ta pukun ina i Iesu. ⁵³ Na kala kopos asiang ia na kala pakut ia ta vakup roron luai na kanla amatung ia nei mangsikei a mata kita se ia nei bang, parik lak kitapa amatung matmat neina. ⁵⁴ Taun ang kapo taun i usausa. Na taun i atailai nganlak vong palau ka tutupong. ⁵⁵ Na keve aina ang kita auai ve Iesu le Galilaia, kila pasal using a Iosep na kianla arai ani mata ang na keve avibisan i amatung ani matmat ang. ⁵⁶ Au na kila papok na kianla itoitonai ani keve bil sain ro.

Iesu kala tadut pok

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Io 20:1-10)

Na si taun i atailai kila ausai val

24

saupai. ¹ Au, si tangat i taun tanginang e mung i taun i atailai, kila pasal taun a mata ang velai ani keve bil sain ro i kari la itoiton ang anongo. ² Na kimela arai ta kitala ul suai ani iat lava ang pelek a nguruna i mata, ³ na kila palak neina.

Sikei parik kilapa arai ani matmat i Volava Iesu. ⁴ Na kilapo pisu si bil ke. Au, si vuk taun ang kipo angtung e iang, mang pongua na igenen kilong mela serei ataping e ngereria. Karilong maus kapo mang ripag luai. ⁵ Na keve aina ang kilapo leng alava luai na kila tuturung. Na ngono igenen ang kilongla antok iria ta, “Marai sa na mimepo gule na igenen kapo to si ring si ri vap mat? ⁶ Parik kapa ago e ke. Katala tapasuk. Mi lomlomoni ani mengen ang kata posong ia singimi si taun katapo ago lak e Galilaia ⁷ ta ki alis a igenen i pukun e kungaria i ri vap rikek na ki vil amat ia kuli ngakputuk na si vapotol i taun ka tapasuk pok.” ⁸ Na kila lomlomoni ani mengen ang. ⁹ Na kila papelek a mata i matmat na kianla mengen amalangas ta keve bil ke si ¹¹ a nat ang kuvul ve keve vap aongos ang ve ria. ¹⁰ Maria Magdalene, Ioana, Maria rinana i Iakovo na mang matan kapa. Keve aina ke vang kana kita mengen a keve aposel ta mengen ang. ¹¹ Sikei parik kitapa lomlomon ta keve aina ke using kitapo lomoni ta kapo mengen palau. ¹² Sikei Petero kala tapasuk na kala sang ane si mata i matmat. Kanla ilongai na kala arai ani keve vakup kipo sinong papalik na kala pasal suai velai ani sugul lava ani bil ke kata serei.

*Nei selen ane Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Na si taun ang palau, pongua iria kilongta pasal taun a mang rina kana asan ta Emaus, kapo 60 na sitadia le Ierusalem. ¹⁴ Kilongtapo angmemengeni aliu ta keve bil ang kata serei.

¹⁵ Taun kilongpo angmemengenai aliu ta keve bil ke Iesu akorong kala serei na kala auai ve rilong. ¹⁶ Sikei kilongla tav angkoai si kinle korong ania. ¹⁷ Na kala sui irilong, “Au sa nang milongpo angmemengenai aliu tatana?” Na kilongla tung musik velai norilong kapo makus aongos. ¹⁸ Na mangsikei irilong kana asan ta Keleopas kala sui ia, “Vei numai nganing kuvpo ring sokoung e Ierusalem na parik kupa malangas ta keve bil kita serei si taun ke?” ¹⁹ Na kala sui irilong ta, “Saka bil an nang?” Na kilongla antok ia, “Keve bil kita abis ia si Iesu le Nasaret. Ninia katapo mangsikei a katakai i kus amalangas kitmat luai ta kana mengen na kana abis e matana i God na ri vap aongos. ²⁰ Keve tulava i ri katakai i sula na kara keve ainoinoai kapa kita alis ia asi kana mat na kila vil amat ia kuli ngakputuk. ²¹ Sikei namem-tapo atumata ta ninia vanang kame asapang ri Israel. Na mang anu kapa, kana kala vapotol i taun ani keve bil ke kata serei. ²² Na kapa, mang matan aina kita mela ataping imem. Kitanla ago le si mata i matmat tenei vauk lik ²³ sikei parik kitapa arai ani matmat ina. Kita serei na kimela antok imem ta kita arai ani mangsikei a ararai i pongua na angelo kilongta antok ta kata la to pok. ²⁴ Na mang matan imem kila kun pasal ane si mata i matmat na kianla sabonai ani keve bil ang val ri aina kita mengen. Sikei ninia vanang, parik kitapa arai ania.” ²⁵ Na kala antok irilong, “Nami na vap vongvong na vingami kapo amomole asi kami lomlomom ta keve bil aongos ang ri katakai i kus amalangas kita kin ia. ²⁶ Sa, parik kapa

korong a mengen ang ta igenen i akanangai ka nasai ani keve kui ang na ka palak ane si kana sinsinong miminaungan?” ²⁷ Au na kala tutapongai le si mengen si Moses na mamain ta katakai i kus amalangas asi kana akalit anirilong ta keve mengen aongos nei salsalik, ania pok.

²⁸ Na kitol lapo pasal angasungai aliu i rina ang kitolpo pataun ia. Na Iesu kalapo lau pasal luai. ²⁹ Sikei kilongla aikut adual ia, “Ku ago ve namemlong using kana kala ngelik. Kalapo angasungai ani vong.” Na kala palak asi kanan ago ve rilong. ³⁰ Na kanlapo ago kuvul ve rilong si pata i angan na kala luk a saui, ka posong ro na ka tevek ia na kala alis irilong. ³¹ Na matarilong kala tapalas na kilongla kinle ia, na kala kovek pelek karilong ararai. ³² Na kilonglapo angsusuai ta, “Au parik a vingarung katapa takaring si taun ang katapo mengen irung e selen na kapo palas irung ta salsalik?” ³³ Nang palau kilongla tapasuk pok ane Ierusalem. Na kilonganla serei si 11 a nat ang na vap po ago kuvul ang ve ria. ³⁴ Na kila antok irilong ta, “Kapo tutuman! Volava kata la to pok na kata la tu aserei si Simon.” ³⁵ Na kilongla mengen ta keve bil aongos kata serei e selen na kilong tala arai kinle ania kapa si taun kata tevek a saui.

Iesu kata tu aserei si ri nat i akalit

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Io 20:19-23; Ap 1:6-

8)

³⁶ Si taun kilongpo atatai aliu ta bil ke, Iesu akorong kamela tung e liuan iria na kala antok, “Luai ka ago singimi.” ³⁷ Sikei kila taping na kila

leng. Kipo lomom ia ta kipo arai ani palapalau.
³⁸ Na kala antok iria, “Marai sa mipo pisu? Using a sa mipo tav lomlomom?”
³⁹ Mi arai ani ngono kakig na ngono kungag. Nau palau kana! Mimela sigil iau na mime arai. Palapalau parik kapa atogon sin ve tuan, asukang kana mipo arai anig.”
⁴⁰ Taun kata kin a mengen ang kala akalit iria ta ngono kungana na ngono kakina.
⁴¹ Na parik lak kipa lomlomom using kipo uruk ve tapping. Na kala sui iria, “Mipo atogon pok kana e ke asi angan?”
⁴² Na kila alis ia ta vuk ien kita ani ia.
⁴³ Na kala luk a vuk ien ang na kala angan ia e mataria.

⁴⁴ Na kala antok iria, “Nem ke nata mengen imi tatana si taun natapo ago lak ve nami ta keve mengen aongos kita salik ia anig nei keve salsalik si Moses na si ri katakai i kus amalangas na si keve tatangam kapa, ka serei atutuman.”
⁴⁵ Na kala amalangasai ani lomlomom iria asi kari nas ani keve salsalik.
⁴⁶ Na kala antok iria ta, “Kana vang a mengen ke kita salik ia ta igenen i akanangai ka kui na si vapotol i taun ka to pok pelek a matmat.”
⁴⁷ Na ki apasa ta asan ina si mamain ta palpal vap aongos tutupongai e Ierusalem ta ki lomom pokai na God ka lomom suai ani kari keve rikek.
⁴⁸ Nami na keve vap asi mengen amalangas ta keve nem ke using mitala arai korong ania.
⁴⁹ Arai, naka pasal asi kag an asok asiang ani bil ang mamai kata palapalatung dong imi tatana. Sikei mi ago akit nei rina ke tung si mila maus ta kitmat le pangkul.”

*Iesu kala palak ane pangkul
(Mk 16:19-20; Ap 1:9-11)*

⁵⁰ Na kala songo asoung iria tung e Betania na kala atung alakat a ngono kungana na kala poso atautauia iria. ⁵¹ Taun kapo mengen iria, kala pasal alak pelek iria ane metekuku. ⁵² Na kila soturungai e matana na e mung kila papok ane Ierusalem velai ani uruk lava. ⁵³ Na kian lapo uli ago nei rina i atailai i alatun ani God.

**AKUS RO NA PALATUNG TANGINANG ANI
IESU KARISTO**
**Genesis, Ruth, Jonah, and The New Testament in the
Tungag Language of Papua New Guinea**
**Sampela hap Buk Baibel long tokples Tungag long
Niugini**

Copyright © 1998, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tungag

Dialect: Tungag

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

5b87685b-ebca-5005-ae7-e66d05146339